

Čas počitnic...

...čas osvežitve

Foto DPD

Uvodnik

Danijel Devetak

Nebo in zemlja

Zazrimo se v nebo. Pred nami je magična noč padajočih zvezd, okrog njih neskončno "vsemirje", ki od vsega začetka kot nerazvozljiva uganka izziva človekov um in ga postavlja pred večna vprašanja. Odkod prihajamo? Kam gremo?

Vesolje nas obdaja s svojo skrivnostjo, ki je hkrati tudi naša najgloblja skrivnost. Kako je nastalo? Kdaj se je začelo? In če se je v določenem trenutku zares začelo, kaj je bilo pred tem začetkom? Se bo tudi končalo, kot se konča vse, kar se prej ali slej začne in se nam javlja pred očmi? Zakaj vesolje sploh obstaja? Kakšno je naše mesto v njem? Kakšno mesto imata dobro in zlo? In, ne nazadnje, obstaja Stvarnik, ki si je vse to zamislil in oblikoval ter nas izziva/vabi/sili, da se o vsem tem jecljaje sprašujemo, ne da bi kdaj mogli priti do zadovoljivega odgovora? Vprašanj o začetku in koncu vsega, življenju in smrti, o času, ki je odmerjen posamezniku, skupnosti, narodu, svetu, vesolju, si ne postavljajo samo filozofi in znanstveniki, temveč tudi vsa razmišljujoča bitja, ki jim ta vprašanja kradejo spanje.

In ozrmo se na zemljo. Prav tako jemljejo spanje t.i. ljudem dobre volje in ostajajo žal brez prepričljivih odgovorov presneto resna vprašanja, ki na naš ljubi svet prinašajo strah, trpljenje in nasilje. Terorizem žanje vedno nove nedolžne žrtve, iz vojne v Iraku ni videti izhoda, v Afganistanu se še vedno preliva kri, vrhovi svetovnih velesil niso sposobni ustaviti morije v Libanonu, spopadi se nadaljujejo v Darfurju, Somaliji in nekaj desetinah drugih držav, o katerih malokatero sredstvo družbenega obveščanja sploh poroča, ker se ne tiče interesov velesil ali naftnih družb... Afriko razkrajajo spori med plemeni, nezadržna rast revščine, AIDS in ponekod poplave. V Aziji vsaj milijarda ljudi še vedno ne ve, kaj pomeni svoboda misli in veroizpovedi, poleg tega se nadnje zaganjajo tsunamiji. V Južni Ameriki se zaradi interesov velikih multinacionalk neusmiljeno in sistematično krčijo gozdovi "svetovnih pljuč" in z njimi življenjski habitat najrevnejših avtohtonih prebivalcev. Itd. itd.

Medtem smo ljudje v državah - našega - t.i. razvitega sveta vedno bolj siti in obupani; imamo to, kar nasičuje naše gmotne potrebe, manjka pa nam to, kar bi dalo smisel našemu bivanju. Starši mečejo komaj rojene otroke v smetnjake, sinovi koljejo starše; če se vsak četrti zločin zakrivi med domačimi zidovi, pomeni, da je nekaj močno narobe...

Kristjani, ki želimo govoriti o upanju za ta svet, lahko tudi občudujemo lepote nebesnega svoda, ne smemo pa pozabiti, da življenje, v katerega smo bili poklicani, ne teče nad streha-

mi, ampak pod njimi. Zelo lahko je nizati lepe misli in besede o pravičnosti, miru, spravi, odpuščanju in spreobrnjenju, ki največkrat ostajajo nedoumljive in nedoumljene. Kako naj sploh spregovorimo o vsem tem? Kako naj vzbudimo zanimanje za to, da je po evangeliju možno živeti? Najbolj prepričljivi smo, če ne govorimo, temveč to, v kar verjamemo, konkretno živimo. V današnji dramatični stvarnosti so nujno potrebni vidni in otipljivi primeri upanja. Če hočemo, smo z življenjem sposobni spregovoriti o tem, da se je možno spremeniti, da zavestne izbire, ki govorijo npr. o dostojanstvu osebe in o družini, ki temelji na sv. zakonu, delajo življenje lepo in srečno. Ne delamo si utvar: življenje nikogar ne prikrajša za napore in hude preizkušnje, toda številni primeri kažejo na to, da je le mogoče živeti v upanju in to upanje tudi širiti okrog sebe. Pogosto je dovolj prav malo: med počitnicami npr. ne pozabimo na prijatelja, ki zaradi boleznj ždi doma; ali na drugega prijatelja, ki se je ločil od žene in ne ve, kako naprej; ali na tretjega prijatelja, ki s težavo plačuje bančno posojilo za hišo in mu je hudo, ker ženi in otrokom ne more privoščiti tedna dni na morju; ali na babico, ki preživlja svoja zadnja leta pred oknom v domu za ostarele...

Računajo, da je samo v naši galaksiji od 100 do 400 milijard vidnih zvezd. Vse mine; tudi zvezde, ki se utrjejo in se ne zmenijo za to, ali ob pogledu na njihovo repatico izrazimo ali ne skrito željo. In vendar verjamemo, da to, kar živimo iz ljubezni, ostane. Kot zvezda, ki nikdar ne pade.

Pogovor

Ravnateljica
dr. Mirka Brajnik
o novostih
v goriških
osnovnih šolah
in vrtcih ter
o poslanstvu šole

3

Pogovor

Predsednik
sekcije trgovine
na drobno SDGZ
Ervin Mezgec
o težavah
gospodarstva
na Tržaškem

14

Poletno branje

Kako se rojevajo
zvezde in ikone
v pop kulturi?
Zakaj nekatere
osebnosti tako
zaznamujejo
našo družbo?

16

Obvestilo uredništva

Cenjene bralke in bralce, sodelavke in sodelavce obveščamo, da bo naslednja številka Novega glasa - po dvotedenskem poletnem premoru - izšla v četrtek, 31. avgusta.

Uredništvo

Po odklonitvi tržaške Občine

Tržaška uplinjevalnika šla po vodi?

O vprašanju zgraditve dveh plinskih terminalov tako rekoč pred nosom tržaškega mesta in sosednjih Milj ter obalnega območja Slovenije smo že pisali in se spraševali, kdo ima največji interes za uredništev omenjene pobude. V pravkar minulih tednih pa je prišlo do dveh pomembnih dogodkov, ki v določeni meri razkrivata bližnje in daljno ozadje celotne zadeve.

Vodilnemu vrhu naše Dežele ne gre v račun, da Slovenija izraža močne pomisleke glede postavitev omenjenih struktur na predlaganih lokacijah, na morju oziroma na priobalnem območju žalvejskega zatoka, in to predvsem zaradi predvidljivih škodljivih posledic na celotno okolje na obeh straneh meje. Že pred meseci je dežela Furlanija-Juljska krajina poslala slovenskim oblastem na ogled zadevno dokumentacijo, toda po skrbni preučitvi le-te so ugotovile, da je močno pomanjkljiva zlasti glede nekaterih zelo pomembnih vidikov, kot sta okolje in varnost. Te pomanjkljivosti je izpostavil visok predstavnik ministrstva za okolje in prostor Radovan Tavsez na

zasišanju v zadevni komisiji deželne sveta dne 19. julija, hkrati pa je izrazil pripravljenost Slovenije, da se vključi v zadevne postopke. Ta ponudba sodelovanja pa ni naletela na ugoden odziv pri večini deželnih svetnikov, ki jih je bolj zanimalo vprašanje elektrarne v Krškem in skladiščenja njenih odpadkov kot problematika tržaških plinskih terminalov. Ma-

lo diplomatske ugajenosti je pokazal odbornik Lodovico Sonego, ki je zagovarjal stališče, da bo italska država in Furlanija-Juljska krajina avtonomno odločali in da je Dežela le zaradi dobrih odnosov prosila Slovenijo, da pove svoje mnenje. Če ji nekatere stvari niso dovolj jasne, naj točno navede katere. Kot očitek je izzvenela njegova izjava, da bo Dežela prek italijanskega veleposlanstva v Ljubljani zaprosila za pojasnila v zvezi z delovanjem elektrarne v Krškem.

Številni izmed tistih, ki so sledili omenjeni avdiciji, so ocenili, da se je obšlo vprašanje, zaradi katerega je bila sklicana, tj. načrtovanje plinskih terminalov. Ozračje je na koncu skušal popraviti predsednik Illi, ki je predlagal, da bi FJK in Slovenija pripravili skupen energetski načrt, v katerega bi se lahko vključila tudi tržaška plinska ter-

minske opozicije, izjemno Levih demokratov, ki so podprli načrt o kopenskem terminalu. Posebno kritično so občinski svetniki ocenili pomanjkanje študije glede stroškov in ugodnih posledic za mesto in njegove prebivalce. Seja občinskega sveta je bila namreč zelo zelo dolga, saj je trajala skoraj osem ur. Izid glasovanja je bil pravo presenečenje za tržaško politično prizorišče in je neusmiljeno oplazil samega župana Dipiazza, ki ga na seji sicer ni bilo, a je pred tedni javno izjavil, da tržaški občinski odbor podpira gradnjo kopenskega terminala in nakazoval pozitivne posledice za krajevno zaposlitev.

Politični ocenjevalci nastalega položaja se sedaj sprašujejo, ali bo Dežela upoštevala negativno stališče mestne občine in vseh drugih krajevnih uprav v tržaški in goriški pokrajini ali bo kljub temu posredovala pristojnemu ministru v Rimu svoje ugodno mnenje. Prodijev vladni program vsekakor predvideva zgraditev nekaj plinskih terminalov v državi, da bi se tako zmanjšala prevelika odvisnost Italije od tujih energetskih virov.

Zgodba o dveh plinskih terminalih v Tržaškem zalivu se je začela ob skrajno pomanjkljivem informiranju tako javnosti kot krajevnih uprav. To je vplivalo na zadržanje političnih strank, ki se otepaajo jasne usmeritve do omenjenih načrtov. Po drugi strani tudi sama deželna uprava ni bila pri zadevi dovolj pripriljiva in ustrezno dokumentirana.

Alojz Tul

Povejmo na glas

Lepota in nevarnost ognja

Ogenj od pamtiveka spremlja človeka na njegovi poti in trenutek, ko ga je uspelo obvladati in ga po želji naših davnih prednikov zanetiti, je bil gotovo epohalen: s plameni prvega ognjišča se je bilo mogoče ubraniti mraza in iz surovega mesa pripraviti okusnejšo jed. Ogenj je nekaj enkratnega, kot so enkratni zemlja, zrak in voda. Kot rečeno, daje toploto in še marsikje poganja najrazličnejše stroje - nam torej služi. Toda kot toliko stvari na tem svetu je tudi nevaren, kadar izbruhne z neukročeno močjo. Kot nam nož reže kruh, a nas tudi ureže, kot kamen lahko sestavlja in dviga kvišku zid, a tudi pade na nas in nas poškoduje, tako je ogenj toplina našega prijetnega doma, a se lahko spremeni v požigalca in uničevalca, v novejšem času še posebej pokončevalca gozdov. Pred kratkim je gorelo ob cesti pri Mirnu in požgana drevesa in travniki nemo, a vendar kričeče srhljivo pričujejo, nekaj kasneje so ognjeni zublji med Komnom in Devinom spremenili v oglje več kot štiri tisoč hektarjev kraških dreves.

Kadar gorijo gozdovi, nam ne more biti vseeno. Zavedamo se, čeprav živimo v mestu, da je ponovno umanjalo nekaj našega naravnega zavetja, da je torej nekaj manj življenja, ki ga s svojim bogastvom za nas hrani narava. Zato si gotovo želimo, da gozdnih požarov ne bi bilo ter da seveda ne bi bilo vseh drugih možnih pogorišč, še posebno zato, ker je v večini primerov prav človek povzročitelj tovrstnih nesreč. Da je res tako in bi potemtakem ogromno

požarov lahko že vnaprej preprečili, da se ne bi nikdar zgodili, je težko verjeti, toda podatki to zgovorno dokazujejo. Uradna poročila odgovornih za okolje in gozdove v Italiji zatrjujejo, da 98% požarov ni naravnega izvora, ampak jih tako ali drugače povzroči človek, in sicer na dva načina: zavestno in hote, gre torej za piromanijo, ali pa nehote, se pravi zaradi nemarnosti, nepazljivosti, ne previdnosti in lahkomišelnosti. In tako je v državi v letu 2005 izbruhnilo skoraj osem tisoč gozdnih požarov, v katerih je zgorelo več kot 47 tisoč hektarjev gozda, največ na Sardiniji - več kot 13 tisoč, oziroma na Siciliji - dobrih 8 tisoč hektarjev gozda. Iz navedenih števil je razvidno, da požar med Komnom in Devinom sploh ni bil tako majhen. Od nas je torej odvisno, ali bomo ogenj doživljali kot nekaj na poseben način lepega in koristnega, ali pa nas bo ta enkratni element, spuščeni iz vajeti, prizadeval s svojo razdiralno močjo. Podatki so na srečo spodbudni, saj je pred petimi letimi v Italiji zgorelo še enkrat več gozdov in se je stopnja osebnih in družbenih pazljivosti po zaslugi učinkovitejšega gašenja, odločnejše kazenske zakonodaje in vnaprejšnjega odpravljanja požarnih nevarnosti izrazito povišala. Kot se zdi romantično, bi moral biti v teh časih ogenj vseh vseh simbol topline srca in topline duha, ki naj seje v svetu razumevanje in dobrohotnost ter gasi požare nestrpnosti, bojevanja za nadvlado oziroma plamene vsakršnega sovraštva.

Janez Povše

Pred pripravami na pravno dejanje

Ne smemo dopustiti, da "pozabijo" na nas!

Te dni se veliko govori o spravnem dejanju treh predsednikov sosednjih držav Italije, Hrvaške in Slovenije. O spravnem dejanju smo že veliko slišali in pisali, do njega seveda še ni prišlo, kar je po naše razumljivo in tudi težko ga bodo sedaj pripravili, če bodo vsi taki kot naši vrli krajevni politiki, ki smo jih volili tudi mi in so na trgu pred Svetogorsko železniško postajo nedavno govorili le o nasilju in grozi "povojnih dejanj v naših krajih".

Sprava je nekaj globokega, je nekaj pomembnega, predvsem pa je simbolično dejanje ljudi, ki smo bitja simbolov, saj smo ljudje preprosto zato, ker imamo simbole. Sicer res ne samo zato, a predvsem zato, ker imamo simbole.

Krščanska sprava je globlja, je več kot golo simbolično dejanje, saj sledi iskrenemu in premišljenemu odpuščanju, prošnji za odpuščanje in odpuščanju, zraven je še nadih Božjega.

Danes so vse tri države laične, in vsi trije sedanji predsedniki tudi! In ve se, da je še kako res, da so nekatere krščanske resnice in vrednote vsaj na zahodu, kjer živimo, postale občeloveške in laične.

Taka je tudi sprava. Prav zato demokratične države poznajo pravna dejanja, ker vedo, da brez njih ni napredka, predvsem pa ne dolgotrajnega

miru in ne blaginje, ki je samo tam, kjer ni sovraštva in ne spopadov, vojne.

Ker pa gre za izjemno pomembno pravno dejanje, ki zadeva tudi nas Slovence, ki živimo v Italiji, ob meji in v matični domovini, predvsem pa nas Primorci, bi

rodovanja pri nas in bi spravnost ne predvidevala tudi obična enega od naših, primorskih krajev, ki je nam simbol trpljenja, se pravi

strelišča na gmajni pri Bazovici. Seveda smo zato, da predsedniki obiščejo tudi Gramozno jamo, kraško brezno, "fojbo" pri Bazovici, lahko tudi Rižarno, kostnico v Gonarsu in še kako mesto trpljenja, a brez obiska Bazovice si ne predstavljamo pravnega

dejanja. Tudi tega ne moremo razumeti, da Italija, ki se rada širokousti o tem, kako je sama demokratična, noče za vedno rešiti vprašanja državne meje s Slovenijo, za to in samo zato gre, pa naj zveni še tako anahronistično!, ko pa vemo, da se še ni dotaknila denarja, ki ga je bila Slovenija pred leti nakazala na mednarodni račun kot povračilo istrskim beguncem, kot vojno odškodnino. Ne gre za zanemarljivo dejstvo, kot tudi ni zanemarljivo dejstvo, da Italija tudi še ni rešila vseh "istrskih" zadev s Hrvaško, pravzaprav še ničesar ne in je tudi zato toliko krika in vika v vrstah italijanske desnice in v vrstah potomcev istrskih beguncev.

radi zapisali nekaj besed o tem, kako pomembno je, da se nas pri tem spravnem dejanju ne more in ne sme pozabiti!

Spravnega dejanja ne more biti, če ni priznanja krivde na vseh straneh, za to gre pri spravnem dejanju.

Zato si ne moremo predstavljati, da bi do takega pravnega dejanja lahko prišlo, če ne bi Italija priznala fašističnih zločinov, razna-

mo moramo imeti pred očmi, ko čakamo na pravno dejanje treh predsednikov, ker jim zaradi nas in njihovih dobesedno ne smemo dopustiti, da nas zaobidejo, ali pa bolj preprosto: ne smemo jim dovoliti, da na nas "pozabijo", kot samo veliki državniki znajo, ko gre za narodne manjšine!

JUP

Prejeli smo

Sprava da, vendar ne kakršnakoli!

S prihodom levosredinske opcije na oblast v Italiji se zadnje čase skoraj že mrzlično vrstijo pobude za spravo med Italijo na eni in Slovenijo (ter Hrvaško) na drugi strani. Sprava naj bi potekala tako, da bi se trije predsedniki na nekaj simbolnih mestih nasilja poklonili žrtvam medvojnega in povojnega nasilja. Čeprav podpiram vsakršen iskren in dostojanstven pravni korak med sosednjimi državami, bi ob tej spravi vročični želji opozoriti na nekaj nezanemarljivih dejstev. Najprej na ugotovitve našega tržaškega rojaka dr. Petra Merkuja, da gre pri spravi med Italijo in Slovenijo za sklop pravnih dejanj med eno izmed agresorskih držav osi Rim-Berlin-Tokio in napadeno državo, za kar so v mednarodni diplomaciji že ustaljeni povsem določeni postopki. To je, agresor se mora kot prvi z jasnimi besedami opravičiti napadeni državi pred parlamentom ali drugo državno institucijo v glavnem mestu žrtve za storjeno medvojno, in v našem primeru tudi predvojno fašistično, nasilje. Šele zatem se napadeno država opraviči agresorju za povojno maščevanje nad njim. Dr. Merkuš pravi, da bi si morebitni prihod predstavnika Slovenije na pravni obred, ki bi potekal v Italiji, zdel, kot da prihaja žrtev prosit agresorja za odpuščanje. Potiskanje pravnega obreda na italijansko periferijo pa jemlje težo temu dejanju. Kot tudi nima pri spravi med Italijo in Slovenijo kaj iskati tretji predsednik, saj je morebitna sprava med Italijo in Hrvaško povsem njuver ločeni problem in njuna suverena odločitev. Načrtovana tristranska "instant" sprava

bolj kaže na to, da bi se rada Italija z levo roko otresla te svoje neprijetne dolžnosti.

Za resnično vsebinsko in dostojanstveno spravo pa morajo tudi dozoreti pogoji. Nemčija je npr. že davno prevzela nase odgovornost za storjeno gorje svojim sosedom med vojno in vložila veliko iskrenih naporov v spravo z njimi (Willy Brandt v varšavskem getu, predsednik Herzog v Varšavi, kancler Kohl v Pragi idr.). Italijansko odpornišvo je tudi zmoglo dovolj samokritičnosti, ne pa tudi uradna Italija. Nasprotno, še pred kratkim smo z Dnevom spomina, filmom Srce v breznu in vsakršnimi paradami patriotizma v Italiji ob meji (Al-

pinci, vojaška parada, svetovni kongres optantov idr.) doživeli bolj neke vrste psihološko revanšistično agresijo kot pa pravno naravnano. Italija bi morala pred pravnim dejanjem tudi dosledno spoštovati svojo ustavo in zakone v zvezi z zaščito slovenske manjšine, dvigniti denar na fiduciarnem računu, sprejeti poročilo zgodovinske komisije itn. Morebitno prekrivanje tega problematičnega stanja duha pri naši zahodni sosedini in vseh teh neresenih problemov med državama s kakim bleščočim pregrinjalom improviziranega pravnega spektakla bi izpadlo bolj kot farsa, brez pravega moralnega naboja. Bilo bi bolj neke vrste politična trofeja akterjev pravne bude in bi ne prispevalo česa bistvenega k odpravljanju realnih problemov, ki obremenjujejo odnose med državama. Zato sprava da, vendar ne kakršnakoli, saj se da živeti tudi brez nje.

Milan Gregorič

Na dnu ...

POGOVOR Ravnateljica dr. Mirka Brajnik

Naša prizadevanja za kakovosten razvoj šole in posredovanje srčne kulture kot poslanstvo

Ob koncu julija smo se pogovorili z ravnateljico dr. Mirko Brajnik o novostih na osnovnih šolah in v vrtcih s slovenskim učnim jezikom Didaktičnega ravnateljstva Gorica v šolskem letu 2006-07, hkrati pa tudi o nepogrešljivem poslanstvu slovenske šole v našem prostoru.

Začnimo kar s številkami: koliko učencev je vpisanih v naslednje šolsko leto?

Naše vrtce bo po zadnjih podatkih obiskovalo 225 otrok, osnovne šole pa 277. Ugotavljamo, da število iz leta v leto raste.

V prvem razredu osnovne šole v ul. Brolo bosta torej dva prva razreda?

Da, imeli bomo dve sekciji, paralelki A in B. Za zdaj je vpisanih 28 učencev. Zadnja leta imamo kar lepo število otrok iz Slovenije. Na tej šoli bo skupno 107 učencev, na šoli F. Erjavca v Štandrežu, ki je druga najbolj številna, 77, v Pevmi 38, v Števerjanu 26, na Plešivem 29. Število otrok je zraslo na vseh šolah in v vrtcih.

Tudi v vrtcu ul. Brolo bo nova sekcija?

Da, jeseni bomo odprli še tretjo sekcijo. Dobili smo še šesto učiteljico, tako da bomo imeli normalen pouk, zjutraj in popoldne, za vse otroke, ki jih bo skupno 77.

Število otrok je povezano z učiteljskim kadrom. Imate dovolj učiteljev?

Čim prej bi rada vedela, kaj bom imela prihodnje leto, da se čim bolje organiziram. Imamo namreč kar nekaj učiteljev na skrbništvu oz. učiteljico Sonjo Klanjšček, ki je ravnateljica v Doberdolu; njihova mesta v šoli so zasedena in nadomeščajo jih suplenti. Zato vsako leto ne vemo, pri čem smo. Naši učitelji na skrbništvu so zelo dragoceni, radi pa bi dali kadru na šoli večjo stabilnost, na neki način bi jim želeli zagotoviti bolj stalno službo. Razumem, da so starši upravičeno nejevoljni, toda pri tem ne morem veliko narediti. Luknje skušam mašiti čim bolje. Vmes pride še kakšna nosečnica, ker je kader mlad. Naredimo pač, kar moremo.

Za prva dva razreda sem tokrat skušala najti solidno skupino učiteljev; imeli bomo tudi učiteljico Agato Koren, izkušeno logopedinjo. Otroke je treba namreč čim bolj "odkriti" takoj na začetku. Razmišljala sem tudi, da bi s pomočjo te učiteljice in drugih kompetentnih osnovali nekako skupino, ki bi se pod njenim vodstvom sistematično sestajala in vzporedno pomagala kolegom, če imajo kakšnega otroka s posebnimi težavami v branju.

Razmišljam tudi o drugačnih načinih utrjevanja slovenskega jezika; dobro bi bilo, ko bi npr. po manjših skupinah s pomočjo lutk ali z drugimi pristopi poglobljali znanje jezika. V sodelovanju s pedagoško svetovalko in učitelji, ki so se izpopolnjevali v Sloveniji, pripravljamo tudi seminar slovensčine za učitelje, ki bi potekal skozi vse leto; posvečen naj bi bil različnim temam, ki so aktualne za nas, na našem prostoru. Učitelje že-

lim namreč bolj opremiti z znanjem jezika.

Še ena novost: ob vpisu nam starši otrok pogosto pravijo, da sami ne obvladajo slovensčine, kažejo pa zanimanje zanje. Pred leti smo na šoli že imeli tečaj slovensčine za starše, ki ga je koordiniral Andrej Fajt. Zato bi rada spet uvedla tečaj oz. delavnice, da bi jim posredovali nekaj znanja, takega, ki bi se povezovalo z znanjem otrok. Starše bi namreč želeli bolj dejavno pritegniti k življenju šole, da bi se čutili del nje. Opatila sem, da nekateri starši, zlasti ob prehodu otroka iz vrtca na šolo, občutijo strah, ker ne vedo, kako bi ga spremljali. Pomembna je vez med starši, šolo in otroki. Če bomo še naprej skrbeli, da vključujemo italijanske starše v naše šolsko življenje in sploh skupnost, sem prepričana, da bomo imeli še več uspeha.

Bi bilo možno za tako pobudo uporabiti sredstva iz zakona 482 iz leta 1999?

Mislila sem prav na ta zakon. Drugače bomo morali poiskati kakšen drug vir prispevkov. V zadnjih letih se je lepo izkazala zunanja sodelavka Vesna Tomsič s svojo uspešno gledališko dejavnostjo med otroki. Zdi pa se, da ne bo več sodelovala...

Problem je bil v tem, da s temi projekti ni prejela dovolj denarja, da bi s tem izhajala. Pogovarjala sem se s predstavniki krovnih organizacij in jih opozorila, da bi bilo škoda si napraviti tako dragoceno in kakovostno ponudbo. Prav bi bilo, da na kakšen način poskrbijo; v to upam. Otroci se z Vesno naučijo samozavesti, nastopanja in sproščenosti. Škoda bi bilo, če bi jo izgubili.

Imate med učenci tudi otroke s posebnimi težavami? Kako se soočate s tem vprašanjem?

Letos imamo nekaj takih otrok, ki potrebujejo poseben pristop pri učenju. Imamo posebne učitelje, ki jih spremljajo in jim pomagajo. Zadovoljni smo s številom učiteljev, saj smo dosegli nekaj novih, za katere smo prosili. V Števerjanu je eno mesto več, prav tako na Plešivem, ker se je zvišalo število učencev. Dve mesti smo dobili za dva prva razreda v goriški osnovni šoli. V goriškem vrtcu smo dobili dva učitelja: eden od teh je stalen ("organico di diritto"), drugi bo postal stalen drugo leto. Ena učiteljica iz Krmina je prišla v učiteljski stalež. Krminski vrtec deluje v posebnem okolju, kjer je pomembno, da imamo ljudi, ki se razumejo s sestrami, v stavbi katerih smo gostje; ni vedno lahko. Na tistem območju bi morali z večjo občutljivostjo razmisliti teritorij, saj je kar nekaj slovenskih družin. Narediti bi morali posebno kampanjo.

Iskali ste novo stavbo za tamkajšnji vrtec...

Problem šolske

Foto DPD

stavbe ostaja, ker občina pravi, da nima primerne stavbe. Nedavno smo imeli sejo, na kateri so nam ponudili opremljeno stavbo v Brazzanu. Sklicala sem vaščane, ki pa niso bili za to rešitev. Razumem njihovo navezanost na krminsko stavbo, toda razumeti morajo, da šola potrebuje tudi primerne fizične pogoje, da dobro deluje. Že nekaj let smo pri sestrah stisnjeni. Delamo za dobro otrok, na to ne smemo pozabiti!

Sociološko gledano, ugotavljam, da je družba na Krminskem drugačna kot npr. v ronškem koncu. Kmečko okolje je bolj konservativno, delavci so vajeni iti s truhom za kruhom, se prej prilagodijo, izbirajo to, kar se jim zdi, da jim bo koristilo.

Zlasti v zadnjih letih prihaja vedno več otrok iz bližnjih krajev onkraj meje. Kaj po vašem žene starše v Slovenijo, da vpisujejo otroke v naše, zamejske šole?

Nikdar jih nisem neposredno vprašala za razloge. Vem pa, da otroci prihajajo v glavnem zato, da bi se naučili italijansčine. Neka gospa mi je povedala, da opaža, kako je pri nas, čeprav imamo razmero več ur pouka kot v Sloveniji, otrok manj pod pritiskom, vzdušje je bolj sproščeno, način dela tudi.

Je ta "pojavnost" prisoten tudi v vrtcih?

Da, tudi v naših vrtcih je nekaj takih.

Delovanje šol je vedno bolj vezano na finance, na prispevke javnih ustanov, pa tudi zasebnih sponzorjev. Kakšno je trenutno stanje didaktičnega ravnateljstva? Najprej bi se rada zahvalila

Fundaciji Goriške hranilnice, ki nas že vrsto let zgledno in redno podpira. Tudi letos nam je s prispevki omogočila tečaj angleščine, nakup informatičnega materiala. Ta mestni bančni zavod ima res poseben posluš za šole, ima nas za popolnoma enakovredne italijanskim šolam: kar vprašamo, nam dajo. Prošnje smo dali tudi Čedajski banki in finančni družbi KB1909, ki sta nam dali nekaj. Redni so tudi, sicer skromnejši, prispevki Zadrugne banke iz Fare in Ločnika za vsak Božič. Pri izvajanju učnih dejavnosti je za nas posebno dragocena podpora Kulturnega centra Lojze Bratuž in Kulturnega doma Gorica; brezplačna uporaba dvoran je namreč za nas zelo pomembna, prav tako gledališki abonma. Javne uprave nam podeljujejo, kar morejo. Vsak prispevek je dobrodošel, prav vsak kaj pomaga.

Lani so italijanske šole dale na razpolago staršem nekakšno okenke s psihologinjo Suzano Pertot. Prihodnje leto bi radi poskrbeli, da pride tudi k nam. Z njo smo že imeli sestanke za starše iz vrtca. V živi razpravi je spregovorila o dvojezičnih otrocih in marsikomu je marsikaj dopovedala; so sicer majhne stvari, naše delovanje sploh ni eklatantno. Bolj smo podobni mravlji, ki spravlja zrno na zrno... Stvari se spreminjajo počasi.

T.i. "čistokrvni" Slovenci se kakšenkrat sprašujemo, kaj bo, če gremo tako naprej. Občutek pa imam, da če se bomo zapirali, bomo kot Indijanci v rezervatu in bomo umrli. Človek mora dihati, biti v interakciji z zunanjim svetom, se dopolnjevati in boga-

titi. Priznam, da je mene osebno zelo obogatilo sodelovanje z Italijani. S tem pa kot Slovenka nisem prav nič izgubila, obratno: sem samo pridobila. Pomembno je se z italijanskimi sodelovati, tudi poglabljati kakšne teme. Razna sodelovanja s šolami so bila za nas zelo dragocena, tudi naši učitelji so sodelovali z velikim elanom, ni jim bilo žal za kakšno uro dela več. Pomembno pa je se zavedati, da zavesti ne oblikuje samo šola: graditi in oblikovati jo mora tudi družina.

Spominjam se časov, ko sem sama obiskovala slovensko višjo šolo: pogoji niso bili najboljši in vendar nam je bilo dano veliko. Pri učenju latinske ali grške književnosti smo npr. imeli italijanske knjige; imeli smo skripta, ne pa slovenskih učbenikov. Z zanimanjem sem brala v Novem glasu o profesorju Milanu Bekarju; res je, kar piše avtor: on nas je znal navduševati za slovenstvo. Učencem je rad daroval knjige, ki jih še vedno hranim. Kot zna Benigni navdušiti za Dantejevo Božansko komedijo, nas je Bršljanski navduševal za Župancičevo Dumo. Nikdar ne bom pozabila njegovih ur! Učitelj mora znati otroka navdušiti, biti mora prepričljiv. Zame je poučevanje pravo poslanstvo. Sama šola je poslanstvo. Truditi se moraš, da otrokom daš kaj več.

Pred kakimi 20-30 leti, ko je "berlinski zid" še stal pokonci tudi v našem zamejstvu - čeprav opažam, da v nekaterih glavah še vedno ni padel -, si bil na eni ali drugi strani. Oče me je vedno vzgajal, da smo najprej Slovenci, potem pa vse ostalo. V luči tega sem razmišljala, kako bi se obnašala na delovnem mestu. Čeprav sem imela svoje pričanje, sem želela gledati na vse enako in se torej izogibati temu, kar je politično obarvano. Ko gre za kulturo, sem bila in sem še vedno prepričana, da je treba sodelovati z vsemi. Hodim po tej poti; vem, da hodim sama in me nihče ne ščiti, sem pa zadovoljna, ker vem, da mi ni treba se klanjati nikomur, sem svobodna, nihče me ne more pogojevati. Vsi sicer vedo za moje politično pričanje, vsi imamo pravico ga imeti; skušam pa biti nevtralna in enaka do vseh. To sem si postavila za vodilo. Sedaj so razmere drugačne, čeprav se nekatere "subtilne" igrice še vedno plečejo.

Vrnimo se v Gorico. Ve se, da je populacija mestne osnovne šole in vrtca precej "pisana". To je za učitelje gotovo zahteven izziv, lahko pa tudi posebna priložnost za naš prostor...

Ko sem pred dobri 20 leti prišla sem, smo imeli dva ali tri otroke iz mešanih ali čisto italijanskih družin. Bila sem zaskrbljena, spraševala sem se, kaj bodo rekli naši ljudje, češ da poitalijančujemo

Solo. Po drugi strani pa se mi je zdelo, da ne moremo odklanjati nekoga, ki se skuša približati naši stvarnosti in jo hoče spoznati. Če mu ne damo možnosti, da nas spozna, nas bo vedno mrzil. Če mu damo možnost, da se spoznamo, bo gotovo boljše. Že tedajni pedagoški svetovalec Danilo Štekar je uvidel, da se gradi nova družba. Pred tem dejstvom si ne moremo zatiskati oči. Učiteljem vedno pravim, da moramo otrokom, ki so Italijani, omogočiti, da nas spoznajo, jim približati našo kulturo. Ne moremo pričakovati, da bodo postali Slovenci; prav je, da ostanejo to, kar so. Če se bodo odločili, da bodo postali kaj drugega, je pa potem njihova izbira. Slovenskim otrokom in tistim iz mešanih zakonov pa smo dolžni nuditi vse, da si izoblikujejo zavest in pripadnost. To pa ni samo stvar osnovne šole; to so dolgi procesi, ki bi se jih morali zavesti tudi profesorji na srednji in višji šoli. Če je potem prisotna zavest, prepričanje, bodo otroci nadaljevali svojo pot tudi na slovenski srednji in višji šoli. Učitelji morajo to čutiti; ni dovolj, da pridejo v šolo in tam preživijo svoje štiri ure. Posredovati jim moramo še kaj drugega, določene vrednote, ki jih šola danes verjetno ne posreduje več. Mislim, da se učitelj ne more zadovoljiti s tem, da otroka pri poučevanju "zdresira", ampak da ga vzgaja. Informacije lahko otrok itak dobi povsod; učitelj mu mora pomagati, da te informacije sortira. Šola bi morala po mojem mnenju tudi uvajati otroke v slovensko narodno izročilo, v to, kar nas označuje, jih naučiti vsaj nekaj naših narodnih pesmi. Opažam, da v Sloveniji tega občutka nimajo; za nas pa je nadvse pomembno, da ga gojimo. Otrokom moramo skratka dati zavest pripadnosti, ki pa nima nič kaj opraviti s šovinizmom ali čim podobnim.

Kot mladostnik sem v 60 letih doživljala tragedijo naših ljudi, ki so jim razlašali zemljo; bilo je kruto, poitalijančevali so slovensko vas. Skupina kmetov se je borila za ohranitev naše zemlje, toda obdelovali so jo vse manj. Z leti sem prišla do zaključka, da zemlja sicer pomeni veliko, toda ti ne more dati občutka pripadnosti. Teža moraš imeti v sebi. Na pripadnost te mora vezati notranji vzgib, vrednota. To pa je treba doživeti, izkusiti in posredovati. Na tak način bodo italijanski otroci razumeli in spoznali, da Slovenci imamo bogato kulturo, za katero morda niso niti vedeli; slovenski otroci pa je prav, da jo spoznajo in vzljubijo kot svojo.

Kako gledate na doživljanje vrednote slovenstva pri nas in kako na oni strani meje?

Prav lani smo imeli v Štandreški šoli na obisku šolo iz Polzele. Po tem srečanju so mi odpisali in sporočili, da smo jih s priručnim sprejemom naravnost ganili. Presenetilo jih je naše navdušenje za obstoj slovenskega vrtca in šole, za pripadnost vrtcu narodu. Šele pri nas so se zavedeli, kaj pomeni imeti poslanstvo - gojiti slovenstvo.

Danijel Devetak

Osnovna šola Oton Župancič v ulici Brolo

Izjava Komisije Pravičnost in mir pri SŠK

Človeško življenje ni potrošni raziskovalni material

Komisija Pravičnost in mir pri Slovenski škofovski konferenci izraža obžalovanje in prizadetost nad odločitvijo Vlade Republike Slovenije, ki je na seji, dne 20. julija 2006 s preglasovanjem podprla raziskovanje na embrionalnih matičnih celicah, se pravi na celicah, ki se pridobivajo iz človeških zarodkov, kar ima za posledico tudi uničenje le-tega. S takšnim stališčem so njeni predstavniki na zasedanju Sveta Evropske unije, dne 24. julija 2006 v Bruslju, podprli predlog financiranja raziskav, ki posredno vedno vključujejo uničevanje človeških zarodkov. Obstaja nevarnost, da se bo pospeševalo mnenje, da je človeško življenje zgolj biološki material, ki nima moralne vrednosti in se sme uničevati. Spremljajoča resolucija sicer pravi, da raziskave na človeških zarodkih, ki imajo za posledico uničenje le-teh, niso dovoljene, toda drugače embrionalnih matičnih celic sploh ni mogoče pridobivati, zato je spremljajoča resolucija varljiv pesek v oči. Sprejeto stališče Sveta Evropske unije

namreč omogoča, da bodo posamezne vlade držav članic in privatne institucije same financirale postopke, ki bodo za potrebe pridobivanja embrionalnih matičnih celic ustvarjali, vzgajali in uničevali človeške zarodke. Potem pa bo nadaljnje raziskovanje na tako pridobljenih celicah Evropska unija lahko v novem "7. okvirnem raziskovalnem programu" izdatno finančno podpirala. Stališče Vlade RS je bilo za sprejetje takšne odločitve v Bruslju ključno. Če bi Vlada RS upoštevala mnenje Komisije RS za medicinsko etiko, ne bi izstopila iz skupine držav, ki so nasprotovale znanstvenemu raziskovanju na človeških zarodkih in posledično njihovem uničevanju. Izstop Slovenije iz skupine je zadoščal, da ta ni mogla več preprečiti sprejetja tako imenovane "kompromisne rešitve", ki je v sebi protislovna, dvolična in neetična, saj na eni strani z obljubo financiranja raziskav na embrionalnih matičnih celicah spodbuja države, da omogočijo ustvarjanje in nato uničevanje člo-

veških zarodkov, na drugi strani pa priznava, da je to moralno nedopustno. Katoliška cerkev odločno nasprotuje vsakemu ustvarjanju in uničevanju človeških zarodkov v raziskovalne namene. Takšne raziskave so namreč vedno v nasprotju tako z dostojanstvom slehernega človeškega bitja kot tudi z Listino o temeljnih pravicah Evropske unije. Ta v svojem prvem členu govori, da ima vsako človeško bitje nedotakljivo dostojanstvo, ki mora biti vedno spoštovano in varovano. V zvezi s tem Komisija Pravičnost in mir soglašala z uradnim stališčem Komisije RS za medicinsko etiko, ki pa je bilo javnosti napačno predstavljeno. Vsebinsko jasno nasprotovanje omenjene Komisije do takšnih raziskav so spremenili v "pozitivno mnenje", na katerega se je Vlada sklicevala v utemeljitvi svojega stališča, v resnici pa le-ta ugotavlja, da "pomembno etično načelo veleva, da se znanje najprej poskusi pridobiti na etično manj problematične načine. Poleg tega so projekti te vrste po

mnenju nekaterih uglednih znanstvenikov celo bolj obetavni tako za znanost kot za pričakovano terapevtsko uporabo. Zrelejša matične celice iz odraslih ljudi so za rabo pri bolnikih varnejše kot embrionalne matične celice, ki so pluripotente in se lahko razvijajo v nezaželenih smereh. KME tudi sodi, da odvečni zarodki iz postopkov oploditve z biomedicinsko pomočjo niso etično nevtralen vir, kajti njihova uporaba lahko vpliva na našo predstavo o moralnem statusu človeškega zarodka in na naše poglede na sprejemljivo instrumentalizacijo, popredmetenja človeškega življenja". Zato pričakujemo:

1. da bo Vlada RS tako na domači kot na evropski ravni ščitila človeško življenje od spočetja dalje;
2. da Vlada tudi v prihodnje ne bo financirala in spodbujala znanstvenih raziskav, ki bi temeljile na uničevanju človeških zarodkov;
3. da bodo slovenski poslanci v Evropskem parlamentu, ko bodo konec novembra letošnjega leta glasovali o omenjeni odločitvi, odločno nasprotovali znanstvenim raziskavam na embrionalnih matičnih celicah, kajti vsem varljivim spremljajočim resolucijam navkljub to nujno vodi v uničevanje človeških zarodkov.

Anton Štres, celjski škof,
predsednik Komisije Pravičnost in mir pri Slovenski škofovski konferenci

Procesija z barkami iz Pirana v Strunjan

Župniji Piran in Strunjan vabita v ponedeljek, 14. avgusta 2006, ob 17. uri, na Procesijo z barkami iz Pirana v Strunjan.

Program:

12. avgust - sobota: 19.30 - sprejem Strunjanske Marije v cerkvi sv. Jurija v Piranu; 20.00 - sv. maša v ital. jeziku in pete litanije Matere Božje.

13. avgust - nedelja: 9.00-20.00 - čiščenje Strunjanske Marije v cerkvi sv. Jurija v Piranu; 20.00 - sv. maša v cerkvi sv. Jurija - sodeluje komorni orkester Tartini in mešana pevka zbor iz Novega mesta in Vavte vasi z Mozartovo mašo v C-duru; 22.00 - koncert gongov in glasbil avstralskih domorodcev na Tartinijevem trgu.

14. avgust - ponedeljek: 9.00 - 17.00 - čiščenje Strunjanske Marije v cerkvi sv. Jurija v Piranu; 17.00 - prenos Strunjanske Marije iz cerkve sv. Jurija na glavni piranski pomol - PROCESIJA Z BARKAMI, procesijo vodi koprski škof msgr. Metod Piriš, sodelujejo Godba na pihala iz Marezig in piranski gasilci; 18.30 - sprejem v Strunjanu na pomolu pri Lambadi in spreved do strunjanske cerkve - sodelujejo gasilci iz Krkavč in Nove vasi; 19.30 - slovesna sv. maša - vodi koprski škof Metod Piriš; 20.30 - procesija z lučkami do križa in molitev za ribiče in pomorščake.

15. avgust - torek: Marijino vnebovzetje v Strunjanu: svete maše: 7.00, 8.30 (it.), 10.00, 11.30 (hr.), 18.00. Za romarje bodo na razpolago ladje: Resnik, Zlatoperka, Delfin in Jež. Lastniki plovil lepo vabljeno, da se priključite procesiji pred piranskim pristaniščem.

Pred velikim Marijinim praznikom

Marijino vnebovzetje - Veliki šmaren

Napoved škofovih maš

Koprski škof Metod Piriš bo na praznik Marijinega vnebovzetja, 15. avgusta, ob 10. uri maševal na najpomembnejši primorski božji poti, Sveti Gori pri Gorici ter pri maši vodil obnovitev izročitve Materi Božji. Popoldne ob 15. uri bo maševal v Spodnji Idriji ob slovesnosti 850-letnice osmebe tamkajšnjega Marijinega svetišča. Na predvečer praznika pa bo vodil somaševanje in po maši procesijo v božjepotni cerkvi v Strunjanu, kjer bo pred mašo procesija po morju iz Pirana do Strunjana. Pomožni škof Jurij Bizjak pa bo za letošnji praznik Marijinega vnebovzetja ob 10. uri maševal v priljubljeni in izredno obiskani božjepotni cerkvi Marije Tolažnice žalostnih v Logu pri Vipavi, zvečer pa bo vodil somaševanje v koprski stolnici, ki je posvečena Marijinemu vnebovzetju. Slovesnosti bodo tudi v drugih Marijinih cerkvah v škofiji. **Obnoveitev izročitve Materi Božji na praznik vnebovzete** Že vrsto let, odkar je Slovenija samostojna država, na praznik Vnebovzete obnavljamo svojo izročit-

tev Materi Božji s posebno molitvijo ali preprosto z molitvijo "O Gospa moja". To bomo storili tudi letos na Sveti Gori, po drugih romarskih krajih in po vsej škofiji. Marija je bila naša sopotnica, spremljevalka, naša priprošnjica in tolažnica v zgodovini. Mariji se želimo zahvaliti za njeno brezmejno skrb in materinsko varstvo. Naša hvaležnost je istočasno tudi naša velika prošnja in želja, da bi še najprej hodili pod njenim varstvom po poti žive vere, svetlega upanja in požrtvovalne ljubezni. Izročiti se Mariji pomeni izreči svoj "da", "tukaj sem", "zgodil se tvoja volja" ali "glej, tvoj služabnik sem, zgodi se mi po tvoji besedi". Izročiti se Mariji pomeni sprejeti jo k sebi, podobno kakor apostol Janez, in jo popeljati v celotni prostor svojega notranjega življenja: truditi se za duha molitve, za odprtost do življenja, za dejavno udeležbo pri sveti evharistiji in pri pastoralnem delu po župnijah, dekanijah in celotni škofiji.

Slovesnost na Sveti Gori 15. avgusta ob 10.00 uri bo vodil škof Metod Piriš, slovesnost v Logu pri Vipavi pa pomožni škof dr. Jurij Bizjak.

Kar 15 primorskih župnijskih cerkva posvečenih Vnebovzeti

Kar 15 župnijskih cerkva je na Primorskem, v koprski škofiji posvečenih skrivnosti Marijinega vnebovzetja. Pri tem ne štejemo podružničnih cerkva. Zakaj tako veliko? Najstarejše cerkve so v krajih, kjer se je krščanstvo med Slovence širilo iz Ogleja, posvečene Mariji vnebovzeti. Marijinemu vnebovzetju so posvečene naslednje župnijske cerkve: koprška stolnica, Bertoki,

Dekani, Movraž, Vreme, Knežak, Jelšane, Slavina, Kojško; Medana, Kanal, Tolmin, Kobarid, Podmelc v Baški grapi in Spodnja Idrija.

Koprski škof Metod Piriš v tej zvezi poudarja: "Marija je zvezda naše zgodovine in upanje naše prihodnosti. Vsa naša dežela je povezana z Marijo. Kar 15 župnijskih cerkva je pri nas v škofiji posvečenih Mariji vnebovzeti. O Mariji in njenem čiščenju v našem narodu pričajo številne umetnine, raznovrstne upodobitve, pesmi, glasba in neštete molitve. Ob Mariji so se navdihovali in vzgajali naši verni predniki."

Najstarejši in najmlajši Marijin praznik - praznik Marijinega vnebovzeta ali Veliki šmaren

Veliki šmaren, kakor praznik Marijinega vnebovzeta imenujemo v ljudski govorici - ponekod tudi velika maša -, velja za največji Marijin praznik. Praznik Marije Devičice so v Jeruzalemski Cerkvi začeli obhajati kmalu po koncilu v Efezu leta 431 in ga povezovali z Marijinim odhodom s tega sveta. Čeprav spada med najstarejše Marijine praznike, je papež Pij XII. šele leta 1950 slovesno razglasil versko resnico (dogmo) o Marijinem vnebovzetju. Za to razglasitev ni bilo pravzaprav nobene težave, saj številne cerkve po

vsem svetu, od mogočnih katedral do skromnih vaških in božjepotnih cerkvic, izpričujejo vero vrtne rodov v Marijino vnebovzetje.

Praznik in Slovenci

Slovenija v tem nikakor ne zaostaja za drugimi državami, kajti prav na naših tleh je veliko cerkva in kapelic posvečenih Mariji v čast. V naši tradiciji je velikošmarenki praznik močno zakoreninjen. Mnogo slovenskih župnijskih, podružničnih in zlasti božjepotnih cerkva je posvečenih skrivnosti Marijinega vnebovzeta. Že v preteklosti so ljudje prav ob Velikem šmarnu veliko romali. V današnjem času praznovanje soppada z viškom turistične sezone. V mnogih evropskih državah so prav okrog tega praznika strnili največ dopustov (pomislimo samo na italijanski "ferragosto"). Romanja dobijo za ta praznik še poseben pomen, saj nakazujejo vsebino praznika: podobno kot ima romanje cilj, ima cilj tudi naše življenje, ki je potovanje na zemlji. Tudi življenje Marije, prve vernice, je doseglo vzvišen cilj - poveličanje v nebesih. Za praznik Marijinega vnebovzeta so zelo obiskane tako velike in znane kot tudi manjše in lokalno obarvane Marijine božje poti. Vsako leto se na Marijinih božjih poteh na ta

dan zbira veliko romarjev. Na mnogih pripravljajo posebne romarske shode in slovesne maše. Organizirajo tudi druge prireditve, povsod pa se trudijo, da ljudem omogočijo duhovno poglobitev s pomočjo pogovora ali spo-

Sporočilo praznika

Marijino vnebovzetje je praznik upanja, saj nam govori, da je ena izmed nas ljudi - Marija, doseglja polnost življenja, ki ga kristjani vidimo v večnosti. Marijino poveličanje je svojevrstni poklon krščanstva ženi, saj je Bog prav Marijo, mater in ženo prvo na najodličnejši način poveličal v nebesih. S praznovanjem želi katoliška Cerkev poudariti tudi dostojanstvo in visoko poklicnost vsake žene.

Praznovanje nas tudi spominja, da sta v našem življenju pomembni tako materialna kot duhovna komponenta, tako večno kot zemeljsko in da se oba prepletata. Delo za duhovno ne pomeni zanemarjanje materialnega. Po krščanski tradiciji velja prav nasprotno: ko se trudimo za zemeljski napredek, si s tem že pripravljamo večno bivanje. Današnji praznik v nas pogloblja to upanje, saj pred nas postavlja primer nekoga, ki mu je to na odličnem način uspelo: Jezusovo Mater Marijo.

19. NAVADNA NEDELJA

1 Kr 19, 4-8; Ps 34; Ef 4, 30-5, 2; Jn 6, 41-51

Prerok Elija je ves gorel za Boga in pravilno čiščenje Boga. Na smrt pa se je zameril kraljici Jezabeli in kralju Ahabu, njenemu možu, ki ga je odvrnila od Boga. Sama je vzdrževala krive preroke zato, da so ji zagotavljali lažniv uspeh. Te pa je Elija dal pobiti. Bilo jih je 450. Prerok ni imel še jasnega spoznanja o ljubezni do sovražnikov. To je spopolnil Jezus (Mt 5, 44). Nič čudnega torej, če mu Jezubela streže po življenju. Tudi ona namreč pozna le zakon "oko za oko in zob za zob" (Mt 5, 38).

Tedaj se je Elija zaradi tega hudo prestrašil. Da si reši golo življenje, zbeži proti puščavi. Ves upehan se ustavi in uleže pod grm bodičevja. Tako je zdelan, da si želi smrt. Uvidi, da je vse njegovo delo trčilo ob nepremagljiv zid, ki ga ločuje od njegovega poklica. Potoži tudi, da ni nič boljši od svojih očetov. Prema-

ga ga spanec. Tedaj ga zbudi Božji angel in povabi, naj je in pije. Pri vzglavju zagleda namreč kruh in vrč vode. To poje in spije, pa se uleže in zaspi. Toda Gospodov angel mu zopet postreže s kruhom in vodo, s čimer ga opogumi za pot do gore Horeb.

Pri tem pomislimo tudi na kruh, ki ga bo Gospod dal iz nebes, ne samo na evharistijo. Ta kruh je Jezus, ki ga je Oče poslal iz nebes. Jezus bo premagal naš strah, našo šibkost, naše razočaranje, s kruhom močnih. V evharistiji bo zdravilo za vse notranje duševne rane, bo kruh za večno življenje, po vstajenju od mrtvih, pa tudi telesa.

List apostola Pavla Efežanom je v današnjem odlomku ena sama spodbuda k ljubezni. Naštev pa, kaj žalosti Božjega Svetega Duha. To so: vsakršna ujedljivost, vsakršno besnenje, jeza, rohnenje in preklinjanje z vsakršno hudobijo vred. Vse to naj izgine izmed ljudi. Priporoča pa medsebojno dobro srčnost in usmiljenje ter odpuščanje. Bog je odpustil nam, zato odpuščajmo tudi mi drugim. Posnemajmo torč Boga, saj smo njegovi ljubljene otroci in živimo v ljubezni, kakor

je tudi Kristus vzljudil nas in daroval sam sebe za nas kot blagodišečo daritev in žrtev Bogu (Ef 4, 30-5, 2). Kaj lepšega si ne moremo zamisliti, da smo namreč Božji otroci, kljub vsej naši grešnosti. Zato pa sodelujmo z Bogom za boljši svet, za boljšega, novega človeka.

Kruh iz nebes je sam Jezus Kristus. Jemo in pijemo Jezusa. Z njim smo eno. Kot mati in otrok v njej skupno dihata, čeprav ostajata različna, dve osebi. Tudi človek po uživanju Jezusovega telesa in krvi ostane samosvoj, v veri pa in duhovno najtesneje združen z Gospodom.

Judje godrnjajo nad Jezusom, ker je rekel: "Jaz sem kruh, ki je prišel iz nebes", in so govorili: "Ali ni to Jezus, Jožefov sin? Njegovega očeta in mater poznamo, kako more zdaj govoriti: Iz nebes sem prišel". (Jn 6, 41 nss). Ves evangelij po Janezu in vse šesto poglavje v njem sta zelo zahtevna. Zato Judje godrnjajo, tudi kdo iz Jezusove neposredne bližine. Razlog za to je, ker merijo vse po tem, kar ljudje vidimo in merimo ter izkušamo materialno. Medtem ko Jezus kar naprej po-

navlja: "Nihče ne more priti k meni, če ga ne pritegne Oče, ki me je poslal, in jaz ga bom obudil poslednji dan..., samo tisti, ki je od Boga, je videl Očeta... kdor veruje, ima večno življenje. Jaz sem kruh življenja... To je kruh, ki prihaja iz nebes, da tisti, ki od njega je, ne umre... Če kdo je od tega kruha, bo živel vekomaj... je moje meso za življenje sveta" (Jn 6, 44-51).

Jezusovo "meso" in "kri" sta resničnost in pričujočnost, srečanje vernikov s svojim Gospodom po veri, po smrti in vstajenju. Bodimo vselej pripravljani na srečanje z Gospodom, zlasti na srečanje v evharistiji - sv. obhajilu.

Prosimo ga, naj nam pripravi srečanje z Očetom (Vse po X.L. Dufour S.J. - Jn ev., 5-12. pgl., 1990). Čudoviti praznik Marijinega vnebovzeta naj nam pomaga priti do njenega Sina in po njem do Očeta. Svetniki so to zmogli, tudi diakon in mučenec Lovrenc (goduje 10.8.). Marijo je približalo Sinu in nam vsem izkustvo smrti, ki ji je odprlo slavo, veličastvo nebes.

POGOVOR Umberto Piperno

Prisotnost tržaškega in slovenskega rabina v goriški sinagogi

V četrtek, 27.7.2006, se je rabin tržaške judovske skupnosti Umberto Piperno dokončno poslovil od društva "Prijatelj Izraela" v goriški sinagogi. Prisotni so bili tudi ljubljanski rabin Ariel Hadad, predsednik goriške pokrajine Enrico Gherghetta, občinski odbornik Luciano Gentile in predsednica društva Elisabetta Loricchio. Zaradi drugih obveznosti se rabin Katon Dadon iz Zagreba ni mogel udeležiti večera. Rabin Piperno je v nagovoru povabil Goričane, da razmislijo o vrednotah svobode. V Stari zavezi - je poudaril Piperno - je tudi odgovor na vprašanje, kaj je svoboda. Ni nekaj abstraktnega, ampak se dotika vedno srca. Srce je tukaj mišljeno kot središče življenja osebe. Tudi razodetje ni nikoli le abstraktna ideja. Božji zakon se vedno dotakne tudi srca. Učenje in posredovanje božje resnice drugim gre skozi ko-

munikacijo. Mnenje rabina je, da je bila goriška sinagoga prostor, kjer se je ta resnica posredovala in širila med osebami. O svobodi je tudi govoril Ariel Hadad, rabin v Ljubljani. Nje-

"Pasha" se bere pesah in v hebrejščini pomeni Velika noč. Judovska Velika noč ni samo simbol božjega posega in izhoda iz egiptovske sužnosti, ampak je simbol vseh svobod, v preteklosti, v sedanjosti in v prihodnosti. Vsak od nas je odvisen od nečesa: odvisen od dela, odvisen od raznih strasti itd. Vendar vera spominja vsakega Juda, da smo bili nekoč za vedno rešeni iz sužnosti. Torah nas spominja, da nas je Bog rešil in da smo postali božji služabniki, kar ni isto kot sužnji. Ta je tudi pomen, ki ga ima prepoved, ki jo je Bog dal v raj: jesti z drevesa spoznanja dobrega in hudega. Ali smo izgubili svobodo, ker je prvi človek grešil? Nekaj svobode je ostalo. Nismo sestavljeni samo iz telesa, duša je še povezana z Gospodom. Svoboda stoji v tem, da nadaljujemo s to povezavo z Bogom. Judovski modrijani so učili: človek je lahko svoboden

le, če preučuje in pogloblja Torah - Sv. pismo. S tem da poglobljamo knjigo zaveze, praktično dopolnjujemo našo povezavo z Bogom.

Zapuščate naše ozemlje, kam boste sedaj šli? Katere težave ste zaznali v tržaški judovski skupnosti?

V avgustu bom odpotoval v ZDA, kjer bom sledil študiju (master) na judovski univerzi v New Yorku. Potem pa se bom vrnil v Italijo in se preselil v Rim, kjer me čaka delo v nadzornem odboru za izdelavo kosher hrane. Moj odgovor na vaše drugo vprašanje je, da sem zaznal v skupnosti kot edino težavo to, da je sestavljena v veliki meri iz starih ljudi, in ko rečem to, nočem žaliti ostarelih, kajti oni so - bi rekel - bolj mladi kot mladi sami. Zdi se mi, da današnja mladina (s tem mislim tudi na tridesetletnike) je "kulturno" stara. To pomeni, da so manj bleščeči kot njihovi dedje. Na primer mnogo manj berejo, se ne znajo dialektično pogovarjati, ne znajo razmišljati... Z ostarelimi imam dober odnos. Z njimi se večkrat pogovarjam in vsak zna razglabljati o težavah. Ima lahko tudi drugačen pogled, ampak zna zastavljati vprašanja tako, da pride do jasnosti. Ne tako mladi. Mladi se pogovarjajo, a ne izražajo tega, kar mislijo. In to je zaskrbljujoče. Zato blagor mestu, ki ima take ostarele! Upanje je pa, da tudi mladi izberejo to pot.

Vsak dan beremo po časopi-

sih novice, ki govorijo o "prevzetnosti" izraelske vojske, članke, ki govorijo, da so Izraelci tisti, ki onemogočajo mir in se premalo govorijo o dejstvu, da skoraj vse arabske države ne priznavajo Izraela in da imajo kot cilj že od začetka druge sve-

lektivno), da išče vprašanja, odgovore...

Kako in kdaj bomo prišli do miru na bližnjem vzhodu?
Do miru bomo prišli samo z dobro voljo ljudstva in ko bo jasno vsem, da niso interesi neke skupine, ki odločajo usodo vsega naroda. Včasih je na-

točne vojne uničenje judovskega naroda.

To je posledica slabe informacije in močne propagande proti Izraelu. Nevarnost je, da časnikar dobi novico, ki ni zanesljiva, in jo tudi kot tako posreduje drugim. Časnikarji imajo veliko odgovornost.

Zakaj po vašem je bil in je judovski narod vedno preganjan?

Odgovorim v judovskem duhu z enim vprašanjem: Zakaj si je Jud vedno zastavljal vprašanja in je vedno kritično pristal na to, kar mu je bilo naloženo? Ni odgovora. Je posledica neke odgovornosti. Kako to, da osebe, ki delajo v službah prve pomoči, so večkrat tudi žrtve nesreče? Prav zato, ker so odgovorne. In judovski narod je na nekak način vedno nosil to odgovornost (individualno in ko-

rod žrtev svojih vladarjev. To je nevarnost dandanes.

Kaj mislite o odnosu med judovsko in katoliško vero? Papež je v zadnjih letih napravil velike korake, da bi se pobotal z Judi: sprejel je nase krivdo tistih kristjanov, ki so jude preganjali, priznal je uradno državo Izrael...

Papež je napravil krasne korake! Taki koraki lahko združijo jude in kristjane po dva tisoč letih. Ne smemo pričakovati, da se to združenje lahko zgodi v kratkem času, recimo v dveh - treh letih, vendar rešitev je samo ena: da se vsi verniki seznanijo s temi koraki, ki jih je Cerkev začela. Mislim, da je sveti oče tudi s svojimi govori in pridigami zelo pripomogel, da sta se obe veri v samem temelju približali.

Karlo Nanut

UNITALSI

Romarji iz Lurda

V petek, 28. julija, smo se romarji iz goriške, koprške in ljubljanske škofije vrnili domov iz Lurda. Nepopi-

smo imeli spokorno bogoslužje. Zelo slovesna je bila maša z okroglimi obletnicami - pari, ki so v letošnjem letu praznovali 35,

nicami, zraven njega pa je stala Manuela, ki mu je bila za botro. Vsi smo se z njima veselili. Tudi Aleks sam je čutil, da se mu je Jezus približal. Bil je vedno nasmejan. Pa še eno presenečenje smo doživeli.

Ko smo se vračali domov, smo že vsi spali v kupejih, ko se je ob 5 uri zjutraj slišalo na hodniku v vlaku moliti na glas rožni venec v slovenskem jeziku. Vstala sem

in šla pogledat, kdo moli. Bil je naš slepec romar Jeronim Kos, z ženo sta molila rožni venec. Pridružila sem se in molila z njima, kmalu za tem so vsi, drug za drugim, počasi vstajali in z nami molili. Na koncu smo še zapeli Marijino pesem, da smo prebudili še ostale slovenske romarje. Gospod Kos nam je zapel tudi hvalnice.

Ko smo se poslavljali, so se mar-

sikomu orosile oči. Obljub, da se bomo še videli prihodnje leto, je bilo veliko. Bog daj, da bi bilo to res... Ljubljanske romarje je že čakal avtobus, ki jih je odpeljal v Ljubljano. Gospod Miro Šlibar je sklenil, da se spet vidimo na naslednjem romanju v letu 2007. Zahvaljujem se vsem, ki so se tega romanja udeležili, slovenskim sestram, ki so sodelovale, našim mladim fantom "barellie-

rom", ki so pomagali voziti naše vozičke (v našem hotelu smo imeli 12 vozičkov poleg navadnih romarjev). Zahvaljujem se tudi ge. Nives Nardin, ki mi je večkrat priskočila na pomoč. Lepo je bilo! Velika zahvala pa gre tudi tistim, ki so finančno podprli naše mlade ljudi, pa tudi tistim, ki ste molili za nas. Hvala vsem!

Joana

sni občutki so nas vezali in spremljali med vsem romanjem. Prijateljstvo dveh narodov se je zlilo v eno samo govorico, govorico ljubezni. Tu ni bilo meje, ni bilo pregrad. Že v vlaku smo imeli kot lani celonočno češčenje. Naša slovenska ura je bila od 16.30 do 17.30. Več kot 40 se nas je zbralo v posebnem vagonu, kjer je bilo izpostavljeno Najsvetejše. Molitev sta vodila g. Miro Šlibar in g. Srečko Turk.

Romanj se je začelo s kratkim obredom v baziliki Pija X. Nato smo v procesiji šli do votline, da bi pozdravili Lurško Marijo in se ji zahvalili za srečno pot. Svečo, ki smo jo nosili, smo jo obdržali in jo prižigali vsak dan ob vsakem obredu prav zato, da bi nas spomnila gesla "Držite prižigane vaše svetilke". Drugi dan

40, 50 let, pa tudi 50 let mašništva in 40 let redovništva. Obnovili smo krstne obljube, nato nam je gospod nadškof Dino De Antoni podelil sveče vsem slavljenecem v spomin. Tudi mednarodna maša je bila zanimiva. Med vsemi zastavami različnih narodov je v sprevedu šla tudi naša z Marijo z Brezij. Tudi pri procesiji z lučkami smo mi Slovenci sodelovali z Zdravo Marijo. Imeli smo skupno mašo pri votlini. Slovenci pa smo imeli sv. mašo v kapeli Brezmadežnega spočetja v baziliki Rožnega venca in katehezo v Salusu.

Najbolj občutena pa je bila zadnja sv. maša z birmo. Aleks Mutančič je prejel sv. birmo. Aleksa že vsi poznamo. Gotovo ste že brali o njem. Doma je iz Vipavskega Križa. Njegov voziček je bil okrašen z belimi vrt-

Kratke

Poročilo iz delavnice Konica iz kositra: laboratorij eksperimentalne arheologije

V soboto, 29. julija, je v dopoldanskih urah potekala druga od štirih delavnic Ustvarjajmo z naravo, ki jih kulturna zadruga Maja prireja letošnje poletje v Sprejemnem centru na Gradini. Skoraj dvajset otrok med 6. in 10. letom je lahko sledilo delavnici, ki je imela naslov "Konica iz kositra: laboratorij eksperimentalne arheologije". To je bila pravcata lekcija zgodovine, točneje ura prazgodovine v živo.

Gospod Giuliano Bastiani, arheolog po izobrazbi, je malčke popeljal naravnost v svet jamskega človeka. Za uvod so si otroci lahko pomerili oblačilo – kožuh. Sledil je "make-up", oz. barvanje obraza in telesa z naravnimi barvili, ki jih tudi danes lahko pridobivamo iz raznih kamnov, zemlje in rastlin. Veliko zanimanje so vzbudili razni primerki pripomočkov, nakita in orodja, izdelanih iz različnih materialov: kamnja, živalskih rogov, kosti, lesa in seveda vsega kar je moč najti v naravi. Otroci so si predmete lahko ogledali in jih seveda preizkusili. Prvi sklop se je zaključil z ogledom posnetkov iz podobnih delavnic, kjer so se otroci seznanili z različnimi tehnikami izdelovanja pripomočkov. Po osvežujoči malici so se udeleženci nadaljevali z delom in se preizkusili v izdelavi konice iz kositra, ki jo je gospod Bastiani kasneje namestil na puščico. Nato so se prav vsi pomerili v streljanju z lokom s pomočjo pravkar izdelane puščice. Otroci so bili nad delavnico zares navdušeni, najbolj zanimiv pripomoček pa je bila nedvomno gorjača (clava), ki jo je sleherni otrok tudi preizkusil. Obogateni z kopico zanimivih in koristnih informacij, so se nasmejani poslovili in se zanimali o datumu naslednje delavnice.

Goriška občina sprejela sklep o postavitvi Gregorčičevega kipa

V petek, 4. avgusta, je goriški občinski odbor sprejel sklep o postavitvi kipa Simona Gregorčiča v mestnem ljudskem vrtu na Korzu Verdi. Do odkritja kipa, ki ga pripravlja umetnik Silvan Bevčar in bo le nekaj desetim metrov oddaljen od Trgovskega doma, naj bi prišlo predvidoma meseca oktobra. V besedilu sklepa, ki ga je pripravilo odborništvu pod vodstvom Silvestra Primožiča, piše, da je pobudnik slovenska konzulta pri goriški občini, sodelujejo pa Slovenska kulturno gospodarska zveza, Svet slovenskih organizacij, Zveza slovenskih kulturnih društev, Zveza slovenske katoliške prosvete, Kulturni dom in Kulturni center Lojze Bratuž. V sklepu je pisano tudi, da je občina dolžna se pokloniti zaslužnemu slovenskemu pesniku in duhovniku, ki je deloval v Gorici in je znan kot goriški slavček. Občina je v ta namen dodelila pet tisoč evrov, približno tretjino celotnega stroška, postopek za postavitev kipa pa pripravlja zadruga Maja.

Vračanje priimkov: odbornik Primožič na prefekturi

Prejšnji teden je goriški občinski odbornik Silvester Primožič šel na prefekturo po pojasnila glede vse zahtevnejših postopkov za vračanje izvornih slovenskih priimkov in imen. Dejstvo je namreč, da je bil še do pred kratim postopek kar enostaven; zainteresirani so predstavili prošnjo v slovenščini in v enem mesecu lahko dosegli, kar so želeli, zaradi česar se je vedno več ljudi prijavljalo na občini za uveljavitev te svoje pravice. Roki pa so se nedavno podaljšali do šestih mesecev; nekatere prošnje so bile celo zavrnjene. Zaradi vsega tega je omenjeni občinski odbornik prosil prefekta De Lorenza za pojasnila, saj pravico o vrnitvi priimka štiti sedmi člen zakona 38 iz leta 2001. Zdi se, da prihaja do zavlačevanj zaradi dodatnih pojasnil in dokumentov, ki jih zahteva prav prefektura; po Primožičevi oceni pa naj bi take zahteve ne bile zakonsko utemeljene. Problem bodo skušali rešiti na tehničnem srečanju med predstavniki občinske uprave in prefektore.

Minuta razmisleka oz. volja po miru

Na simboličnem prizorišču Vecchietovega mozaika je bila prejšnjo soboto občutena prireditev z naslovom "Minuta razmisleka oz. volja po miru", ki so jo pripravila nekatera goriška kulturna in katoliška društva ter mirovniki. To je bila priložnost za razmislek o 61. obletnici atomskega napada na Hirošimo in Nagasaki ter hkrati o vojnih grozotah in žrtvah današnjih dni. Kot predstavnika javnih upraviteljev sta spregovorila deželni odbornik Roberto Antonaz in predsednik pokrajinske uprave Enrico Gherghetta. Prisotni so bili tudi ustanovitelj skupnosti Arcobaleno Alberto De Nadai, ustanovitelj in ravnatelj videmske Fundacije Balducci Pierluigi Di Piazza in urednik tednika Voce Isontina Andrea Bellavite. Klic k miru sta izrazili tudi umetniška beseda in glasba. Igralci so prebrali razmišljanja in poezije v treh jezikih. V slovenščini je pesem Davida Bandellija Trije dvomi za boljši svet interpretiral član skupine Oder90 Robert Cotič. Nastopili so tudi pevci in člani goriške skupnosti Arcobaleno ter drugi.

Na trgu se je zbrala lepa skupina ljudi. Prisotni so prejeli posebno vrečko, s katero je lahko vsak oblikoval zastave miru v mavričnih barvah.

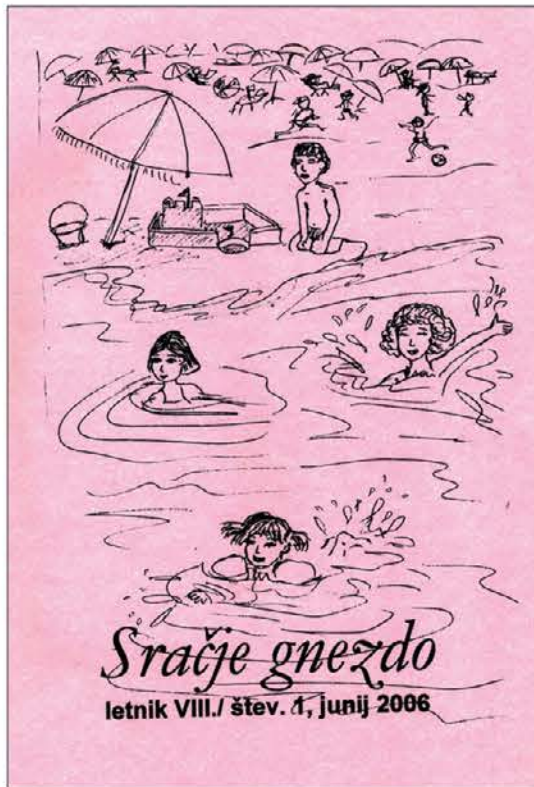
Poslednje slovo od Angele Špacapan

Preteklo soboto smo se v cerkvi sv. Ignacija na Travniku pri mašni daritvi v velikem številu poslovili od dobre matere Angele Špacapan. Somaševanje je vodil p. Mirko Pelicon, ki se je pokojnice spomnil tudi s toplimi besedami. Ob koncu je njeno življenjsko pot na kratko orisal njen sorodnik msgr. Ivan Merlak, kanonik v Ljubljani, sin Mirko pa je spregovoril v imenu družine. Na koro so prepevali podgorski in številni drugi pevci, pri orglah sta bila Lojzka in Andrej Bratuž.

Po maši je pogrebni sprevod krenil proti pokopališču v Mirnu. Tudi tam so molitve spremljale pesmi, ki sta jih zapela podgorski mešani zbor in skupina Akord. Pokojnica počiva zdaj ob možu Bogomiru in sinu Petru. Bog jim daj večni mir!

Tri šolska glasila

Drobni literarni kamenčki na produ stvarnosti in domišljije

Počitnice so se že prevesile v avgustovske dni in morje, hribi, daljna

in bližnja mesta, ali pa kar domača pokrajina so popolnoma osvojili naše male in velike učence, ki so misel na šolo potisnili v najbolj skrit kotiček svojega spomina. Tudi maturantje so že pozabili na študijske muke in uživajo zasluženi počitek, Bog ve kje! Pa vendar bi se še enkrat ozrli v minulo šolsko leto. Na šolah raznih stopenj se je med učnimi in pošolskimi urami dogajalo marsikaj takega, kar je porodilo trajne sadove. Tak neizbrisen valbljv sadež so zapustili vsi tisti učenci in dijaki, ki so papirju zaupali marsikatero svojo željo, sanje, hrepenenje, spomine, domišljjski polet, ali pa trezno razmišljanje kakoga intervjuvanca, ko so se sli časnikarje za svoje glasilo. Že nekaj let zapored namreč zagledajo ob koncu šolskega leta beli dan trije šolski časopisi izpod peresa nižješolcev SŠ Ivan Trinko iz Gorice in dijakov obeh licejskih polov, humanističnega in znanstvenega.

Sračje gnezdo
Tako živahno, "kričavo" ime nosi glasilo nižješolcev, na platnici katerega je risbica z utrinkom s sončne peščene plaže. Obnjo pljuska morje, v njem pa plavajo otroci razposajenih obrazov. Kljub radostno zasnovani naslovnici razkrivajo prve strani kar grenke spise. Vanje so, predvsem tretješolci, zapisali pričevanja ljudi, ki so preživeli grozljivo dobo prve ali druge svetovne vojne, ko so bile žalostne ločitve od domačih in rojstnega kraja na dnevnem redu, strah pred najhujšim pa vsakdanja hrana. Ivana Paljk, Nina Grudina in Alice Mian so se celo preizkusile v pisanju pretresljivih pisem s fronte.

Globok vtis je v učencih pustil tudi obisk Rižarne, nam najbližjega koncentracijskega taborišča, pekla za tisoče ljudi. tervjuvancem različnih poklicev. Prispevki, prepojeni z domišljijo, pa pričajo, kako daleč

Mnogo bolj vedre teme so izbrali "razgrajaci" 1. B razreda s portretnim orisom vsakega posebej in opisom izleta po Karniji. Učenci 1. A razreda pa so se predali kulinaricnim stihom v italijanskem jeziku. Zeleni teden v Kočevju jih je tako navdušil, da so mu posvetili kar štiri strani. Svojo zvedavo radovednost pa so izlili v vprašanja in

našnje in nekdanjem življenju so pripeljali bistra peresa spet na trdna tla. Dijaki so se dokaj gostobesedno razpisali tudi o šolskih izletih in ekskurzijah, na katerih so doživeli marsikaj konstruktivnega za šolsko znanje, še bolj pa za življenje. Mednje so vrinili tudi kuhinjske poslastice za požrešne. Prvošolce zavoda I. Cankar je povsem prevzel ogled Večnega mesta. Mednarodni festival o turizmu Več znanja za več turizma, ki je potekal maja v Velenju, je tudi letos navdušil in ovenčal s srebrnim priznanjem dijake zavoda I. Cankar. Petošolka Ana Košuta z zavoda Ž. Zois je svoje misli in poglede na svet spravila v kar dolg esej V vrtincu globalizacije. Dijake zavoda Jurij Vega pa je povsem osvojilo raziskovanje

vsebinsko pestre zapise. Na prvih straneh pod naslovom Mlada peresa se predstavljajo dijaki, ki svoja čustva radi zaupajo stihom. Ciklus pesmi Naša Soča je nastal ob prebiranju in obravnavanju Gregorčičeve izredno spevne poezije. Le-ta je očitno segla do rosnih src in dijaki zavoda I. Cankar so s svojimi verzificiranimi stvaritvami sodelovali na Gregorčičevem natečaju, ki sta ga priredila zavoda P. Trubar in S. Gregorčič in na karerem so prejeli prvo nagrado. Pri urah literarne vzgoje so se seznanili tudi s haikui, pesniško izpovedjo, ki je vzklila na Japonskem v 16. stoletju. Haikui so, kot razlaga petošolka zavoda Cankar Nataša Ožbot, sestavljeni iz treh vrstic, prva vsebuje pet zlogov, druga sedem, tretja spet pet. Za te pesmi je treba iti po navdih v naravo. Na Slovenskem jih sestavlja Milan Dekleva, letošnji dobitnik Prešernove nagrade. Dijaki znanstvenega pola so s skladanjem poezij nedvomno dokazali, da jim je vezana beseda kar pri srcu in da se radi zatekajo k njej. Spisi o današnjem in nekdanjem življenju so pripeljali bistra peresa spet na trdna tla. Dijaki so se dokaj gostobesedno razpisali tudi o šolskih izletih in ekskurzijah, na katerih so doživeli marsikaj konstruktivnega za šolsko znanje, še bolj pa za življenje. Mednje so vrinili tudi kuhinjske poslastice za požrešne. Prvošolce zavoda I. Cankar je povsem prevzel ogled Večnega mesta. Mednarodni festival o turizmu Več znanja za več turizma, ki je potekal maja v Velenju, je tudi letos navdušil in ovenčal s srebrnim priznanjem dijake zavoda I. Cankar. Petošolka Ana Košuta z zavoda Ž. Zois je svoje misli in poglede na svet spravila v kar dolg esej V vrtincu globalizacije. Dijake zavoda Jurij Vega pa je povsem osvojilo raziskovanje

odraščajočimi fanti so tudi motorna kolesa in prav ta so spodbudila zapise o tem vozilu, pa tudi o sodobni tehnologiji. Z zadnjih strani zaveje dobra volja, saj so na njih raznolike križanke in smešnice.

To glasilo velja še posebej pohvaliti, ker je od prve do zadnje strani vse spisano v slovenskem jeziku, kar je že redkost tudi za dijaške zapise in šolske prireditve.

Omnibus
Kot že samo ime vabi, dijaki klasičnega liceja Primož Trubar ponujajo svoje glasilo vsem, ki radi berejo in jih zanima vedeti, o čem razmišljajo mladi. Glasilo se predstavlja z naslovno platnico v rumeni patinirani barvi in s koščki puzzleja v raznih jezikih, saj so tudi prispevki napisani ne samo v slovenščini, ampak tudi v italijanščini, nemščini in angleščini. Klasični svet je otipljivo prisoten le v stripu o Patroklovi smrti. Na zadnji strani platnice so razposajeni barvni fotografski utrinki s šolskih izletov. V glasilu se večkrat zaiskri bodeča ironična ost, ki je naperjena proti horoskopskim napovedim, nizkim in visokim glasovom profesorjev in smešnim cvetkam, ki so jih izrekli profesorji med šolskimi urami. Ironijo prevevajo tudi zahvale, namenjene učnemu osebju za vse njegove odkrite in prikritke vrline, pa tudi najobičajnejše odgovore dijakov. Prosojna ironična tančica je opazna tudi pri anketi Da ne bi profesorjev poznali le za katedrom in pri testu za zaljubljene duše, pa tudi pri zapisu kronike izleta na Sicilijo in ob matematični uganki, opremljeni s karikaturo profesorja matematike. Prispevek o vojni, poklon S. Gregorčiču ob 100-letnici smrti sta na prvih straneh. Čeprav se klasiki ukvarjajo s teksti, ki jih je zapisala antična roka s pisalom, je tudi njej zvalbil klic računalnika. Prereševanje spletnih strani se je izkazalo za zanimivo. Znanje in znanost se pač širita tudi po njih. V Omnibusu ne manjkajo niti strani o glasbenih skupinah in privlačni sili jezikovnega slenga. Misli o svobodi, politiki, človeku, življenju... izrisujejo mnenja o vrednotah, pomembnih za mlade.

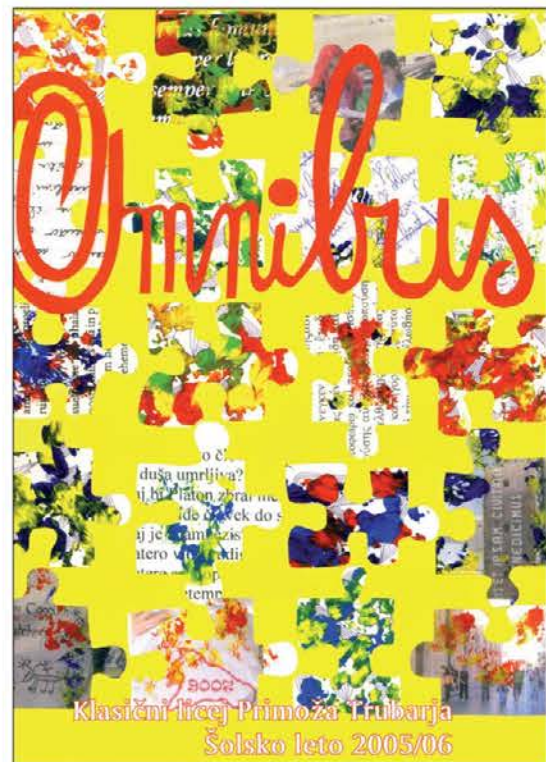
V glasilu so pa tudi resni zapisi o slovenskih navadah, letalstvu in še o čem. Na eni izmed strani so navedena priznanja in nagrade, ki so jih licejci prejeli na različnih literarnih in znanstvenih tekmovanjih. Ustvarjalna kri se pretaka tudi po žilah klasikov, ki so v kolo fonu zapisali imena uredniških sotrudnikov (Peter Bajt, Irene Costariol, Noemi Cristiani, Tina Frandolič, Jurij Klanjšček, Ivana Nanut, Marlenka Petejan in Anja Petrovčič). Grafično oblikovanje so prepustili Simonu, mentorica pa je bila prof. Damiana Devetak. Mladim piscem želimo, da bi njihov ustvarjalni izvir nikdar ne usahnil in da bi poizkusili zasukati petro tudi za "pravi" časopis, izven šolskih ograd.

sega njihovo fantazijsko potepanje. Le-to pa ni ovira za resno presojanje včasih prav naelektriranih odnosov, ki jih imajo mladi s starši in odraslimi nasploh. Ti zapisi so tudi razbremenitev tesnobnih občutij, ki težijo najstniške duše, polne protislovij in želje spoznavati svet. Zajetno glasilo je opremljeno z mnogimi risbami različnih vsebin v črno-beli tehniki.

Prihodnost smo mi
Tak spodbuden naslov, optimistično uprt v svetle zarje, nosi glasilo dijakov Državnega izobraževalnega zavoda s slovenskim učnim jezikom, DPZTTD I. Cankar, DTTZ Žiga Zois in DITZ Jurij Vega. Privlačno je že na prvi pogled, saj ima patinirano platnico rožnate barve, opremljeno z barvnimi fotografijami. Črno-beli fotografski posnetki z izletov in ekskurzij ter risbe dopolnjujejo

informatike. Pisali so tudi o športu in še marsičem. Priljubljena tema pogovora med

Klasični licej Primož Trubarja Šolsko leto 2005/06

Okrog 40 romarjev iz vse Italije od Ogleja do Svetih Višarj

Romarji z vseh vetrov Marijinemu svetišču narodov naproti

Foto DPD

V ponedeljek, 7. avgusta, je lepa skupina romarjev krenila na pot iz Ogleja proti Svetim Višarjam, kamor bo dospela za Veliki šmaren, 15. avgusta. Gre za pobudo mednarodne romarske poti, ki si jo je zamislilo čezmejno društvo MOST, zasnovalo in oblikovalo pa skupno z drugimi krajevnimi združenji.

T.i. "oglejska pot" (Iter Aquileiense ali Cammino Celeste) želi biti romarska pot, ki seveda ni ena večjih, saj ne vodi ne v Rim ne v Jeruzalem ne v Compostelo; obenem ni niti manjša romarska pot, ki bi imela za cilj eno manjših svetišč. Oglejska pot namreč povezuje Oglej, sedež starodavnega patriarhata, od koder se je krščanstvo razširilo po vsej Srednji Evropi, s Svetimi Višarjami, svetiščem narodov na Tromeji, po poti pa se dotika številnih etap, cerkev in krajev, ki imajo poseben pomen v naši zgodovini. Pravzaprav gre za oživitvev poti na podlagi pisnih zgodovinskih virov, pa tudi pričevanj starejših ljudi. Gre za romanje po poti spomina, ki bo postalo vse bolj stvarno, če bo znalo privlačevati vse več romarjev. To je pot po naši deželi, ki vodi od morja do hribov mimo votivnih cerkva in drugih znamenj vernosti naših ljudi. Pot bo lahko prehodil vsak romar, ki bo iskal svetla modra znamenja od Ogleja do Sv. Višarj. Organizatorji so dobro proučili vsako etapo, saj so cestno omrežje, železniški tiri in mostovi skoraj popolnoma izbrisali sledove stez, po katerih so hodili nekdanji romarji. Po poti lahko vsakdo občuduje velike in male, bolj ali manj poznane bisere naše umetniške dediščine, medtem ko prehaja iz lagune po dolini prek mest in gričevnatega sveta proti srcu Julijcev. Izkušnja je posebno zanimiva tudi zato, ker bo romar med potjo slišal govoriti italijansko, furlansko, slovensko in tudi nemško, kar je posebna dragocenost naše dežele. Posebnost omenjenega romanja je še ena: isti cilj, Sv. Višarje, imata še dve sorodni romarski poti, ki se začneta na Brezjah v Sloveniji in pri Gospe Sveti na avstrijskem Korškem. Tako so prireditelji idealno povezali narode, ki

Foto DP

skoraj 700 let romajo k Mariji na Sv. Višarje. O romanju samem bomo sicer še pisali; o njenem prvem dnevu in sploh zamisli pa smo se tokrat pogovorili s Kazimirjem Černicem, predsednikom in dušo društva MOST, ki je bil pri projektu prisoten od vsega začetka, čeprav se zaradi službenih obveznosti ni mogel udeležiti romanja.

Kakšen je bil prvi dan romanja?

Romarji so vzeli pot pod noge okrog devete ure v ponedeljek, 7. avgusta. Skupno jih je bilo 39, prihajajo pa iz vse Italije, celo iz Veneta, Lombardije, Emilije in Apulije. Najprej so v Ogleju obiskali baziliko, kjer jim je g. Andrea Bellavite, urednik škofijskega tednika Voce Isontina in preizkušen romar, obrazložil zgodovinski pomen Ogleja, nato pa so stopili na pot, ki jih je prvi dan pripeljala do Aiella.

Kakšno je bilo vzdušje?

Prvi dan je po svoje poseben, nekoliko "tesen", saj je vsakdo od udeležencev pustil za sabo vsakdanji "ropot" in se predal hoji, ki zna biti tudi naporna, če je nisi vajen; poleg tega sta po zamisli organizatorjev predvideni tišina in samota. Ko stopiš v ta ritem, si nato pripravljen se umiriti in se srečati z drugimi.

Kako so romarji opremljeni?

S sabo imajo vse, kar potrebujejo: od blazinice do spalne vreče in osebnih stvari. Goto-vo so tudi vzeli kaj za pod zob, saj si morajo pomagati in trgovine niso prav ob vsakem koraku. Organizirana je skupna večerja oz. skupen trenutek proti večeru, čez dan pa je vsakdo prost, tako da lahko hodi po svojem ritmu.

Kakšen je "dnevni red" na romanju?

Zbujajo se okrog 6.-7. ure, na-

to je na vrsti zajtrk, nakar stopijo na pot. Verjetno bo čas tudi za kakšno skupno duhovno misel ali kaj podobnega. Sicer pa smo se domenili, da vnaprej ne programiramo vsega, saj vsakdo ima svoj odnos do Boga, narave in hoje; kot kdo čuti. Pot mora biti v prvi vrsti osebna izkušnja, ki služi osebni rasti posameznika. Če se

Koliko kilometrov bodo torej prehodili romarji od Ogleja do Sv. Višarj?

V zgibanki, ki smo jo pripravili za to priložnost, je posebej obrazložena vsaka etapa poti, zraven so sličice in informacije o krajih oz. verskih znamenjih, ki jih bodo romarji srečevali. Vsak dan bodo prehodili od najmanj 10 do največ 30 km, skupno okrog 190 km. Ni bilo kar tako uskladiti poti; kdor jo je zarisal, jo je moral preizkusiti in najti primerne kraje za nočitve itd.

Koliko vas je v organizacijskem odboru?

Na začetku nas je bilo od 10 do 15; srečevali smo se na našem domu, vsak je povedal svojo, dal kakšno idejo. Na koncu pa je bilo odgovornih za posamezna opravila šest.

Kaj pa romarji z Brezj in oz. iz Koroske?

Kar je meni znano, bo z Brezj odpotovalo 12. avgusta 21 oseb; njihova pot je namreč krajša. Iz Avstrije nimamo točnih informacij, ker tam nismo našli kontaktne osebe.

Si torej kot predsednik MOST-a zadovoljen z uresničitvijo pobude?

Da, seveda. Sicer pa se čudim, kako se stvari dogajajo. Ti si nekaj zamisliš, začneš tuhtati in filozofirati, pa se zadeva uresniči, seveda če vanjo vložiš potrebno delo. Pomembno je najti primerne sodelavce. Prej se nismo niti poznali, vsak je doprinesel nekaj svojega in skupaj smo zrasli. Spoznali smo, da nam različni jeziki niso ovira. Z nami je tudi Andrej Kolman: to je neverjeten človek, ki ima ogromno energij! Spoznal sem ga na romanju treh svetišč, ki ga prireja naše društvo; kasneje sem ga slučajno srečal pri sv. Ivanu v Gorici, ko je kazal diapozitive in z navdušenjem spregovoril o svojem romanju v Composteli. Privabil sem ga zraven. Je sicer Ljubljčan po rodu, z Italijani pa se odlično razume, čeprav italijaščine ne obvlada. Smo heterogena skupina, ki pa deluje homogeno. Zato sem lahko samo zadovoljen!

Že sedaj pa vabim vse, ki jim kaj pomeni romanje, naj se v torek, 15. avgusta, pridružijo naši skupini. Ta bo okrog 8. ure zjutraj krenila od znamenja v Žabnicah proti Svetim Višarjam, kjer bo jutranja maša kronala mednarodno romarsko pot sosednjih narodov.

Obvestila

Prosvetno društvo Štandrež vabi na ogled gradov južne Češke, ki bo od 1. do 3. septembra 2006. Za informacije: Vanja Bastiani tel. 347/9748704 od 17. do 20. ure ali Božidar Tabaj tel. 0481/20678 od 10. do 14. ure. Pohitite z vpisom.

Svet slovenskih organizacij obvešča, da bo urad v Gorici odprto po poletnem urniku od ponedeljka do petka, med 9. in 12. uro. Urad bo zaprt od 14. do 18. avgusta.

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško vabi člane in prijatelje na srečanje upokojencev Primorske, ki bo v soboto, 19. avgusta, od 10. ure dalje v Lipici pri Sežani. Program: nagovori, kulturno-zabavni spored na travniku pod hotelom Maestoso, popoldne ogled razstave in nastop lipičancev. Prevoz z lastnimi sredstvi. Prijave do 16. avgusta na tel. 0481-882024 ali 0481-390688. Udeleženci se bodo zbrali ob 8.15 v Gorici na parkirišču pred Rdečo hišo, od koder bodo skupaj odpotovali v Lipico.

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško sporoča, da bo urad na Verdijevem korzu 51/int. zaprt do 31. avgusta.

Darovi

Za Novi glas: v spomin na pok. Angelo Hladnik darujejo 10.000 SIT druž. Kleč iz Logatca; 10.000 SIT druž. Žitko iz Podlippe pri Vrhniki; 10.000 SIT sorodniki iz Rovt.

Za Zavod sv. Družine: ob sedemindvajseti obletnici smrti tete s. Ahacije Kacin darujejo Marija, Janez in Metka 150,00 evrov.

Za misijonarja Saksido N.N. 150,00 evrov.

Za goriške skavte S.K. v spomin na Angelco Špacapan 50,00 evrov.

Sožalje

Srednja šola Ivana Trinka izreka globoko sožalje Mirku in Bernardu Špacapanu ob težki izgubi drage mame.

Mirku in Bernardu Špacapanu ter vsem svojcem izreka sožalje ob izgubi drage mame Angelce števerjanska sekcija stranke SSK.

Ob smrti gospe Angele Hladnik vd. Špacapan izrekamo vsem Špacapanovim iskreno sožalje Združenje cerkvenih pevskih zborov.

Akcija za kip Simona Gregorčiča v Gorici

Odbor Slovenske konzulte pri goriški občini, Slovenske kulturno-gospodarske zveze, Sveta slovenskih organizacij, Zveze slovenske katoliške prosvete, Zveze slovenskih kulturnih društev, Kulturnega centra Lojze Bratuž in Kulturnega doma sporoča, da bo v drugi polovici oktobra letos prišlo do postavitve doprsnega kipa Simona Gregorčiča v goriškem Ljudskem parku, ki ga je izdelal Silvan Bevčar. Odbor se je odločil za akcijo zbiranja

finančnih sredstev in poziva ljubitelje "goriškega slavčka", naj prispevajo v ta namen. Sredstva se zbirajo v jutranjih urah v prostorih Kulturnega doma in Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici.

DRUŽINA ŠPACAPAN

se zahvaljuje vsem, ki so sočustvovali ob smrti mame

ANGELE HLADNIK,

ter vsem, ki so jo pospremili k zadnjemu počitku pri maši na Travniku in pri pokopu v Mirnu.

Posebna zahvala vsem somašujočim

duhovnikom, pevcem iz Podgore in pogrebniemu društvu Preschern.

Sekcija Slovenske skupnosti Štandrež izreka iskreno sožalje Mirku in Bernardu Špacapanu ob izgubi drage mame Angelce. Ob izgubi drage mame Angelce izreka globoko sožalje Mirku in Bernardu Špacapanu SZ Olympia.

Prosvetno društvo Štandrež izreka iskreno sožalje družinam Mirka in Bernarda Špacapana ob izgubi drage mame Angelce. Mladinski dom sočustvuje z odbornikom Bernardom in prijateljem Mirkom Špacapanom ob smrti drage mame Angelce in jima izreka občuteno sožalje; prav tako ostalim svojcem.

Cestitke

V soboto, 5. avgusta, sta stopila na skupno življenjsko pot Dimitri in Maria Carmela. Čestitajo in se z njima veselijo člani in prijatelji Prosvetnega društva Štandrež.

Ob okroglem življenjskem jubileju želijo člani Skupnosti družin Sončnica Julčitu, da bi vedno ostal tako mlad!

Zahvala

Starši goriških skavtov se zahvaljujejo vsem tistim, ki so na katerikoli način pripomogli k dobremu uspehu jamboreeja 2006.

RADIO SPAZIO 103

Slovenske oddaje (od 11.8. do 17.8.2006)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97,5, 91,9 Mhz; za Furlanijo 103,7, 103,9 Mhz; za Kanalsko dolino 95,7, 99,5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98,2 Mhz; za Karnijo 97,4, 91, 103,6 Mhz. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan, od ponedeljka do petka, od 20. do 21. ure. Spored:

Petek, 11. avgusta (v studiu Andrej Baucon): Z Andrejem v poletje med popevkami, polkami in valčki. - Zanimivosti in obvestila.

Ponedeljek, 14. avgusta (v studiu Andrej Baucon): Pop poletje z Andrejem. - Poletni listi včeraj in danes. - Zanimivosti in rubrike.

Torek, 15. avgusta (v studiu Matjaž Pintar): Ali veste, da ... glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 16. avgusta (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet; Etruščanska uganka. - Izbor melodij.

Četrtek, 17. avgusta (v studiu Niko Klanjšček): Poletje po domače.

Poletno branje

Nekaj poletnih slik...

Merenda

"Pravzaprav sem srečen človek, zares mi ničesar ne manjka. Vsako jutro v Zagrebu pred stanovanjskim blokom, v katerem stanujem, pobrem iz zabojnikov za odpadke steklenice; nabere jih dovolj, da mi potem na odkupovalnem mestu dajo zanje trideset, štirideset kun (približno 5 evrov, op. pisca). S tem denarjem si potem privoščim dobro "merendo", malico, kakršne si sicer ne bi mogel privoščiti s pokojnino, ki jo imam. Vesel sem tudi zato, ker imam v sosesčini prodajalno jajc in meni dajo na stran sveža, a obtočena jajca, ki mi jih prodajo po polovični ceni. Od slavonskega kmeta, ki prihaja v mesto, kupim slanino, zares mi ničesar ne manjka. Živim kot kralj in ne razumem, zakaj ljudje mečejo stran stvari, ki se jih da prodati!" mi je zgovorno pripovedoval plečat hrvaški upokojenec s košatimi črnimi brki, ko sva se vsako jutro ob petih, šestih srečevala na plaži v hrvaški Istri.

"Preko sindikata sem si zagotovil deset dni na morju, tukaj je lepo, ker sam ne maram sonca, a všeč mi je jutranje plavanje," je še dodal in s svojim kolesom, ob katerem je vedno hodil peš, odšel naprej.

Pomislim sem, kako res je, da si lahko srečen z malim, če le hočeš biti srečen, če se zadovoljiš z malim, in obenem na vse nas, ki živimo v bogatejši družbi, a zadovoljni in niti srečni nismo.

Ko sem z družino po nekaj dneh počitnikovanja odšel iz Istre, sem ustavil avtomobil, da sem ga pozdravil in mu zaželel zdravja.

Vesel je bil drobne pozornosti, a tik preden sem odpeljal, mi je z roko pokazal velikanski zaboj-

nik, v katerem so bile v glavnem steklenice: "Koliko merendi, jeli? Koliko malic, ne? In potem govorijo, da nimajo denarja!"

Smetnjak

Med odličnimi učitelji in profesorji, ki sem jih v otroštvu in mladosti imel, ima posebno mesto slovit dr. Anton Požar, slavist in garač, glasbenik in ljubitelj umetnosti nasploh, predvsem

pa primorski duhovnik, ki je Toneta Kralja povabil na Kras, da je slikal, duhovnik, ki je rešil vas Lokev pred požigom, ker je znal nemško, zame pa imeniten profesor slovensčine. Ko je ugotovil, da rad bereš, ti je naložil toliko knjig za obvezno čtivo, da si mislil, da ne boš zmogel. Ko je ugotovil, da nisem ljubil realizma, ki mi še danes ni všeč, mi je naložil vse slovenske realiste in seveda svetovne, še posebej francoske in ruske klasike. Ko te je spraševal, je imel dotično knjigo v rokah in te je vprašal za nek odlomek v njej. Če si knjigo prebral, si odlomek poznal, sicer pa si dobil nezadostno oceno. Pri njem niti en dan nismo posvetili slovnici, ker smo slovnico že temeljito obdelali pri latinščini, pri drugem pokojnem velikanu, prof. Otmarju Črnilogarju. Šele po maturi sem izvedel, da sta bila zmenjena. Tako smo pri slovensčini zares imeli literaturo in

to kako literaturo! Če k omenjenima profesorjema dodam še zgodovinarja Franca Kralja, pri katerem smo "čisto slučajno" preučevali obdobje, v katerem je literatura nastajala, je slika jasna in danes lahko rečem, da so ti mojstri poučevanja poskrbeli tudi za to, da smo mulci počasi spoznali sintezo, seveda šele takrat, ko smo do onemoglosti pri prof. Črnilogarju spoznali analizo.

Še danes, po trideset in več letih, se spominjam, kako je dr. Anton

Požar nekoč nad nami mulci dobesedno ponorel, ker smo pustili za seboj umazano stranišče: "Stranišče in kopalnica morata biti tako čista, da lahko človek v njih na ploščicah je' polento!"

Seveda smo mulci takoj na tihem rekli, da dr. Anton Požar tako govori samo zato, ker sam nikdar ni čistil kopalnice, kot smo mu tudi nekoč privoščljivo povedali, ponosnemu sinu Pivke,

da je Črno morje samo zato črno, ker se reka Pivka zliva vanj. A dejstvo je, da so bila potem naša stranišča vedno čista.

Še danes se ga spominjam, kako je kričal in dobesedno ponorel, ko smo med šolskim poukom zavili v naša narečja, ki jih je sam sicer imel rad, a učil nas je knjižne slovensčine. Čistoča povsod, tudi v jeziku, urejenost, red, snaga, zdrav duh v zdravem telesu.

Prilagam sliko zabojev za smeti, ki so mi delali družbo na počitnicah, da boste razumeli, zakaj sem se spomnil dr. Požarja.

Bolniki

Ko gremo na počitnice, gremo z veseljem, čaka nas oddih in po dolgem času tudi življenje v družini. Čez leto tekamo gor in

dol po svetu, da nosimo domov, kot lisice, pravi moj oče!, vse potrebno in nepotrebno za življenje, a časa za resnično družinsko življenje nimamo več. Otroci nas pogrešajo in se jim na počitnicah zdi zato čudno, ker smo ves dan skupaj z njimi.

Sam spadam še v tisto generacijo ljudi, ki se zavedamo, kako pomembna je družina, kako pomembne so vezi med nami.

Letos je bila moja mama in stara mama mojih otrok v bolnišnici, ko smo šli za šest dni na morje v Istro in smo šli zato s težavo od doma.

"Nona Jolica mi je naročila, naj Ti povem, da moramo iti na morje, četudi je v bolnišnici," mi je povedala starejša hčerka, ko se je vrnila z obiska pri noni. In smo šli, a s težavo.

Šli pa smo lahko samo zato, ker je sestra doma skrbel za očeta, brat in druga sestra pa sta hodila k mami v bolnišnico.

"Kako ubogi so tisti starejši bolni ljudje, ki nimajo nikogar in so sami v bolnišnici!" je rekla mama, ko sem jo šel obiskat, in dodala: "Hvala Bogu, da vas imam štiri in da držimo kot družina skupaj!"

Poleti veliko ljudi "pozabi" na bolnike in ostarele, kar je grozljivo, če pa vemo, kako starejši

Zakaj vse manj ljudi hodi na obisk k bolnikom in osamljenim ljudem?

Zakaj nimajo v naši sredi dostojnega, častnega mesta starejši ljudje?

Se mar mi ne bomo postarali? Včasih je dovolj misel, majhno darilce spremeni bolniku in osamelemu človeku dan in lajša trpljenje in samoto!

Tudi v času počitnic!

Jadran

"Ja, je res, nič nam ne ponudijo, infrastruktura ni in ne ponudbe, a v zameno imajo to božansko morje, le kje dobiš to morje?" mi je oporekala prijateljica Erika, ko sem bental nad dejstvom, da na osem kilometrov dolgi plaži ni bilo enega samega tuša in ne ene same vodne pipe, ker ni bilo na plaži možno kupiti niti enega samega sladoleada otrokom.

Odgovor: "Nema!"

Z družinami smo se znašli skupaj v Istri, pravzaprav v zares balkanski "ponudbi" Istre.

In sva zrla čez zelenje v fantastični zaliv Duge Uvale, kjer je lepo morje, je lepo sonce, a je vse drugo, kar zahteva sodobni turizem, le pobožna želja.

In smo se prilagodili, z otroki vred.

enega samega Tržačana, sva vedela, kje sva. Temu se ponavadi reče "socialno dno".

"To mi je všeč, te ljudi imam rad," sem rekel.

"Meni tudi," je rekla Erika.

"Ma, vsaj vodo, da bi nam dali, ne?" sem vztrajal.

"A takega morja ti ne da nihče, ker ga enostavno nikjer ni!" je vztrajala Erika.

Adrijsko morje je zavelo iz njenih besed.

Lukovi prijatelji

"Tata, zakaj ne gredo tudi Muhamad, Ejša in Iliješ na morje?" je vprašal Luka, ko smo se vračali domov in nam je v avtu napovedal, da bo zvečer igral gotovo nogomet s svojimi prijatelji.

Odgovorila mu je žena Adriana: "Ker so ubogi!"

In smo kar molčali v avtu.

"Niti v Gradež ne gredo!" je dodala hčerka Tina.

"Tudi jaz nisem šel nikdar na morje, nikdar," sem dodal sam in se zagledal v svoje otroštvo, ki mi je v zameno za Jadransko morje nudilo čisto reko Vipavo.

"Ja, najbrž zato ne maraš morja!" je rekla hčerka Ivana.

"Saj ni res, le cvrenja na soncu ne maram!" sem odvrnil.

Zvečer je Luka doma prijateljem dal breskve, Iliješ mu je pa pove-

dal, da bo naslednji dan prišel njihov stric in jih peljal na morje za en dan.

Vstal sem zgodaj, da sem videl, kako je stari mercedes odpeljal tri arabske družine proti Gradežu.

"Koliko jih je v avtu?" me je vprašala žena.

"Preveč, a so vsi veseli!" sem rekel.

"So Afrikanci že šli na morje?" je vprašal Luka, ko je prišel v kuhinjo.

Zdrnil sem se: "Kdo ti je rekel, da so Afrikanci?"

"Iliješ in Muhamad. So veseli, ko jih tako kličem!" je bil kratek Luka.

Prijatelji, z leve: Andrea, Muhamad, Luka, Iliješ in Ejša

ljudje tripijo za vročino, še bolj kot otroci.

Kakšna je družba, ki ne skrbi za starejše ljudi in bolnike?

Ko sva ugotovila, da smo sredi sindikalnega hrvaškega in slovenskega turizma in sva opazila tudi dejstvo, da ni bilo tam niti

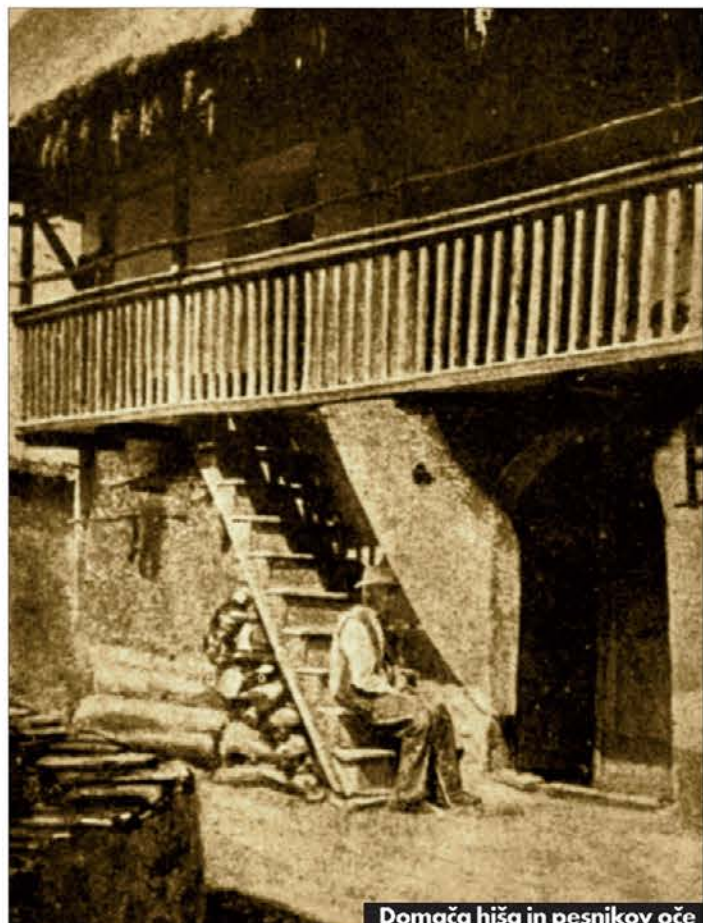
"Iliješ in Muhamad. So veseli, ko jih tako kličem!" je bil kratek Luka.

Manj znana besedila "goriškega slavčka" Gregorčičeva proza

Simon Gregorčič je splošno znan po svoji poeziji, manj znana pa je njegova proza. France Koblar jo je objavil v tretjem od štirih knjig Gregorčičevega Zbranega dela. Prozni spisi so maloštevilni in so večidel priložnostni. Na prvem mestu je šaljiva zgodba *Govoreči bankovec* iz leta 1872. Napisana je bila za kobariško čitalnico in je imela zabavno poučen namen. V živahnem, realistično satiričnem opisu avtor slika človeške slabosti, smešnosti in neumnosti, kakor je zapisal ob koncu zgodbe. Na svojih popotovanjih po svetu vidi bankovec mnogo ljudi, "a več sleparjev ko poštenjakov, več neumnikov ko pametnikov". Na straneh Novega glasa meseca julija in prvo polovico avgusta namesto vsakotedenskih Gregorčičevih verzov izhajajo odlomki iz njegove proze. V

Januarja 1875 je bil v goriškem listu Glas objavljen politično obarvani članek *Za novo leto*. Nanaša se na propad narodne sloge in na idejno ločitev med goriškimi Slovenci, tako v kulturnem kot v političnem pogledu. Gregorčič zavzeto prepričuje rojake, naj se med seboj pomirijo, saj je idejni razdor povzročil že dovolj škode. Ogrozil je prizadevanja za zedinjeno Slovenijo in zapravil Slovincem politični ugled. Čitalnice so začele propadati, leposlovno delo je zastalo, ljudje so malodušni in zbegani. "Imeli smo tabore, narodne shode pod milim nebom /.../ Vsak tabor je bil tisočglasen, vnebovpijoč protest proti

Domača hiša in pesnikov oče

tem članku navajamo še nekatere, iz zgodbe o bankovcu npr.: "Človek toliko velja, kar plača." Pa saj tudi: kaj modrost, kaj učenost, kaj poštenost? Te lahko zadenejo beraško malho pa gredo do kruha prosit, le kdor ima mene - denar, njemu so vsa vrata odprta."

storjenim nam krivicam. Naj pa še sedaj kdo skliče kak tak "meeting", kakršne smo imeli!" Še prej je pesnik v istem članku zapisal: "Poprej smo bili vsaj v duhu in srcu edini - in to je vendar prvo! - sedaj je minulo tudi to. Uboga Slovenija!" Zapisal je tudi, da "namen tem je - remijadam ni združba, je -

DARITEV

Daritev bodi ti življenje celo:
Oltar najlepši je - srca' oltar,
Ljubezen sveta v njem - nebešk je žar,
Gospodu žrtva - vsako dobro delo.
O, da srce' gojilo bi vsekdar
Ta sveti žar, naj živo bi gorelo,
Enako kresu vedno ti plamtelo,
Bogu in domu žgalo vreden dar!
Odločno odpovej se svoji sreči,
Goreče išči drugim jo doseči,
Živeti vrlji mož ne sme za se'.
Iz bratov sreče njemu sreča klije,
Veselje ljudsko njemu v oku sije,
In tuja solza mu meči srce'!

pravila." O vsebinski raznolikosti Gregorčičevih spisov priča tudi daljši samoobrambni spis "Človeka nikar" iz leta 1885. Vsebuje odgovor na ostro sodbo, ki jo je Anton Mahnič objavil v Slovincu v zvezi z znano Gregorčičevo pesmijo. Hudo prizadeti pesnik - že pred tem je v ciklu *V obrambo* odgovoril na Mahničovo kritiko te in drugih poezij - se je po ponovnem Mahničevem nastopu oglašil v prozi. Odgovoril je predvsem na očitke, da v pesmi ukazuje Bogu in da je njegova misel o človeškem trpljenju v nasprotju s krščanskim pojmovanjem. Svoj razčlenjeni in odločni zagovor je sklenil takole: "To je moja zadnja beseda o tej zadevi. Naj piše kdo o tem, ako hoče, cele knjige, jaz za naprej ne bom tega niti bral, kamo-li na to odgovarjal. Slovenci, ako se ne varam, pričakujejo kaj drugega od mene. Bog mi daj moči, da bi mogel izpolniti njih nade!" Gregorčič je napisal dva življenjepisa, in sicer v spomin na dva pokojna prijatelja: na pesnika Josipa Pagliaruzzija-Krilana in na pisatelja Frana Erjavca. Prvega opisuje kot pesnika, čigar smrt "ni pretresla samo src bližnjih mu sorodnikov, prijateljev in znancev na Goriškem, temveč vsakega prijatelja in poznatelja poezij po širni domovini slovenski". Znatno daljši in izčrpniji je življenjepis z naslovom *Fran Erjavec - Življenjepisne črtice*. Pesnik se spominja, da je Erjavčev prihod v sončno Gorico leta 1871 razveselil vse prijatelje slovenskega slovstva in napredka. Ceni njegov značaj, "jeklen, neomajen, a zraven čist kakor zlato", ceni pa tudi njegovo poštenost v vsakem oziru. "Nikomur ni želel ni storil najmanjše krivice. Pošten v narodnem oziru, pošten in pravičen proti drugim narodnostim." Življenjepis je izšel v Koledarju Mohorjeve družbe leta 1888. V skupini omenjenih besedil je še kratek spis o zaslugah sv. Cirila in Metoda in o slovanskem bogoslužju. Rokopis z letnico 1905 je ohranjen v Narodni in univerzitetni knjižnici. Nekaj besedil je Koblar uvrstil med Dostavke. Med njimi so *Nekatere misli o moškem*

obnašanju, Ladja in človek in Govori na slavnosti v Prvačini. Slednji so izšli v Soči aprila 1885. Tega leta so Goričani in Vipavci priredili na velikonočni ponedeljek "Gregorčičev dan". Ob tej priložnosti je dornberško-prvaška občina podelila pesniku častno občanstvo. Gregorčič se je številnim zbranim zahvalil za pozornost in jim spregovoril. Iz njegovega govora v treh delih navajamo samo dvoje misli. Prva je v zvezi z domoljubjem. "Domoljubje ne obstaja v veselju, v uživanju hvale in plače, domoljubje slovensko obstaja v trpljenju in žrtvah. In jaz rečem, da sem vesel, da sem

ponosen na to, da mi je bila dana prilika za domovino tudi nekaj trpeti. In naj bi imel trpeti še več in še huje, domu ostanem zvest. Ni je zemeljske moči, ki bi mi mogla v srcu udušiti ogenj domovinske ljubezni, ki bi mi mogla odvrniti od delovanja za nesrečni narod moj!" Druga misel je namenjena prijateljem, katerih sočutje in somišljenje mu je "najkrepkejša opora in najslajše krepčalo". "Prijatelj je človeku v boju bramba, v

PROJEKT

Da sončece božje je zlato,
da mesec je čisto srebro',
kdo hotel o tem je dvomiti?
Saj pevci pojo nam tako!
Oh, da so mi dane peruti,
kako bi jih naglo razpel,
vzletel bi na one svetove,
na njih bi obsedel vesel.
Prekoval bi v tolarje luno
in sonce v cekine suhe',
morda bi z obojim poplašal
državne in moje dolge'!

bridkosti tolažba, prijatelj je zaklad. In jaz imam sicer mnogo protivnikov, a še več prijateljev, ki bi šli za me in z mano v boj." Med vestimi prijatelji je Gregorčič zelo cenil dr. Franciška B. Sedeja, ki je postal v letu Gregorčičeve smrti goriški nadškof. V pesmi *Napitnica*, ki je zelo verjetno njemu posvečena, pravi pesnik: "Napajali so me s pelinom, /a vi sedaj me s sladkim vinom napajate / in pelin mi oslajate /.../ Teh, ki so pelin mi sladili, / Vi eden ste najboljših bili." Pesem je nastala v juniju 1906. V svojih prozih besedilih Gregorčič natančneje pojasnjuje in izostruje svoje poglede na sočasno slovensko kulturno in politično stvarnost, na šaljiv način prikazuje navade in razvade v človeški družbi, tu in tam nevsiljivo moralizira, v prijetni pripovedi oblikuje življenjepis svojega velikega prijatelja Frana Erjavca itn. Razgled po tej manj znani ustvarjalnosti priljubljenega pesnika lahko še dodatno osvetli njegovo mišljenje in njegov odnos do sodobnikov in do pojavov v takratni slovenski družbi.

Lojzka Bratuž

Simon Gregorčič in prijatelj Anton Aškerc, čigar 150-letnico rojstva obhajamo letos

Ljubka Šorli

V GORSKEM SVETU

V gorskem svetu vse je kot nekoč:
hribi, travniki, stezice, Soča
in tišina sladka, božajoča -
trudnim zdravje, blagoslov in moč.

V tej tišini se Poet živi,
ki mu zibel tekla je pod Krnom;
skalam brat, planinam, cvetju, trnom
tod škropil je svojo srčno kri.

Iz posoških kmetskih domačij
z njim so zrasli drugi velikani,
ki naš rod s ponosom jih slavi.

Za poslanstvo vzvišeno izbrani
narodu ravnali so poti...
Narod zdaj se z njih sadovi hrani.

Gorica, 15. junija 1973

SIMONU GREGORČIČU OB STOLETNICI ROJSTVA

Sto let prešlo je že, sto dolgih let,
odkar zagledal si gora' krasoto,
odkar začutil tisto si toploto,
ki jo deli samo planinski svet.

Zaznal takrat je slednji gorski cvet,
ki višine ljubi in samoto,
ki se napaja le z neba lepoto,
da rojen mu nekje je brat - poet.

Sto let... Sto dolgih, težkih let! In zdaj?
Da mogel bi, poet, iz groba vstati,
odkril bi svet sovražstva in prevar.

Pogled tvoj božal bi planinski raj,
a v srcu prosil z mrtvimi bi brati:
"O Bog! Človeka ustvariti - nikar!"

Tolmin, 1. avgusta 1944

NA GREGORČIČEVEM GROBU

Tu na malem gričku, tik ob Soči,
kakor pesem tvoja je prosila,
ti v gora' naročju je gomila.
Trdi svet od njih te več ne loči.

Ves planinski raj, tvoj raj presrečni,
tod obdaja s sladko te milino;
še v srca prodre ti globočino,
da je duhu slajši pokoj večni.

Nate narod tvoj ne bo pozabil,
vse preveč zahvale ti dolguje -
v trumah od povsod te obiskuje.

Ti si k bratski ga ljubezni vabil...
Oh, in zdaj brat brata zaničuje!
Naj vsaj tu mu bo sovražstvo tuje!

Št. Maver, 15. januarja 1954

Simon Gregorčič ob 100-letnici smrti

Sreča in nesreča se vedno spreminjata v našem življenju, tuga in radost sta sestri, ena drugi roko podaja, ena drugo vodi za seboj. Oni spremljata naše potovanje po tem vihnem morju, vsak človek mora roko obeh poskusiti.

(Nekatere misli o moškem obnašanju)

Zgodba

Psi in ideologija ali ideologija na psu

Včasih, ko v dnevnikih prebiram vsakdanje vesti, mi postane tako dolgčas, da se spomnim na psa, ki mi je pred kratkim poginil. Zakaj pa ravno na psa, se bo marsikdo začudil. No, imela sem psičko, zlato prinašalko, ki me je vsakič, ko sem z njo šla na jutranji sprehod, spravila ob živce. Nekoliko iz lenobe, nekoliko pa zaradi lastne udobnosti, sem psa vodila vsako jutro po isti poti, vsak dan na isti sprehod. Psička pa mi je skušala na vse načine dopovedati, da ji to ni pogodu. Komaj je spoznala, da jo vodim po isti gozdni stezi, je sedla, prednje tace je zapčila v tla, pogled pa trmasto naperila vame. Njene oči so govorile nekako takole: ne grem po isti poti, nečesa novega si želim. Ali ne razumeš, da mi je vse to, kar se ponavlja, dolgočasno, da si hočem nabrati novih izkušenj? Ne grem, pa ne grem in konec, me je trmasto in kljubovalno gledala v oči. In nazadnje sva se vračali proti domu, jaz poražena in živčna zaradi pasje trme, ona pa ponosna, z dvignjenim repom.

Čisto drugače se je psička vedla, ko smo šli na izlet ali na dopust. Veselila se je novih poti, letala z enega konca na drugega in

ljudje in po njeni zaslugi smo s sosedi sklepali nova prijateljstva. Sicer z nekoliko večjimi težavami kot ona, kajti kazalo je,

vohala ter radovedno šarila po okolici. Ko smo šli za nekaj dni na kampiranje, pa ji je bilo najlepše. Kar raznašalo jo je od veselja, zanimali so jo novi

da jezik zanjo ni ovira. Tačko je na prvi ukaz dajala Slovcem in Italijanom pa Nemcem, Čehom, Skandinavcem in Francozom. In vedno je izhajala

iz predpostavke, da sovražnikov ni in da so vsi ljudje njeni prijatelji. Ko so jo tuji nagovarjali v najrazličnejših jezikih, je kar izginila z njimi in veselo mahajoč z repom naznanjala, da je našla novo družbo. No, taki so pač zlati prinašalci, ljudje smo seveda drugačni.....

Večkrat, ko vzamem v roko dnevni tisk, se vprašam, ali mi niso pomotoma prodali dnevnika iz daljnih dijaških let,

tudi fašistični protesti proti dvojezičnosti so verjetno potekali nekje v sedemdesetih letih in so se samo pomotoma znašli v današnjem časniku. Dolge razprave, ali naj bo napisal Tito na hribih ali ne, so bile verjetno napisane, še preden je Slovenija postala del Evrope, ko ni bilo mogoče še delati skupnih načrtov in ko je meja ločevala ljudi. Joj, ušesa se mi povesijo prav tako kot psu, ki je moral vsak dan po isti poti, in zaman iščem, kje je današnji dnevnik z novicami, ki govorijo o novi, drugačni Evropi.

Kako lahko leta 2006 gradimo politiko na zastarelih geslih, ki jih je napredni del človeštva že zdavnaj zavrgel? Ali je sploh mogoče v času globalizacije, pretoka ljudi in kultur, prepričevati volilce, da vsi jeziki niso enaki, da sta večjezičnost in večkulturnost nekaj slabega? Ali je mogoče v mestu, kjer živijo ljudje najrazličnejših narodnosti, kamor vsak dan prihajajo novi priseljenci in opravljajo težaška dela, ki jih domačini sicer ne bi, poveličevati nacionalizem? Ali nekateri politiki res niso naveličani zatohlega domačega dvorišča in še vedno nočejo pogledati, kaj je novega pri sosedu, kaj se tam sploh dogaja? In vendar bi zadoščalo že malo dobre volje in nekaj več prožnosti in že bi se odpirala nova obzorja, nove možnosti. Vsaka izmenjava izkušenj med

ljudmi je namreč nekaj lepega, navdušujočega, ki ponavadi prinaša korist vsem. Ko se naučiš novega jezika in lahko brez ovir spoznaš nove kraje, nove navade in kulturo, ki je drugačna od tvoje, si nedvomno bogatejši, tvoje življenje pa postane bolj polno. Veseli smo, da čez leto dni ne bo več materialne meje med Slovenijo in Italijo in bodo ljudje lahko skupaj načrtovali najpreprostejše vsakdanje dogodke pa tudi velike, pomembne odločitve. Samo še tista nevidna meja mora pasti, ki nas vodi po starih, zatohlih labirintih in nas ne pusti, da bi s trdnim korakom stopili na novo, široko pot. Joj, Bog pomagaj, ljudje! Ko bi bila moja uboga Neca še živa, bi pač njo prosila, naj nam razloži, kako je nesmiselno in dolgočasno hoditi vsak dan po isti stari poti. Ampak, ali naj nas pes uči politike? Saj smo vendar ljudje, razum imamo in radovednost, dana nam je možnost, da se med seboj sporazumevamo, da izmenjujemo izkušnje, da prijateljemo in skupaj gradimo svet. Če bomo to zmožli, bo tudi dnevno časopisje postalo zanimivejše, kajti novice ne bodo več zaprašene fraze iz zgodovinskih arhivov, ampak načrt za prihodnost, novo, uspešno, veselo in polno lepih misli in sproščenih obrazov.

Suzi Pertot

Čedad Razstava Med Nadižo in Sočo Obmejni prostor skozi čas

Skozi različna obdobja skupne naravne in zgodovinske značilnosti danes obmejnega prostora Nadiških dolin in Posočja so na razstavi »Med Nadižo in Sočo, Zgodovina in arheologija neke pokrajine« v čedadskem Državnem arheološkem muzeju zelo dobro prikazane. Od prazgodovinskih jam do kaštelirjev in nekropol, od rimskih obrambnih linij do srednjeveških gradov, kaže območje nepretrgano poselitve. Še več: imelo je strateško vlogo v trgovskih in kulturnih stikih med Jadrantom in Podonavjem.

Razstava je nameščena v dveh sobah čedadskega muzeja, pri ogledu depojev z dragocenimi najdbami pa pomagajo panoji z nazorno razlago razvoja poselitve, predvsem oblike naselij in njihov odnos do cestnega omrežja. Arheološko spoznavanje Nadiških dolin in Posočja se začne daleč nazaj v času, do 40 tisoč let pred Kristusom, ko so našli ostanke kompleksnih najdišč, torej ko lahko govorimo o človeški prisotnosti v bolj izdelanem bivalnem okolju. Že v prazgodovini stopa na dan jasen pomen poti ob Soči in Na-

Grmeku pri cerkvi sv. Martina. Odlično ohranjeno orodje je bilo namenoma odloženo na skritem mestu verjetno zaradi preteče nevarnosti, arheologi pa ga datirajo v 6.-7. stoletje. Med najvažnejše postojanke vzhodnoalpskega območja pa spada Tonocov grad. Bil je naseljen od prazgodovine do srednjega veka, svoj razcvet pa je videl v pozni antiki. V 6. stoletju je bilo na griču pravcato mestece, prebivalstvo se je namreč stalno ali začasno preselilo v višje lege zaradi vse številnejših nevarnosti. Tonocov grad je v pozni antiki odlično izkoristil svojo lego in postal kontrolna točka strateškega področja.

V drugem delu razstave so predstavljeni najpomembnejši gradovi na tem območju. Do 12. ali 13. stoletja so imeli le obrambno strateško vlogo, v poznem srednjem veku pa so postali tudi sedež grajske gospode. V Nadiških dolinah je zelo pomemben grad Guspersp pri Čedadu, v Posočju pa Kozlov rob pri Tolminu in Dobrovo v Goriških Brdih.

Tudi panoji o Langobardih in Slovanih so zelo zanimivi. O Langobardih se je sicer še posebno v Furlaniji Julijski krajini zelo dosti pisalo, po vsej verjetnosti pa je tako jasna beseda o Slovanih prvič v glavnem mestu Benečije in sploh v Nadiških dolinah. Do danes so odkrili predvsem grobišča, navedeno je, da so najpomembnejša v Špetru, Kornu, Tolminu in Kanalu, delno pa tudi v Furlaniji, saj so več stoletij do Furlanije vdirali Madžari in prisilili Slovane k umiku. Med drugim je lepo opisana staroslovjanska noša, katere značilni elementi so polmesečni uhani, obsenčniki in bogat nakit.

Razstava vabi na ogled do 14. oktobra, jeseni pa se bodo njegovi pobudniki srečali v Trstu na posvetu, ki bo prav tako obravnaval arheologijo in zgodovino med Nadižo in Sočo.

MR

Hit paviljon Nova Gorica

Slika – brez besede

Knjižna ilustracija je vedno vezana na besedilo, obstaja kot sestavni del neke publikacije, zato ponavadi izgubi svojo sporočilno vrednost. Omejena je na razlago ti-

liko je tudi del, ki nastajajo pod vplivom novih medijev, od časopisne karikature do animirane filma, sad postmodernističnih raziskovanj. Mešajo se najrazličnejši likovni slogi in

se lotevajo z lahkotnostjo, vedrino, komičnostjo in včasih kakšno resno potezo, vsaka zgodba pač ne more biti zabavna. Barve so skoraj vedno temeljni del kompozicije, delu prispevajo takšno ali drugačno vzdušje, risba je pogosto stilizirana, karikirana, poenostavljena, vedno izrazita. Skupinska razstava je enkratna priložnost

za spoznavanje in primerjavo različnih ustvarjalcev, poleg tega je gledalec postavljen pred originalne, ki se nekoliko razlikujejo od slik v publikacijah, že zaradi tiska. Ilustracijo je vsak navajen gledati v knjigi, naj bo otrok ali

stega, kar piše in ni deležna toliko pozornosti, kot bi si je sicer zaslužila. Zveza društev slovenskih likovnih umetnikov (ZDSL) je s to razstavo želela ovrednotiti izključno likovno komponento ilustracije, jo osvoboditi njene podrejene vloge.

Ilustraciji je treba priznati položaj umetnine, ki ima svojo individualnost, izvornost, kljub temu da izhaja iz že prej obstoječe zgodbe, kar pravzaprav večkrat velja tudi za bolj "institucionalne" umetniške zvrsti. Čeprav obstaja v ozadju neka predloga, ima ilustrator prosto pot pri izražanju in je lahko neodvisen od literarne vsebine. To najbolje potrjujejo slogovna raznolikost številnih avtorjev in način, kako se je ilustracija spreminjala skozi čas. Na razstavi so prisotne klasične zvrsti, ki so se uveljavile že pred desetletji in so še vedno zelo aktualne, ve-

tehnike, ki se med seboj dopolnjujejo, razvijajo, avtorji vnašajo novosti z drugih področij, saj se jih veliko ukvarja še z drugimi umetniškimi zvrstmi, slikarstvom, fotografijo. Iz tega se razvija izredno heterogena, večplastna zvrst, sestavljena iz skupine zelo profiliranih ilustratorjev z izdelanim, kompleksnim in prepoznavnim slogom, primerljivim s samim vrhom ilustratorske dejavnosti v tujini.

odrasla oseba. Njena vloga pa je vse prej kot stranska. Največkrat je to prvi stik, ki ga ima človek s sliko, z njo se uči prepoznati svet, oblike, naravo. Poleg tega mu pomaga razvijati domišljijo, pelje ga v fantastične svetove, uči ga sanjati in leteti, kar je ravno tako pomembno kot govoriti in hoditi. Otrok je prej sposoben brati podobe, še preko njih spoznavati, šele nato pride na vrsto pisana beseda. Žal je to dejstvo prevečkrat

Raznolika družina razstavljenih slik prikazuje, kako pestro in bujno domišljijo imajo slovenski ilustratorji. Svojega dela

zanemarjeno, zato je treba nanj bolj pogosto opozarjati, tudi s takšnimi razstavami.

Katarina Brešan

Tonocov grad

Gre za prvo skupno razstavo vseh obmejnih muzejskih in akademskih institucij, saj so v okviru evropskega projekta Interreg IIIA Italija-Slovenija sodelovali Zavod za varstvo arheološke dediščine FJK, tržaška in videmska univerza, čedadski, tolminski in goriški muzej. Pa še en podatek je vreden omembe: razstava je popolnoma dvojezična, vsi napisi na panojih, letaki in plakati so v italijanskem in slovenskem jeziku (za prevode je poskrbelo kulturno društvo Ivan Trinko iz Čeda-da).

diži, ki predvsem zaradi potrebe po metalurških izdelkih povezuje sever in jug Evrope, človeška naselja pa se rojevajo v dolinah glavnih rek. O teh povezavah odlično kažejo najdbe iz železne dobe, še posebno nekropole, med svetišči pa zaseda najpomembnejše mesto kulturni objekt na Gradišču nad Kobaridom iz starejše železne dobe.

Med najbolj zanimivimi ekspozicijami je prvič javnosti predstavljeno tesarsko in poljedelno orodje, ki so ga leta 1998 med deli po naključju našli v

Pogovor / Nekdanji "salojec" Nello Rossi

"Če zatajimo zgodovinsko resnico, bodo prihodnje generacije trpele"

"Večkrat hodim v Koritnico, na obisk k družini, ki sem jo bil spoznal med vojno. Prvič sem bil pri njih že leta 1956 in s seboj sem imel tudi svojo družino. To dokazuje, da me ni skrbelo prestopiti meje; to pomeni, da sem imel mirno vest. Sprašujem se tako, ali lahko nekateri, ki so se med drugo svetovno vojno vojskovali na partizanski strani proti meni, z lahkimi srcem obiščejo taiste slovenske družine, ali ne, ker imajo umazano vest. Če lahko to povem, pomeni, da imam prijatelje iz Tržiča, ki so bili člani IX. Korpusa... Vojak let tega je postal moj prijatelj, bil sem priča na njegovi poroki, on je bil boter mojih sinov, jaz njegovih." To so besede, ki nam jih je med intervjujem ponudil gospod Nello Rossi, oče priznanega italijanskega kabaretista in igralca Paola Rossija. Nello Rossi je gospod osemdesetlet let in prirskega nasmeha. Prijazno nas je sprejel v portoroškem hotelu, kjer je s sinom Paolom in nečakom preživljal obdobje poletnega odidha. Najin intervju je potekal teden pred spravnim načrtom, ki so ga začeli predsedniki republik Italije, Slovenije in Hrvaške. Sprava na visokem državnem nivoju torej, obratna od tiste, ki jo je s samim sabo in z nekdanjimi sovražniki že pred desetletji storil gospod Nello Rossi.

Rodil sem se daljnega 17. februarja 1926 v Tržiču. Delovni posli – bil sem uslužbenec podjetja Solve – so me nato popeljali v Ferraro leta 1958, po 14 letih pa v Milan. Ostal sem vključen v milanskem glenu. Prestolnica Lombardije ni namreč kraj, kjer je lepo živeti. To velja za prebivalce moje starosti, za mladiño pa je gotovo drugače.

Ob svojem prihodu v Milan sem začuden opazoval ljudi, ki so podobno kot mravlje tekali sem ter tja po postaji podzemne železnice. Ko pa sem se zatopil v delovno stvarnost, sem dojel, da so ljudje nestržno korakali od železnice do tramvaja in avtobusa, da bi pravočasno prišli na delovno mesto in nato po obratni poti domov... To je drugačna stvarnost od take, ki smo je vajeni v naših krajih, ali od tiste, ki sem jo spoznal v Ferrari: tam ljudje krožijo s kolesi...

No, gospod Rossi, v kateri vlogi ste doživljali drugo svetovno vojno?

Bil sem bersaljer bataljona Socialne salojske republike v Baški dolini. Napisal sem tudi knjigo o dogodkih, ki so se zgodili takrat in v povojnem času. Maja 1945 je bilo z vdajo pri Kobariču 20% sobojnikov takoj likvidiranih, preostali pa smo končali v jugoslovanskih taboriščih. Večina jih je šla v taborišče v Borovnico. Ta kraj je zelo pomemben. Zgodovinarica Nevenka Troha je v zvezi s tem kaznovanim taboriščem dejala, da je bilo eno najbolj hudih, kar jih je bilo tedaj v Jugoslaviji. Vanj sem vstopil, ko so ga komaj odprli, in ostal, dokler ga niso zaprli, to sredi leta 1946. Nato so me kot jetnika premestili v Bosno, v Vojvodino, v Beograd. Preko Splita pa sem se ponovno vrnil domov.

Kaj pa potem?

Med jetništvom sem zbiral podatke in jih pisal na koščke papirja. Ko sem se vrnil domov, sem te zapiske oz. vrnil dnevniki uredil z namenom, da bi napisal knjigo. Vprašal pa sem se: za koga naj to napišem? V Tržiču, kjer sem bil uslužbenec podjetja Solve, je bila

večina delavcev komunističnega prepričanja. Nato so v ta obmejni prostor prišli ezuli, ki jih moji problemi gotovo niso zanimali, saj so imeli že svoje težave. Svoje zapiske sem tako spravljal v predal, služba me je obenem totalno prevzela. Ko sem šel v pokoj, sem se začel nanovo zanimati za svojo zgodbo. Zbiral sem razne članke, med katerimi je bil eden, ki me je še posebno prevzel. Napisal ga je Stelio Spadaro, ki je že leta 1996 zahteval, naj se o določenih povojnih 'nezgodah' začne govoriti. Zavedal sem se, da je s svojim početjem Spadaro ločil svojo levičarsko stranko na dve skupini: ena je hotela, da se o tej resnici govori, druga pa, da se ta stran zgodovine zamolči. Mislim, da je njegova linija prevladala.

Leta 2001 sem končno napisal svojo knjigo, ki je presenetljivo nalezela na odobravanje predvsem na levici in ne na desnici, kot bi si bilo logično pričakovati. Še danes se sprašujem zakaj. Laskave ocene je knjiga imela s strani senatorja Luigija Manconija in bivšega milanskega kardinala Carla Marie Martinija.

Koliko časa ste prebili v bataljonu?

Približno 20 mesecev sem služil kot bersaljer v Baški dolini, nakar sem bil dve leti vojni jetnik. Med salojske vojake sem vstopil, ko sem komaj izpolnil osemnajsto leto starosti. To pomeni, da sem svojo izbiro storil na podlagi prepričanja. Skupina mladeničev, ki so danes skoraj vsi že mrtvi, smo se po kapitulaciji Italije leta 1943 znašli zbegani, brez jasnih koordinat. Zrasli smo pač v določenem duhu in z določeno vzgojo: rekli smo si: 'Vojna je zgubljena, dajmo jo pa zgubiti po naše, na naš način.' Dve leti smo bili vojaki na tistem področju. Poznam hudo delstva, ki so jih Italijani počenjali med zasedbo ljubljanske provincine. Ponosno pa vendar lahko izjavim, da bersaljerji v Baški dolini

sili.

Kaj menite torej, ali je bila ta vojna zgrešena za Italijo?

Gotovo je bila zgrešena. To lahko sedaj povem. Na to vprašanje ne bi mogel odgovoriti na isti način pri 17 letih.

A bi danes storil isto izbiro?

Z današnjim mišljenjem ne bi, a ne morem zatajiti tega, kar sem s tedajno glavo razmišljal.

Ste se vaše tedanje izbire kdaj kesali?

Nisem, ker v tistih okoliščinah sem branil svoj kraj – Tržič –, svojo družino in nisem poznal vsega, kar se je v resnici med vojno dogajalo. Ponavljam dejstvo, da se je tedaj naša stvarnost vrat na nos spremenila: zrasli smo v miljeju, ki sta ga 8. september 1943 in 25. september 1945 popolnoma izničili: priča smo bili prizorom, ko so nasprotniki vdirali v naša društva in razdejali prostore. Kako sem lahko tedaj mislil, da so bili oni na pravični strani, ko so pač razdejali ves naš svet? Instinktivno sem jih imel za sovražnike.

S časom pa ste dojeli, da so bili oni na pravični strani?

Razločiti je treba tudi med temi. Dobrih in slabih je bilo na obeh straneh. Razumel sem vendar, da sem na svoji strani imel tudi krivdo, da sem sodeloval z zločinci. To sem sicer spoznal potem. V nekaterih zapiskih navajam namreč, da smo kot bersaljerji v Baški dolini varovali in ščitili prebivalstvo pretežno slovenskega porekla pred nasiljem drugih italijanskih vojakov, kozakov in ostalih. Ljudje so čutili, da smo jih ščitili. V istem obdobju je prebivalstvo v Karniji trpelo nasilje Nemcev in fašistov, ki so požigali njihove domove in jih deportirali v taborišča. Imam gotovo na vesti dejstvo, da sem bil del italijanske strani – tega ne morem zanikati. Pozabiti pa ne gre niti na tiste, ki so se vojskovali proti moji strani in storili marsikaj opornečnega: mislim na dogodek na Porčnjaju.

veliko govori.

Vneto delam na tej poti in za ta cilj, ki me docela prevzema in ki lahko nauči veliko število ljudi o marsičem. Ljudi ločim na troje: na eni strani so kriminalci, ki povelečujejo fojbe, na drugi pa zločinci, ki skrunijo spomenike in grobove

sma, ki jih je napisal tedanjemu predsedniku Ciampiju, državni televiziji RAI in dnevniku Corriere della Sera, v katerih se je pritoževal nad filmom Srce v breznu, in zahteval, naj ga ne predvajajo, ker je menil – in tudi jaz sem takega mnenja –, da je treba pri določenih

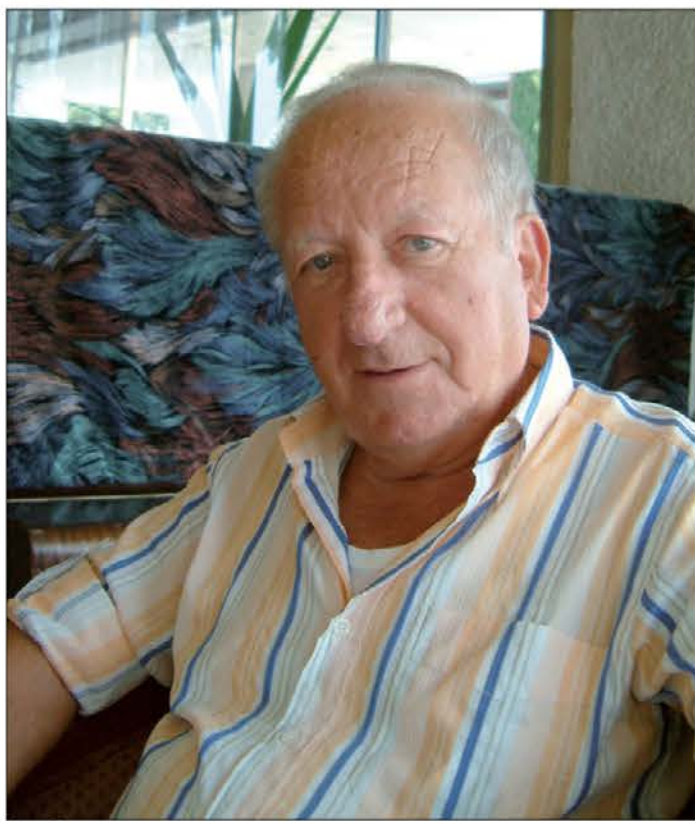

Foto IG

padlih partizanov. Imam se za tiste, ki iščejo mirovno posredovanje s preteklostjo. Iskal sem spravo, a nisem vedel, kako do nje. Prišla je ona k meni. Bil je partizan, ki mi jo je ponudil... Ime mu je Marjan Grosar. Nekega dne gospod Grosar vstopi v goriško knjigarno in zagleda na polici mojo knjigo z naslovom Titov jetnik. Ni je hotel kupiti, ker je menil, da 'so itak vedno iste bedarije'. Bil je namreč član IX. Korpusa, bojeval se je proti meni! Po desetih dneh mu prijatelj prinese mojo knjigo v dar. Po petih mesecih – bilo je to

zgodovinski zgodbi povedati tudi, zakaj je od takih ali drugačnih posledic sploh prišlo. Odzivov na ta pisma ni dobil.

Vi bi film tudi ne predvajali?

Najprej naj povem, da je film gola bedarija. Mnenja sem, da bi bilo treba to stran zgodovine globlje prikazati, začeti s tem, kar so Italijani kot prvi počenjali. Ignorirani zgodovine je velik zločin: povedati je treba, kaj se je zgodilo, in sicer po kronološki logiki. Tako se namreč prekinejo odvečne polemike.

Če se povrnem k prijatelju. Ta me

je tudi vprašal, ali bi bil pripravljen počastiti 'njegove' mrtve v Trnovskem gozdu, v okolici Idrije in drugod. Odrnil sem mu, da osebno bi s ponosom to storil. V zameno pa sem ga vprašal za pomoč pri iskanju 80 trupel bersaljerjev, ki so izginili v Tolminu. Zbral sem imena vsakega posameznega sobojnika, ki je po vojni izgubil življenje; menim tudi, da je moj seznam popolnejši od seznama gospe Nemeč, saj je v njenem veliko zmešnjave, ker navaja le del vseh padlih in točno ne razločuje med Italijani in domobranci. V svojem seznamu sem namreč zapisal ime in priimek vojaka, njegov kraj rojstva, kateri četi je posamezen bersaljer pripadal, kraj usmrtnice, način, kako je do tega prišlo itd.

Ali ste morda prišli v stik z gospo Nemeč in gospo Troho?

Na obisk sem šel h gospe Nemeč. Ko sem se ji prikazal z darilom v roki – prinesel sem ji parneton in penino – me je oštela, češ da jo hočem podkupiti. 'Nočem vas podkupiti iz enostavnega razloga, ker je cenzura vašo pisarno že zaprla', sem ji odvrnil pred davnim. 'Vi ste že odrezana. Prišel sem le na obisk, ker vem, da se že vrsto let ukvarjate s tem argumentom.' Seznam gospe Nemeč je namreč sprožil veliko kritik, moj pa nobene, ker sem vedno in samo želel, da bi časopisje govorilo o moji zgodbi in o mojih prizadevanjih v luči spravnega dejanja. Politika se v take stvari ne sme vtikati. Prijatelja partizana sem tako vprašal, ali bi mi pomagal

poiskati kraj, kjer so zbrana trupla mojih sobojnikov, za katere menim, da so jih pokončali v okolici Tolmina. O tem se od leta 1997 že ukvarja slovensko – italijanska komisija. Slovenski komponenti predseduje gospod Likar, italijanski pa podpolkovnik Di Giugno.

Kakšna čustva ste doživljali, ko ste se prvič srečali z bivšim sovražnikom, z gospodom Grosarjem?

Zelo sem bil čustveno vznemirljen. Sprva je bilo ozračje dokaj hladno, sicer se je takoj razblinilo ob kozarčku domačega žganja. Pomislil sem na svojo starost: 'Koliko let mi še preostane?' Ne bi sebe prenašal, ko bi sebe imel za nepotrebnega. Moram kaj storiti, nekaj res koristnega za ostale.'

Z Marjanom Grosarjem sva postala prijatelja. Takrat sem prespal pri njem, za rojstni dan mi nato je poslal darilo, kar pomeni, da se je med nama rodila trdna čustvena naveza. Bojevala sva se celo v istih bitkah z istim orožjem. Ko so Američani začeli podpirati partizane, so se bitke z IX. Korpusom pomnoževale.

Grosar mi je povedal, da je po najinem srečanju prejel veliko telefonskih in pisnih sporočil oseb, ki so mu čestitali in ga na tej poti spodbujale. Dodal pa je, da so nekateri spremljali ta dogodek s precejšnjo mero sumničenja, ker so menili, da se za tem skriva politična špekulacija.

Ali se takih špekulacij bojite?

Nevarno je povedati neko stvar, če drugo zamolčimo. Bral sem, kaj so Italijani počenjali med okupacijo Ljubljanske provincine. Obenem tudi ni res, da je v Italiji znano, kaj so italijanski vojaki počenjali med okupacijo. O teh tragedijah mi je govoril tudi Marjan Grosar in točno navajal imena in priimke zločincev. Pozanimal sem se zato pri poveljniku regimenta alpincev pri Tilmentu, o katerem sem vedel, da se je bojeval na tem področju. Njegov odgovor je bil: 'Ne izključujem dejstva, da se je to lahko zgodilo...' Jasnno je torej bilo, da je imel Grosar prav. Grosarju sem zato odvrnil, da, če bi bil med vojno priča takim dogodkom, bi kratko malo sestrelil svojega poročnika! Ko ti je znano, da so se taki dogodki pripetili, moraš imeti jasen in neoporečen odnos do zgodovine.

Glede izginotja bersaljerjev pa dodam: dobimo način, da povemo, kje so izginili, ne da bi to sprožilo politične špekulacije.

Prepričan sem obenem, da povojne grozote niso storili partizani, ki so vojno doživljali na lastni koži. Ni kriv IX. Korpus za to, kar se je po mojem mnenju zgodilo v Tolminu. Menim, da so to počeli civilisti, ki so tik pred koncem vojne postali partizani. Tudi v Italiji je bilo veliko takih, ki so v odporniške vrste stopili v zadnjih mesecih vojne: tako je število partizanov zlahka doseglo višino šestih milijonov! 30. aprila je bila pri Kobariču naša brezpogojna vdaja. Predstavniki IX. Korpusa so z nami spoštljivo ravnali, tako kot velava vojaško pravilo. Ko so nas člani IX. Korpusa prepustili civilistom, so se stvari krepko spremenile. Ponaavljam: niso osebe, kot je Marjan Grosar, po vojni počenjale te zločine.

Kakšno je torej vaše sporočilo?

Če zatajimo zgodovinsko resnico, bodo prihodnje generacije trpele. Namen zato ni doseči spravo za današnje generacije, ampak za prihodnje. Vem, da se na področju Tržiča in Goriške mladi z obeh strani meje soočajo med sabo. Ta mladina noče slišati o naših tegobah. Vprašali bi se zato, ali ima smisel, da si tako prizadevam pri svojem delu. Moj odgovor pa je ta: da bi se izognili kakršnim koli nesporazumom, je bolje, da danes razčistimo pretekla vprašanja. Če tega ne storimo mi, bodo postopali idioti, ki pripadajo tako levici kot desnici.

Igor Gregori

Nello Rossi Kobau nato a Monfalcone nel 1926 Bersagliere italiano della R.S.I. - Battaglione "Bruno Mussolini" – la compagnia. Fu ferito alla mano sinistra durante la battaglia del "Bacia" a fine giugno del 1944 e dopo la resa di Caporetto, destinato per venti mesi ai lavori forzati nel campo di concentramento punitivo di Borovnica, nel castello-carcere-ospedale di Skofja Loka e nel bel mezzo, un girotondo di 3.000 - Km. Fra la Slovenia – Croazia – Bosnia Erzegovina – Vojvodina e Slavonia, fra la Sava, il bel Danubio e la Drava. Ed infine, la Serbia e la Dalmazia.

nismo nikdar ukradli kokoši, požgali senika ali hiše, nikdar nismo posiljevali žensk ali ubijali civilno prebivalstvo: to niti v primeru, da bi bila v bližini kake hiše pripravljena zaseda za koga izmed naših.

To dokazuje že samo dejstvo, da sem lahko po končani vojni z lahkimi srcem šel z družino na obisk k ljudem, ki sem jih spoznal, ko sem služil v bataljonu. Ponavljam, da žensk nismo posiljevali: nekateri sobojniki so si le upali poročiti nekatere domačinke. To jim je bilo usodno, saj so 2. maja 1945 v okolici Tolmina vse te vojake obe-

Trdite torej, da vojna ne deli ljudi zgolj v dobre in slabe?

Vsaka oseba, ki ima kaj pameti, bi se morala danes zavzemati za to, da ne bi prišlo do nikakršne vojne. Vojna je ignoranca, ignoranca, ki vodi do tega, da nekateri sledijo ljudem, ki jim vojna prinaša interese. Prepričan sem, da je dandanes vsaj v Evropi nemogoče prepričati in mobilizirati mladino za vojno. Pomislimo le na to, koliko možnosti imajo danes mladi, da se spoznajo med sabo. Nekoč smo se lahko zgolj spraševali, kakšni so tisti na oni strani.

Kaj pa sprava? Danes se o tem

vedno lani – dobim njegovo pismo, v katerem piše, da "sem z velikim zanimanjem prebral vašo knjigo. Glede na vse trpljenje, ki ste ga tedaj doživeli, imate vso mojo podporo in človeško razumevanje tudi za vaše nesrečne sobojnike. Rodil sem se v Gorici januarja 1927. Bojeval sem se v brigadi Srečka Kosovela (...). Večkrat smo se spopadli z vašimi alpini in bersaljerji v Grahovem. V spopadu z nemškimi četami sem bil hudo ranjen in zaradi tega so mi amputirali desno nogo do stegnice..."

K piscu je Marjan priložil še pi-

Esej

Filozofija kot antidot zoper uničevalno plat znanosti

"Nagon po mističnem prihaja iz nezadoščenosti naših želja po znanosti. Čutimo, da naš problem ne bi bil niti dotaknjen, tudi če bi bila odgovorjena vsa možna znanstvena vprašanja."

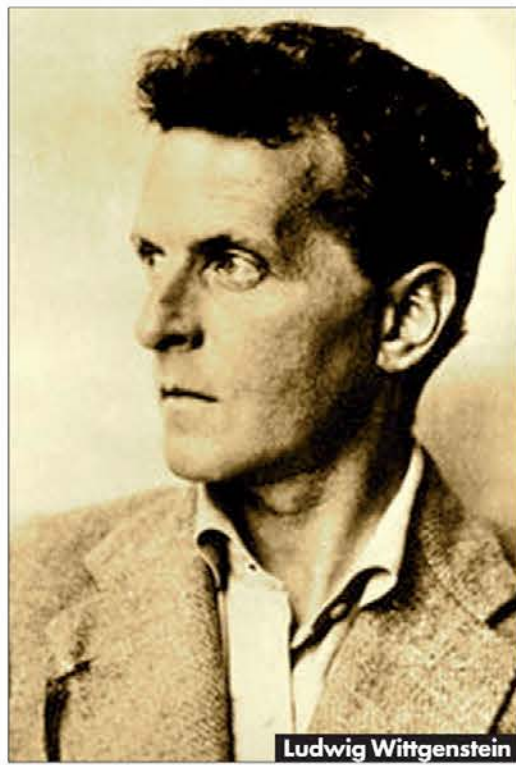
Ludwig Wittgenstein

V prejšnjem stoletju smo bili priče nekaterim zgodovinskim dogodkom, ki imajo v sebi - v primerjavi s splošno zgodovino človeštva - nekaj presenetljivega. Ti dogodki (kot na primer svetovne in tehnološke vojne, polet na Luno, idr.), z drugimi besedami povedano, predstavljajo, bodisi v pozitivnem kot v negativnem smislu, nekaj izjemnega in lahko rečemo, da so neposredno povezani z izredno visoko stopnjo znanosti, ki je bila dosežena v prejšnjem stoletju. Tako kot se je zgodilo z zgodovino, se je tudi z drugimi panogami (npr. sociologija, antropologija itd.). Izjemni znanstveni dosežki so namreč vnesli korenite spremembe v vse ali skoraj vse človeške vede. V tem smislu je tudi sodobna filozofija, v primerjavi s prejšnjimi obdobji, nekaj posebnega, enkratnega. Če pa sprejmemo kot podmeno, da je filozofija (in teologija - saj je v srednjem veku bila filozofija enostavno le panoga teologije) tesno povezana s tistimi duhovnimi procesi, ki so na nek način soudeleženi pri oblikovanju zgodovine - potencialnem lahko dopustimo možnost, da postane prav filozofija ključ, s katerim lahko razberemo današnji svet, in sicer z neko drugo logiko, ki ne temelji zgolj

na dinamiki vzrok - posledica, temveč v luči filozofske (v pravem pomenu besede) logike. To se pravi, da spremenimo perspektivo našega zornega kota. Današnje filozofsko razmišljanje torej ni izključno posledica znanosti, ampak kvečjemu obratno. "Znanstvena revolucija" in današnji, tako imenovani globalizirani svet nista nastala naključno. V ozadju so namreč bili nekateri duhovni procesi (na katere sem pravkar namignil), ki so na nek način pripeljali do čisto nove vizije sveta. S tem se je sprožil mehanizem hitrega tehnološkega razvoja, ki je pripeljal do stanja današnje tako imenovane znanstvene civilizacije. Saj so Kitajci že davno pred Evropejci poznali smodnik, pa jim kljub temu da niso bili tako miroljubni, ni prišlo na misel, da bi ga uporabljali kot orožje. Ali pa primer starih Grkov, ki so dobro poznali helijski plin, saj so ga uporabljali za napihovanje balonov pri veseljih ali za druge zabave. In vendar niso pomislili, da bi jih uporabili za polet človeka, kot se je dva tisoč let kasneje zgodilo v Franciji, ko je Mongolfier izumil prvi zračni balon. Tehnologija, znanstveni dosežki, skratka današnji svet, je posledica neke nove vizije sveta, novega svetovnega nazora, ki ni nastal nenadoma, ampak je sad trajajočih in globljih procesov, ki so deloma - in seveda tudi ostanje - nam zakriti. Čeprav ne moremo popolnoma odkriti pravih vzrokov in izvorov teh procesov, jih lahko vsaj posredno prepoznavamo preko spisov in tekstov nekaterih najbolj

prodornih mislecev. V zvezi s tem slovenski filozof Milan Komar ugotavlja, kako je naša znanstvena civilizacija, kultura, prežeta z razmišljanji, ki so - tako je videti - prvič bila napisana na papirju že na začetku 17. stoletja. Kot piše Komar, moderna filozofija in evropska kultura sta nekako posledici "univerzalne aplikacije matematične metode, ki datira iz tiste noči 1. 1619, ko je Descartes zasnoval idejo univerzalne matematike (...) Mladi matematik, ogret po prvih znanstvenih uspehih, zasluži možnost ali celo potrebo uporabiti pri vseh problemih metode, ki jo je preizkusil z briljantnim uspehom." To se pravi, da je aplikacija apriornih metod, kot je na primer matematika, nek način razmišljanja (modus pensandi), na katerem temelji današnja evropska (z globalizacijo lahko rečemo tudi svetovna) kultura/civilizacija. Ni težko povezovati mišljenja, pojma, kot je na primer univerzalna matematika, z današnjim tehnološkim svetom. Če pa se povrnemo k tematiki zgodovine in duhovnih procesov, s katerimi je zgodovina neločljivo povezana, postane povezava z matematičnim mišljenjem (univerzalna matematika) bolj težavna, zahtevnejša. Drugače povedano, je ta način mišljenja bolj težko povezovati z grozotami in ideologijami - ki so v ozadju teh grozot - zadnjega stoletja. Skratka, to dilemo bi lahko povzeli s preprostim vprašanjem: obstaja neko konkretno stičišče med "matematiko" in fašizmom, oz. drugimi ideologijami? Ali pa,

obstaja neko konkretno stičišče med "matematiko" in filozofijami, ki so v ozadju teh ideologij? Neko razlago nam ponuja sam Komar, saj pravi, da "se je" s tem apriornim razmišljanjem "mo-

Ludwig Wittgenstein

oderna filozofija in z njo vsa evropska kultura začela oddaljevati od stvarnosti." Če pa razširimo naše obzorje, vidimo, da tudi znan francoski filozof Henri Meschonnic razmišlja v tej smeri. Meschonnic namreč pravi, da se je filozofija iz vsakdanjega, konkretnega sveta umaknila v govorico samo. S tem naj bi iskala neko novo "resnico", "resnico govorice".

Vendar se je to, po mnenju Meschonnicca, na koncu izkazalo za "izdajstvo govorice sveta" ali točneje za izdajstvo stvarne govorice. Na ta način je nastala "nečloveška govorica", saj se je oddaljila od stvarnosti. Filozofija je torej postala nekaj pretežno abstraktnega. V nekem smislu se je oddaljila od človeške narave. S tem pa nam je "odprla vrata" za določene možnosti, ki do tega trenutka niso mogle priti v poštev. Odprla je možnosti do nečloveškega pojmovanja stvarnosti. Do nečesa ne-naravnega, abstraktnega, ki ni nujno, da je v svojem bistvu negativno, ampak v svoji notranji doslednosti lahko postane tudi nekaj nezasišane, kot je na primer bil... nacistični lager. Tisti, ki niso tega osebnostno doživeli, so zelo težko verjeli pričevanjem žrtev. Enostavno zato, ker je taborišče smrti bila čista abstrakcija, nekaj, kar "ne more" obstajati v konkretnem, praktičnem življenju. Ker ni imelo nobenega smisla. Ne človeškega in seveda niti božjega. Kot je na obisku v Auschwitzu v nekem izjavnem, a učinkovitem svarilu, papež Benedikt XVI. rekel: "Bog je zapustil ta kraj". Nasprotje med tako imenovanim "metodičnim", "znanstvenim" uničevanjem človeka in človeško naravo, ki teži k življenju, nam v nekem svojem tekstu zelo nazorno prikaže sociolog Zygmund

Bauman. V njem navaja raziskavo Nechame Tec o ljudeh, ki so v vojnem času reševali preganjane: "Rešitelji so se vedli na načine, ki so bili zanje naravni - spontano so se bili sposobni upreti grozotam tistega časa. Drugače rečeno, rešitelji so bili pripravljeni reševati, ker je bilo to v njihovi naravi." Iz tega lahko sklepamo, da ima filozofija v naši "znanstveni civilizaciji" še vedno pomembno vlogo. Mogoče celo ključno vlogo. Seveda je tu mišljena filozofija, ki teži k naravi in ne k abstrakciji. Prepričanje - ki je dandanes precej razširjeno, da filozofija kot humanistična veda nima kaj dosti ponujati naši tehnološki družbi - lahko postane zelo škodljivo. Posebno, če je naravni prostor filozofije, ki naj bi bil svoboden prostor, zaseden s konflikti in drugimi interesi, ki s pravo filozofijo nimajo nobene zveze. Ne nazadnje je papež Janez Pavel II. v encikliki Fides et ratio spodbudil katolike k zanimanju za filozofijo. Kot je London Daily Telegraph ob neki priložnosti napisal: "Papež ima 'cast' filozofskih junakov, pred katerimi bi nekdanji papeži pobledele". Znan filozof Lou Marinoff je mnenja, da katoliška Cerkev spodbuja k pozitivni filozofiji, ki je v tem smislu velike važnosti bodisi za katolicizem kot za filozofijo samo. Eden prvih ciljev filozofije bi moral biti prav ta, da se vrne spet k tisti "praxis", ki je sam izvor filozofije. Da se namreč vrne k človeški govorici in da začne dialog z drugimi - več ali manj človeškimi - govoricami, preko katerih se ta praxis izraža. Mogoče pa bi bilo smiselno, da se sreča na prvem mestu prav z znanstveno govorico. Kako bo to izpeljala, če bo filozofija kos temu izrednemu izzivu in če bodo tudi druge stroke sposobne z njo vzpostaviti dialog, bo ne nazadnje pokazal tudi razvoj zgodovinskih dogodkov v prihodnosti.

Adam Selj

Iz Rusije

Od kdaj Slovenija v znanstvenem obtoku?

Mediji trdovratno molčijo od oktobra 2003, stroka neodgovorno že vsaj od leta 1992...

V Moskvi je izšel ponatis 350 strani debele, v mnogem senzacionalne knjige o Slovincih ruskega znanstvenika prve polovice XIX. stoletja Jurija Venelina: "Starodavni in današnji Slovenci...". Sodobnik Franceta Prešerna in znanec A. Puškina, slovanski patriot, Ugrorus Jurij Ivanovič Venelin (1802-1839) je leta 1834 napisal debelo knjigo o Slovincih. Izdana je bila posmrtno leta 1841, med Slovenci začuda absolutno neznan, ni je bilo niti v NUK-u. V neobičajno drzni za prvo polovico XIX. stoletja knjigi "Starodavni in današnji Slovenci..." se je Jurij Venelin dokopal do tolikih odkritij, da jih znanost še do zdaj ni izčrpala. Prvi sploh v svetu je že leta 1834 preroško uporabil in uvedel v literaturo pojem SLOVENIJA, ki ga je tudi znanstveno utemeljil. Čez natanko 150 let se je na politični karti Evrope pojavila nova država - SLOVENIJA. Jurij Venelin je torej že leta 1834 vpeljal v znanstveni obtok pojem SLOVENIJA in izrecno poudaril, da se morajo Slovini imenovati SLOVENC... da so samostojen slovanski narod. Čez 10 let, leta 1844 je naš Vesel Koseski (le v stihu) uporabil zopet pojem SLOVENIJA... Splošno mnenje, ki pravi, da je Koseski prvi izpisal pojem Slovenija, bo pač treba revidirati...

Slovenski mediji že od oktobra 2003 ve-

informacije slovenski javnosti. Zatajila je tudi slovenska stroka, še huje - kar zvestno zamolčala ta za Slovence izredno pomembni fakt, saj je, dokazano že vsaj od leta 1992, vedela o Venelinovi knjigi. Stroka se ni potrudila ne obvestiti javno-

govo pismo duhovniku Dunajske pravoslavne cerkve M. Rajevskemu, kjer omenja, da mu je I. Sreznjevski poslal več knjig, med ostalim raziskavo Venelina. Iskra Čurkina dobesedno piše: "Zanimivo, da je prav Venelin prvi uvedel v literaturo sam pojem 'Slovenija'. V slovenskih pokrajinah je začel prihajati v uporabo šele leta 1844, ko je pesnik I. Vesel Koseski v svoji odi v čast obiska v Ljubljano avstrijskega cesarja Ferdinanda uporabil ta naziv". Profesorica Čurkina v svoji knjigi "Rusko-slovenski stiki...", ki je prevedena tudi v slovenščino, o vsem tem ponovno piše. Ponatis knjige z znanstvenim predgovorom prof. P. Tulajeva, prevedenim v slovenščino, sem izdal predlanskim. Torej nikakor ne moremo predpostaviti, da stroka o obstoju te izredno pomembne knjige za nas Slovence, ne ve, oziroma bi lahko pričakovali, da se bo slovenska stroka v stoletju in pol sama dokopala do te informacije.

"Problem v zvezi s 'slovanstvom' je, da to geslo NI ZRASLO NA 'SLOVANSKEM' ZELNIKU!!! Podtahnili so ga imperialisti, ki vedo, razumejo in znajo, da s tem rušijo moč posameznih 'slovenskih' entitet. 'Slovanstva' ni brez maksimalno močnih POSAMEZNIH 'slovenskih' entitet! Če bi gradili od tod, bi avtomatično prevzela vodilno vlogo najpropulzivnejša in največja entiteta - to je Rusija. Pod firmo 'slovanstva' pa vse skupaj zvoedeni in odpira se prostor za manipulacije. (Primerjaj: NOBEN 'germanski' narod ne prisega na 'germanstvo', o njem sploh nikoli in nikjer ni govora - delajo pa dejansko intenzivno kot blok proti drugim".

Just Rugel

Letos o msgr. Mihaelu Torošu

Rimski simpoziji

Na začetku septembra se že 24 let v Sloveniku, papeškem zavodu v Rimu, vrstijo simpoziji o slovenskih osebnostih, ki imajo posebne zasluge zlasti za versko življenje med Slovenci in ki so vplivale tudi na kulturni razvoj našega naroda. Simpozije je najprej organizirala Slovenska teološka akademija v Rimu, pozneje skupaj z Inštitutom za zgodovino Cerkev v Ljubljani. Predavanja vsakega simpozija izidejo naslednje leto v posebnih zbornikih, ki jih urejuje dr. Edo Škulj, izhajajo pri Mohorjevi družbi v Celju.

V svoji uvodni besedi k Sedejevemu simpoziju leta 1986 je dr. Maksimilijan Jezernik, tedanji rektor Slovenika, ki je gostitelj simpozijev, dejal: "Takoj ob začetku bi rad podčrtal, da izbira letošnjega simpozija ni naključna, temveč je včlenjena v dolgoročni program, ki si ga je Slovenska teološka akademija začrtala pred leti z željo, da bi tukaj v Rimu na vsakoletnih srečanjih osvetlila na podlagi novih dokumentov osebe, ki so s svojim življenjem zarezale močno potezo v slovensko Cerkev in dosledno zapustile svoj pečat v zgodovini slovenskega naroda. Za uspehim misijonskim simpozijem, ki ga je organiziral Slovenik skupno s slovenskimi ljubitelji misijonov, so sledili simpoziji o Antonu Martinu Slomšku, o Ivanu Trinku ter Francu Ivanocyju; lansko leto pa o bratih Cirilu in Metodu (v okviru mednarodnega kongresa)." Takšni so torej cilji tega zahtevnega projekta.

Na simpozijih sodelujejo preučevalci in poznavalci vsakoletne tematike iz Slovenije, pa tudi iz zamejstva in od drugod, med njimi je tudi nekaj italijanskih imen. Tako so npr. na Trinkovem simpoziju govorili tudi Benečani (prisotni so bili znani čedermaci, zlatomašniki P. Gujon, A. Kracina, V. Birtič, pa še B. Zuanella in M. Qualizza), na Sedejevem in Mahničevem simpoziju več Goričanov,

na Karlinovem in Ukmarjevem Tržačanov, na Einspielerjevem in Ehrlichovem pa Korošcev.

Vsako leto so udeleženci prisotni pri papeževi tedenski avdienci in redno se dogaja, da jih sv. oče posebej pozdravi v slovensčini in pove nekaj besed o osebnosti, ki je v tistem letu tema simpozija.

Če izvzamemo misijonski simpozij in mednarodni simpozij o sv. Cirilu in Metodu I. 1985, so bili simpoziji v kronološkem redu posvečeni Slomšku, Trinku, Ivanocyju, Sedeju, Missiu, Gnidovcu, Mahničju, Jegličju, Kreku, Napotniku, Wolfu, Kleklu, Karlinu, Einspielerju, Hrenu, Glavarju, Baragi, Rožmanu, Ehrlichu, Grivcu, Herbersteinu, Vovku in Ukmarju.

Letošnji, od 11. do 15. septembra, bo v zvezi z življenjem in delom msgr. Mihaela Toroša obravnaval povojni položaj na ozemlju današnje kopske škofije. M. Toroš, rojen v Medani I. 1884, umrl na Kostanjevici pri Gorici I. 1963, je bil izvedenec cerkvenega prava, od l. 1947 apostolski administrator papeško-pulske škofije z vsemi pravicami in dolžnostmi rezidenčnega škofa, po pregonu msgr. Močnika pa je bil na njegovo mesto imenovan kot administrator jugoslovanskega dela goriške nadškofije in dela tržaškopropske na jugoslovanskem ozemlju. V tej funkciji je ustanovil semenišče v Vipavi in za Goriško verski štirinajstrednik Družina, ki je postal pozneje vseslovenski verski tednik.

Seznam obravnavanih osebnosti priča o velikopoteznosti rimskih simpozijev, o njihovi neprecenljivi vlogi in pomenu. Rimski simpoziji nudijo priložnost za medsebojno spoznavanje, za prijateljsko izmenjavo mnenj in za navezovanje koristnih in plodnih stikov. Dosedanje in bodoče izvedbe teh simpozijev znatno prispevajo k poznavanju naše cerkvene in narodne zgodovine.

Andrej Bratuž

Aleksandr Puškin

Franc Miklošič

Sklenilo se je desetdnevno taborjenje, ki ga je organizirala Slovenska zamejska skavtska organizacija Na jamboreeju: "Vsi za enega, eden za vse!"

V nedeljo, 6. avgusta, se je sklenil 5. slovenski zamejski jamboree, ki ga je organizirala Slovenska zamejska skavtska organizacija. Slavnostnega tabornega ognja, ki je bil v soboto, 5. avgusta, ter nedeljske sv. maše in poslovnega zadnjega zbora se je udeležilo približno 500 taborečih, starejših skavtov in pomočnikov. Letošnji jamboree je bil nekoliko poseben, ker so prvič sodelovale vse tri starostne veje SZSO-ja. Doslej so bili jamboreeji namenjeni samo veji izvidnikov in vodnic (mladi med 11. in 16. letom starosti), letos so se na jamboree odpravili tudi najmlajši, volčiči in volkuljice (otroci od 8. do 10. leta starosti) ter starejši roverji in popotnice (mladi od 16. do 20. leta starosti). Na jamboree so poleg tega v goste prišli tudi predstavniki drugih organizacij: taborniki Rodu modrega vala, 3. goriška četa organizacije AGESCI, klan San Giorgio iz Trsta in klan iz Novega mesta. Ambientacija celotnega jamboreeja je bila postavljena v Francijo v 17. stoletje, natančneje v čas Dumasovih mušketirjev Porthosa, Aramis in Athosa. Načelnika jamboreeja, Erik Ferfolja - Iznajdljivi lev in Jadranka Cergol - Vestna vidra sta se na taboru spremenila v kralja Ludvika XIII. in kraljico Ano Avstrijsko. Po dvotedenskem taborjenju sta kralj in kraljica mlade in otroke, ki so se najbolj izkazali, imenovala za mušketirje.

Foto AČ

Foto AČ

Foto AČ

Pismo ob skavtskem jamboreeju

Dragi gospod Arturo Blasutto!

V nedeljo, 23. julija, sem se spomnil na vas, na vašo sestro in nečaka ter njegova sinova Igorja in Ivana. Ko sem se vozil proti Nemam in so se pod Veliko glavo zbrali črni oblaki, ki so napovedovali nevihto, sem svoji hčerki Luciji in njeni prijateljici Katarini, ki sem ju peljal na tabor, pripovedoval o tem, da smo skavti že v preteklosti kar nekajkrat taborili v tipanski občini. Prvi stiki so bili navezani takoj po potresu, leta 1976, ko je skupina starejših roverjev in popotnic skušala s poletno delovno akcijo pomagati prizadetemu prebivalstvu. Leta 1982 in leta 1985 pa smo v Viškorši prav s pomočjo vaše družine na paštnih nad cerkvico Svetega Duha imeli zelo uspešno taboro.

Prav vesel sem zato, da se je skavtsko vodstvo odločilo, da letošnji jamboree, se pravi skupni zamejski skavtski tabor, ki se je sicer uradno začel v četrtek, 27. julija, in se bo končal v nedeljo, 6. avgusta, priredijo v krajih pod Veliko glavo, v Karnajski dolini, v tipanski občini. Razne starostne skupi-

ne so se namestile v kočice oz. so svoje šotore postavile na razdalji kakih desetih kilometrov, kar pomeni, da bo naša mladina, kar lepo na gosto in na široko vsaj za ta kratek poletni čas zasedla najbolj vzdoljni del tipanske občine od Prosnida in Plestišča do velikega travnika Na ravni, kjer bo tudi glavno dogajanje.

Dekleti sem torej pustil na komaj pokošenem travniku Na ravni. Še je malo rosilo, tako da smo pohiteli s postavljanjem par šotorov, nato pa sem se poslovil, ker sem se odpravil na pot in preko maloobmejnega prehoda na Mostu čez Nadižo šel na breginjsko stran. Ko sem se tako prvič vozil po teh cestah, so se mi misli vrnile na zanimive pogovore z Vami pri stari cerkvi Sv. Duha in na vašem lepem domu v Viškorši, ko sem vas obiskoval kot skavtski voditelj.

Pravzaprav sva se prvič srečala ob zamejsko zanimivem starodavnem obredu "poljubljanja križev" pri omenjeni starodavni cerkvi, ki leži malo nad vasjo v smeri proti Bardu in v kateri so ob obnovi po potresu našli tudi ostanke fresk iz 14. stoletja. Leta 1980 ali

1981 smo namreč Fantje izpod Grmade sprejeli povabilo in peli v Viškorši na tem oživiljenem verskem in istočasno narodno pomembnem dogodku. Ganljivo je bilo videti, kako so predstavniki okoliških župnij, celo z breginjskega kota so prišli, vsak s svojim župnijskim križem pristopali k viškorškemu in se mu obredno priklonili, kot da bi mu hoteli izraziti čast in priznanje, da vztraja in ostaja zvest starodavnim običajem, ki oživljajo duhovno rast, če so korenine zdrave. Vem, da smo po slovesni maši, ko sem vas prvič videl, zapeli morda dve cerkveni pesmi, ker je sicer pel domači cerkveni zbor. Po verskem delu pa je bil še krajši kulturni spored, med katerim smo zapeli nekaj narodnih in ljudskih pesmi. Med duhovniki, ki so takrat somaševali, je bil tudi kobariški dekan msgr. Franc Rupnik, ki Vam je spregovoril tudi na pogrebu, 19. septembra 1994. V cerkvi je tistega dne govorilo več ljudi. Seveda je besedo imel videmski nadškof, msgr. Battisti, ki je med drugim omenil, da Vam je papež Janez Pavel drugi ob zlati maši podelil posebni apostolski blagoslov in priznanje za opravljeno duhovniško delo, kardinal Casaroli pa se Vam je s telegramom zahvalil za zasluge v prid vernikom. Govoril je še župnik iz Barda Renzo Calligaro.

Zasluzen je, da je prisluhnil Vašemu prigovarjanju in začel ponovno uvajati slovenščino v bogoslužje v cerkvah v Bardu in Zavarhu, se pravi v Terskih dolinah. V imenu ostale slovenske zamejske srenje, zlasti pa SKGZ, je spregovoril Edvin Švab. Vendar me je najbolj prizadel Rupnikov nagovor, saj je izrazil misel, da bi morala videmska Cerkev vsaj ob slovesu priznati krivico, ki Vam je bila storjena s predčasno upokojitvijo, ko ste bili župnik na Lesah v

občini Grmek. Leta 1955, se pravi sredi najbolj temne dobe delovanja tistih, ki so se tudi z lažjo in obrekovanjem borili proti zavednim Benečanom in zlasti duhovnikom, ker so imeli veliko moral-

no avtoriteto in vpliv na prebivalstvo, je namreč tedanji nadškof klonil pred pritiski in vas komaj 43-letnega upokojil.

Ko sem Vas v času taborov spraševal o vašem delovanju v Benečiji, saj sem se za to obdobje zgodovine vedno zanimal in še zbiram podatke, mi tedaj niste kaj več povedali. Zaslutil pa sem, da vas je tista usoda še vedno bolela in da ste bili zaradi nje globoko osebno prizadeti. Siliti nisem hotel. Saj sem vedel, da ste se po upokojitvi umaknili v rojstno vas in tu ostali do smrti ter skušali, zlasti po potresu, predvsem s svojim pričevanjem in posrednimi pobudami oživiti med ljudmi zavest jezikovne in kulturne pripadnosti. Kljub prisilnemu umiku iz lješke fare pa sem gotov, da Vas je velika večina tamkajšnjih vernikov spoštovala in cenila. Da je to res, je potrdila njihova udeležba na vašem pogrebu. Bili ste dober pripovedovalec. Ko ste se nekega večera po maši, ki ste jo darovali na taboru, zadržali z vodstvom, ste nam v kuhinji, kjer smo posedli ob mizi, pripovedovali o letih, ko ste službovali v Reziji. Osojane so bile namreč vaša prva duhovniška postaja, saj ste tam službovali od posvetitve leta 1936 do leta 1946. Naučili ste se rezijanščine, da ste lahko faranom pridigali v njim razumljivem je-

ziku, za potrebe pastorale ste tudi priredili katekizem. Pripovedovali pa ste tudi o hudih medvojnih dogodkih, ko ste večkrat celo tvegali življenje, da ste pomagali tako osopovcem kot slovenskim partizanom ali garibaldincem, ki so trkali na vrata vašega župnišča. Še posebej pa ste nas spodbujali, naj prihajamo k nedeljski maši v vas in naj kaj zapojemo po slovensko, da bodo ljudje videli, da zavedna slovenska mladina hodi v cerkev in zna tudi slovenske pesmi. Tudi v gostilno pojdite, ste rekli, in tudi tam zapojte kakšno našo pesem. In res smo peli tako v cerkvi kot v gostilni. In možaki, ki so v lokalu Alle tigre tolkli karte, niso le prisluhnil, tudi sami so pritegnili in plačali kak liter. Tako, dragi g. Blasutto, ko stari skavti obujamo spomine, smo dolgi, naš urednik pa hoče krajše zgodbe, zato končujem. Sedaj ko v večnem Jeruzalemu spremljate življenje v Viškorši in tipanski občini, kjer je v upravi močno angažiran tudi vaš nečak in soimenjak Arturo, skupaj s prijateljem g. Rupnikom in vsi ostalimi čedrmaci izprosite, da bi bilo letošnje skavtsko združevanje v Vaših lepih krajih srečno in uspešno in da bi to bivanje prineslo med rojake pod Veliko glavo nove življenjske moči. Zbogom!

Vaš Marko Tavčar
Devin, 25. julija 2006

Pogovor / Predsednik sekcije trgovine na drobno pri SDGZ Ervin Mezgec

“Država hoče odpraviti srednji sloj!”

Pred nedavnim smo se o položaju tržaškega gospodarstva pogovorili s predsednikom trgovine na drobno Slovenskega deželnega gospodarskega združenja Ervinom Mezgecem. Pogovor je stekel o najbolj perečih problemih majhnih trgovcev, za katere se res ne obeta rožnata prihodnost.

Kako bi orisali splošno gospodarsko stanje na Tržaškem?

Položaj gospodarstva v zadnjih letih ni rožnat. Na žalost je na to vplivala uvedba, obenem tudi srednji sloj je že pred desetimi leti začel izgubljati na svoji kupni moči. Stanje je torej hudo, še hujše pa je dejstvo, da ne vemo, kako se bo situacija spremenila: nekoč smo lahko načrtovali vnaprej, danes pa žal ne moremo planirati niti kratkoročnih perspektiv.

Kaj pojmuje z izrazom ‘srednji sloj’?

Srednji sloj so po mojem mnenju ljudje, ki so nekoč imeli znatnejše potrošniške zmogljivosti, kar je privedlo do večjega denarnega obtoka, ki je pospeševal ekonomski sistem. Naj navedem enostaven primer: nekoč so ljudje imeli dovolj denarja, da so na dopustu preživeli kar tri tedne, nakar se je število tednov zmanjšalo na dva, na enega; danes si ljudje večinoma privoščijo izlete za vikende...

Zakaj se je po vašem mnenju kupna moč tako zmanjšala? Ali je za to kriv v večji meri evro ali je to sad večjih gospodarskih zapletov?

Menim, da je krivdo treba pripisati obema dejavnikoma. Z evrom so se cene podražile, vendar največ so se podražile storitve: bencin, elektrika, stroški za prebivališča, najemnine, zavarovalnice in razne takse za avtomobile, občinski davek na nepremičnine, davki za odvoz smeti itd. Ko ljudje plačajo vse te stroške, na žalost razpolagajo z majhno vsoto, ki jo namenjajo nakupu jestvin in podobnim rečem. Pozabiti ne

gre, da so tudi mobilni telefoni znatno povišali stroške družin: če so v vsaki družini prisotni trije telefoni, in zanje porabijo 50 evrov mesečno, lahko sami izračunate, koliko vse to stane...

Kaj pa nadzor nad povišanjem cen po vstopu nove valute?

Nadzora v bistvu ni bilo. Problem je v tem, da je konkurenca večja od kontrole. V bistvu bi lahko rekli, da konkurenca ‘nadzoruje’ cene. V tem trenutku tudi sami trgovci nižamo cene, saj je konkurenca že itak velika in ljudje kupijo le to, kar nujno potrebujejo. Tako politiko nismo izbrali le trgovci na drobno, temveč tudi veleblagovnice: časopisi so poročali, da so tudi veliki marketi izgubili 10% zasluzka, v resnici pa je bila izguba dvakrat večja (20%)! Cene so se v veleblagovnicah potemtakem povišale celo za 20%. Tega bi se morali ljudje zavedati in paziti, kaj kupujejo.

Dodati gre tudi dejstvo, da se je kupna moč ljudi znižala za 20, 30%. Država je letos zvišala sektorske študije za 17%, kar pomeni, da hoče država uničiti male trgovce zato, da ostanejo le veleblagovnice, katerih največji delničarji so ministri in veliki industrialci: že deset let namreč kupna moč srednjega sloja upada. Država hoče srednji sloj odpraviti, tako da bo položaj isti kot pred 200 leti, ko bo razlika med izredno majhnim številom bogatih in velikim številom revnih neznosna.

Res je, da veliki trgovski centri izpodbijajo manjše trgovine.

Ko je moj oče pred 45 leti odkupil trgovino, je bilo v okolici od 10 do 15 podobnih dejavnosti. Danes smo ostali trije, od katerih eden zapira, druga trgovina bo končala svojo dejavnost ob koncu leta; ostal bom tako sam, tako da bo rajon imel le eno samo trgovino, ki bo le živorarila. Stranke opravijo večji del nakupa v veleblagovnicah, naših trgovin pa se poslužujejo v slučajih, da so v marketih pozabili kaj kupiti.

Kako bi orisali stranko, ki se redno poslužuje vaše trgovine?

Če bi mi to vprašanje postavili pred desetimi leti, bi odgovoril, da je naša standardna stranka oseba, ki je stara od 50 do 80 let. V tem trenutku pa si ne bi upal označiti našega tipičnega potrošnika: ljudje zahajajo namreč k nam, ko se jim to splača. Naša trgovina se lahko opira le na peščico rednih in priletnih kupcev, ki držijo našo dejavnost na nogah. Na žalost ni prihodnosti!

Ali bi lahko poiskali možno rešitev iz tako hudega položaja v možnih konzorcijskih načrtih?

Ne. Konzorcijski načrti so bili že pred tridesetimi leti nemogoči. Konzorcijska povezava takih trgovin, kot je naša, bi štela zgolj eno skladišče in tajnico ter raznašalca: to osebje bi preveč stalo. Tudi nakupovanje manjših trgovcev v trgovinah na debelo se sploh ne splača: obenem tudi grosistov skorajda v Trstu ni več.

Katera institucija oz. stanovska organizacija ščiti trgovce na drobno?

Ob strani nam je gotovo SDGZ: združenje nam sicer lahko nudi servis glede davčnih obveznosti; omenil bi še Trieste City Club, ki združuje vseh pet tržaških stanovskih organizacij. Težnja naših raznih iniciativ je v tem, da bi tržaške kupce prepričali za nakupovanje na našem ozemlju, tako da se ne bi podajali izven mesta: želimo uspeti tudi v tem, da bi čim več kupcev iz tujine privabili k sebi.

Kako ste skušali ohraniti stranke, ki se prihajajo v vaše trgovine, morda s tem, da ste

prilagodili delovne urnike?

Tovrstne trgovine so v večini primerov družinska podjetja. Zato podaljšanje delovnega urnika ni tak problem, obratno, trgovino bi

skih centrov, ki imajo odprto tudi ob nedeljah: menim, da vsi normalni ljudje bi morali preživljati en dan na teden v miru. Istega mnenja so tako sindikalne organizacije kot Cerkev. Hudo je za družino, ko je njen član zaposlen tudi ob nedeljah.

Kaj pa padec meje in vstop Slovenije v schengensko območje? Ali bo nov položaj spremenil na boljše tržaško gospodarstvo, predvsem z ozirom na vaš sektor?

Mnenja sem, da sprememb ne

točno določenih proizvodov? Večinoma so vse tovrstne trgovine že izbrale tako varianto. Kdor se ni odločil za tako izbiro, je že zaprl, sicer tudi ta recept ne privede do nikakršne rešitve. Prej sva omenila Trgovinsko zbornico: tudi to je žal kraj, kjer se najprej skrbi za politične igre, šele nato za gospodarstvo.

Ponavljam, da se je kupna moč zmanjšala. Dokler ljudje ne bodo razpolagali s 300 evri več vsak mesec, se položaj ne bo spremenil. Poglejmo, kako se bari v mestnem središču praznijo: do pred nekaj leti so vendar obratovali. Vedeti moramo, da je okrog 50 barov na prodaj in 30 trgovin jestvin je v enem letu prekinilo svojo dejavnost. Na žalost se moramo samo braniti.

Evrokovanec predstavlja po vašem mnenju torej prednost ali ne?

Mislím, da o tem ni vredno več niti govoriti. Evro imamo in nazaj ni mogoče; ne vem niti, če bi se splačalo ponovno uvesti staro denarno enoto. Tako je in tako moramo kljubovati prihodnosti.

V trgovinah pa so se vendar cene povišale. Kdo je zvišal cene, grosisti ali posamezni prodajalci?

Kar se našega sektorja tiče, lahko zaprišem, da se cene niso zvišale. Morda so se cene spremenile v trgovinah, ki prodajajo zelenjavo ali čevlje.

Problem manjših trgovin, kot je na primer naša, je ta, da so se stroški hudo povečali: električne in plinske storitve so se povišale tudi za 30%. Vedeti gre, da se tovrstni stroški letno povišajo najmanj za 10%, ne glede na to, kako posamezna trgovina obratuje. Obenem kupna moč letno pade za 10%, kar pomeni, da bomo v petih letih izenačili dobiček in stroške.

Kaj pa bančne ustanove: ali se lahko trgovci opirajo na njihovo pomoč?

Banke se ne spuščajo v tvegane posle: denar posojajo le trgovcem, za katere vedo, da jim ga bodo povrnili. Bančne ustanove se enostavno zavedajo kriznega položaja, ki vlada v gospodarskem sektorju in so zato previdne, kar je po mojem mnenju navsezadnje tudi prav.

Igor Gregori

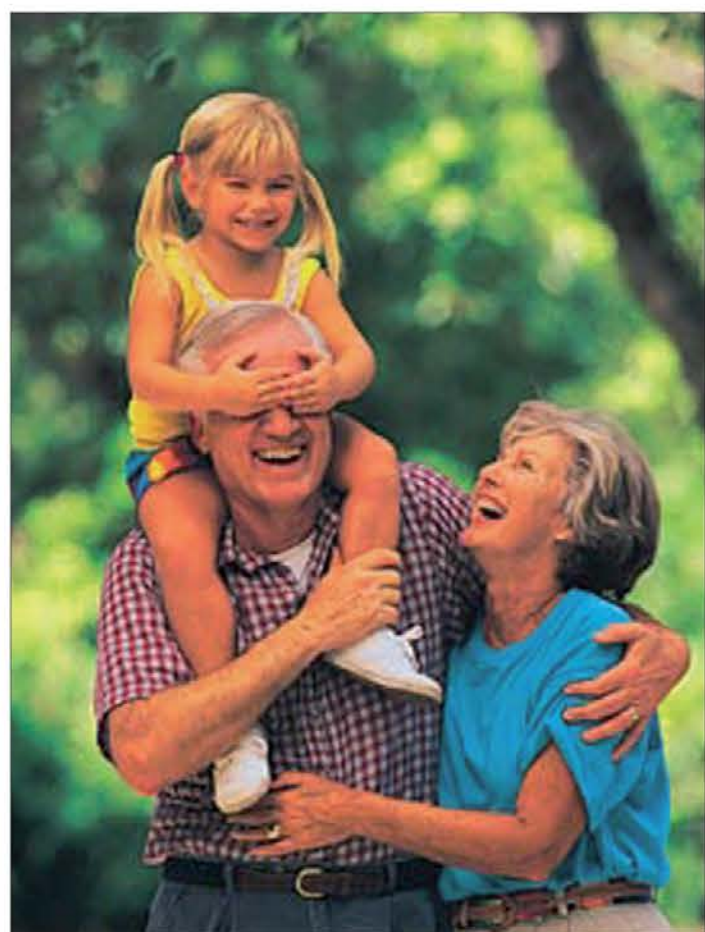
Foto IG

imeli odprto še dalj časa; tudi ponoči, če bi vendar imeli stranke. Trgovino imamo tako odprto, ko zagotovo vemo, da bodo vanjo zahajale stranke. Znano je, da po 20. uri ni videti skoraj nikogar po mestnih ulicah. Tudi sami lahko opazite, da ob tej uri (intervju smo posneli med 17. in 18. uro) ni kaj dosti ‘prometa’. Gotovo je zgrešena politika velikih trgov-

bo! Slovenci že itak zahajajo v velike trgovske centre, ki se nahajajo izven tržaške pokrajine. Doma pa imajo take trgovine, ki so veliko boljše od tamkajšnjih, tako po kakovosti blaga kot tudi po cenah: če danes še ne, čez leto dni pa gotovo.

Ali je videti možno rešitev v tem, da se take manjše trgovine specializirajo za prodajo

Kako bomo odpravili tretjo življenjsko dobo

Vsi si želimo dolgo živeti, biti vedno zdravi in mladostno izgledati. V ta namen nam svetujejo urejeno in zmerno prehranjevanje, raznovrstna lepotilna sredstva, nešteto telovadnih vaj in posege pri estetskem kirurgu. Vse to pa zahteva od nas kar veliko prizadevanja in vztrajanja, truda in denarja, pa še rezultat ni vedno zagotovljen. V prihodnosti pa se nam obetajo boljši časi. Proučiti bo treba le natančnejše delovanje neke skupine genov, ki nadzorujejo obrambo organizma, in dobili bomo ključ, ki nam bo odprl vrata dolgega življenja in odpravil vse nadloge, ki so povezane s staranjem. Od kod prihajajo te razveseljive novice? Te novice so sad genetskih raziskav, ki proučujejo procese staranja in so v zadnjem desetletju v raznih laboratorijih po svetu v polnem teku. Ni novost, da znanstvenikom uspe človeštvu daljšati življenje. Pomislimo, da je bila še v začetku 20. stoletja srednja

življenjska doba približno 45 let, medtem ko je sedaj narasla na 75. Za tak podaljšek življenja se moramo zahvaliti predvsem odkritju antibiotikov in zdravstvenim ukrepom, ki preprečujejo ali ozdravijo celo vrsto infekcijskih bolezni. Družba se je privadila tej drastični spremembi življenjske dobe in malokdo bi se rad povrnil nazaj. Nove raziskave nam obetajo še daljšo življenjsko dobo, ki bo pa, vrh vsega, brez starostnih tegob. Bodoče generacije, ki se bodo privadile živeti čez 100 let, bodo gledale na naša prizadevanja za izboljšanje zdravja kot na primitivne ostanke daljnega časa.

Kako so prišli ameriški genetiki do zadnjega odkritja? Izhajali so enostavno iz opazovanja, da se je za dolgo in zdravo življenje treba najprej odreči obilnim količinam hrane. V takih razmerah, ko se v celicah presnova upočasni, sta znanstvenika Sinclair in Guarente opazila, da se aktivira skupina genov. Ti so aktivni le v stresnih situacijah (npr. izredno visoka zunanja temperatura, pomanjkanje vode in hrane) in takrat uravnavajo vse tiste mehanizme, ki so nujno potrebni, da organizem

preživi. Če ostanejo ti mehanizmi aktivni za daljši čas, ob podaljšanju življenjske dobe, izboljšajo zdravstveno stanje celega organizma, so torej ‘geni dolgega in zdravega življenja’. Raziskave s temi spodbudnimi rezultati sta ameriška znanstvenika izvedla na nižjih bitjih (glivah, črvih in mušicah), na katerih so poskušali enostavnejši. A bodimo optimisti, ker so ti poskusi sedaj v teku na miših in podganah. Rezultati so kar obetavni in med drugim kažejo, da se v stresni situaciji pri sesalcih aktivirajo določeni geni, ki povzročijo nastanek posebnih encimov (sirtuine), ki nadzorujejo celo vrsto procesov. To so procesi, ki težijo k ohranitvi optimalnega delovanja vsake celice in preprečujejo njen razkroj. Če bi tega ne bilo, bi celica odmrla.

Pot je bila tako odprta, le kako najti se aktivirajo te skupine sirtuin v posameznih celicah? V takem primeru je najbolj enostavno dobiti kako snov, ki deluje na ta mehanizem. Sinclair in Guarente sta odkrila, da ima te značilnosti resveratrol, majhna molekula, ki se nahaja v črnem vinu in v nekaterih rastlinah, ko so v stresnem stanju; več podobnih

sestavin so še odkrili v rastlinah pod stresom. Ugotovljeno je bilo, da se z uporabo resveratrola, v nižjih bitjih, pri katerih so prisotni sirtuinski geni, podaljša življenjska doba za 30%. Z uporabo resveratrola za daljši čas se opazi, da se ob podaljšanju življenjske dobe izboljša še zdravstveno stanje organizma. Sirtuinski geni so torej ‘geni dolgega in zdravega življenja’. Lahko pričakujemo, da se bo s tem odkritjem odprla pot zdravljenja ali celo preprečitev tistih bolezni (npr. Alzheimerjeva bolezen, rak, sladkorna, razna vnetja in bolezni srca), ki so povezane s staranjem. Kdor upa, da bo začel jemati že jutri tabletko (o odmerku črnega vina znanstveniki ne govorijo; verjetno bi morali za primeren učinek svetovati preveč kozarčkov) in da bo tako dočakal 130 let z mladostnim videzom, se je pa rodil prezgodaj. Preden bomo videli uporabo teh zdravil na človeku, bomo morali počakati še kako desetletje. Resveratrol in podobne snovi so do sedaj pokazale dobre učinke le na živalih, poskusi na človeku so pa v začetni fazi. No, bomo nekoliko potrpeživi, bo pa za našo potomce.

Marija Ščuka Kerže

Od 28. avgusta do 2. septembra na Opčinah pri Trstu

2. Festival Drage mladih je tu!

Po poletnem delu Drage mladih, ki vsako leto zbira mlade zamejce in Slovence iz matične domovine, da ob poglobljanju aktualnih tem širijo svojo kulturno obzorje v prijateljski družbi, je sedaj na vrsti septembrski del intelektualne-

Evropi« bodo sodelovali dr. Danilo Türk, nekdanji veleposlanik pri OZN in sodelavec Kofija Annana, dr. Drago Štoka, predsednik Sveta slovenskih organizacij in član evropskega združenja manjšinskih srnk EFA, dr. Zdravko Inzko, avstrijski velepo-

septembra, so vsi mladi vabljeni na "2. Festival Drage mladih", ki bo v Finžgarjem domu na Opčinah pri Trstu. Zadnje počitniške dneve pred začetkom pouka bomo lahko torej preživeli skupaj, v sproščenem vzdušju, ki že vrsto let zaznamuje "stil" Drage mladih. Ob pogovorih, športnih igrah, na delavnicah, izletih, kulturnih večerih, koncertih itd. bo priložnost za spoznavanje novih prijateljev in poglobljanje starih poznanstev. Kaj pa se bo pravzaprav dogajalo na Festivalu Drage mladih?

ga foruma mladih, in sicer 2. septembra ob 10. uri v parku Finžgarjevega doma na Opčinah pri Trstu. Na vrsti bo še tretja okrogla miza, ki bo dodatno osvetlila temo, ki smo si jo letos izbrali: integracija tradicionalnih in novih manjšin v državah in v okviru Evropske unije. Pri okrogli mizi na temo »Integracija Slovenije v

slanik v Sloveniji. Draga mladih pa po lanskem uspehu ponuja tudi letos mladim zamejcem še dodatno priložnost za druženje, širjenje prijateljskih vezi in možnost za raznorazne delavnice in aktivnosti, ki bodo na razpolago mladim cel teden pred 2. septembrom. Od ponedeljka, 28. avgusta, do sobote, 2.

ur, ko bo na vrsti najprej skupni piknik, potem pa uradno odprtje Festivala s predstavitvijo celotnega programa in delavnic, tako da se bodo lahko udeleženci odločili za eno ali več delavnic in se vpisali. Prvi večer Festivala bo zaključil nastop plesnih skupin. Predstave bodo točke od sodobnega do modernega plesa in

hip-hopa. Nato se bodo od torika dalje vsak dan zvrstile razne delavnice, trenutki posvečeni skupnim igram in medsebojnemu spoznavanju, vsak večer pa bo kulturni program, na katerega bodo vabljeni ne samo vsi udeleženci Festivala, marveč tudi širša publika.

Delavnice, na katere se lahko mladi vpišejo, pa so: časnikarska (novinarske tehnike, pisanje raznih tipov članka, ustvarjanje revije...), mednarodna (priprava projekta mednarodne izmenjave med različnimi manjšinami, spoznavanje njihovih problematik in značilnosti...), likovna (slikanje, packanje, risanje, uvajanje v razne likovne tehnike), plesna (sodobni in izrazni ples, kreativnost, improvizacija, koreografija, sprostitvene vaje in masaža), gledališka (priprava gledališkega odlomka, vaja raznih vlog...), ko-

talno zasedbo) in video delavnica - v sodelovanju z Radijskim odrom - priprava scenarija in snemanje kratkega filma. Vsak večer bodo ob 21h nastopili razni gostje, ki smo jih povabili, da bi Festival s svojo prisotnostjo še bolj obogatili. Naj anticipiramo zaenkrat dve imeni: z nami bosta vokalno-instrumentalna,

duhovito, a resno) interpretacijo svetopisemskih besedil. Poleg gostov bo nastopala tudi domača gledališka skupina SKK z "Malimi damami", skupino vodi prof. Lučka Susič, pa tudi nekateri zamejski glasbeniki in glasbene skupine. Imeli bomo tudi skupno mladinsko sv. mašo, kjer bodo še posebno pevsko-instrumentalna,

plesna, gledališka in likovna delavnica imele posebno vlogo.

Festival Drage mladih se bo sklenil v soboto, 2. septembra. Zjutraj bo, kot rečeno, okrogla miza, ob 21. uri pa bo zaključni večer Festivala v dvorani Finžgarjevega doma na Opčinah s predstavitvijo dela vseh delavnic z nastopi udeležencev. Sledila bosta skupna zabava in ples.

Več informacij nudimo pri Mosp-u, na ul. Donizetti 3, tel. 040/370846 (Patrizia in Rafaela), na draga_mladih@yahoo.co.uk, na voljo pa je tudi spletna stran www.dragamla-

lesarka (izlet s kolesi po kraških poteh), pevsko-instrumentalna - v sodelovanju z Zvezo cerkvenih pevskih zborov (učenje kratkega programa za pevsko-instrumen-

skupina "Metulji" iz Slovenije, ki bo pela mladinske duhovne in druge slovenske pesmi, ter gledališki igralec Gregor Čušin, ki nam bo predstavil svojo posebno (zelo

dih.org. Lep avgustovski pozdrav, še lepše počitnice vsem in... se vidimo na Festivalu!

Rafaela Petronio

41. ŠTUDIJSKI DNEVI DRAGA 2006

Park Finžgarjevega doma - Opčine (TS)
Dunajska cesta 35

Petek, 1. septembra 2006

Ob 16.30: prof. Miran Košuta

60 LET KULTURE V MANJŠINSKEM PROSTORU

Po vojni smo obnovili, kar nam je fašizem uničil v dvajsetih letih in celo presegli prejšnje stanje, zlasti na šolskem področju. Ali smo tudi iskali kvaliteto in načrtno gradili temelje, ki bi zagotovili razvoj novim generacijam? V spremenjenih razmerah smo danes še sposobni načrtovati prihodnost lastne kulture, ki nas edina lahko reši pred folklorizacijo? Smo lahko most med slovenskim in italijanskim svetom na področju kulture, umetnosti in znanosti?

Sobota, 2. septembra 2006

Ob 16.30: psih. Silva Matoš, psih. Cvetko Heliodor, prof. Janek Musek, prof. Jože Ramovš

Okrogla miza: SLOVENC V VRTINCU NAGLIH DRUŽBENIH SPREMENB

Velike spremembe, ki so se zvrstile v 20. stoletju, še posebej pa tiste iz zadnjih 15 let, so načele ne ravno trdno ravnotežje povprečnega Slovenca in v njegovi zavesti zrahljale identiteto. Kako najti novo podlago, ki je potrebna za razvoj vsake družbe in naroda?

Nedelja, 3. septembra 2006

Ob 10. uri: dr. Katarina Kompan Erzar in dr. Tomaž Erzar

SLOVENSKI VERNIK MED TRADICIONALNO IN OSEBNO VERO

Med slovenske vernike še ni povsod prodril duh II. vatikanskega koncila. Kako se povprečni vernik postavlja v odnosu do družbe, politike in sploh do problemov sodobnosti? Kako gleda na Cerkev in njene institucije? In na družino? Je pripravljen pristati na novo vlogo, ki mu jo postavlja razvoj, in na nove naloge, ki jih terja vsakdanja praksa?

Ob 16. uri: prof. Marko Stabej

ZVEZDE, VRTNICE IN TRNJE (KAM IN KAKO S SLOVENŠČINO?)

Prispodobe so kar prejasne: Slovenci smo med evropskimi zvezdami, razcvetele so se nam vrtnice blaginje in svobode. Veselimo se svojega vrta, radi ga kažemo drugim in radi hodimo drugim. Trnje v živi meji ni več potrebno. Toda vrtnic brez trnov ni. Več svobode pomeni tudi več drugačnosti in več odgovornosti. Zdi se, da le s težavo iščemo odgovore na vprašanja, kdo smo, kako se predstavljati drugim in kako drugačne sprejemati. Slovenščina nam je pri tem vir veselja, ponosa in istovetnosti, včasih pa se nam zdi tudi ovira pri mednarodnem sporazumevanju.

V nedeljo, 3. septembra, ob 9. uri bo za udeležence Drage sv. maša, ki jo bo daroval tržaški škof msgr. Evgen Ravignani.

DSI - Ul. Donizetti 3 - 34133 Trst (Italija)
Tel. +39 040 370846 - faks +39 040 633307
El. naslov: redakcija@mladika.com

Pred pol tisočletja je umrl Krištof Kolumb

Pred 500 leti je umrl eden največjih pomorščakov vseh časov, Krištof Kolumb. Rodil se je leta 1451 v Genovi. Potem ko se je leta 1479 nastanil v Lizboni, se v rojstno mesto ni nikdar več vrnil.

Kolumb je bil prepričan v pravilnost teze, da je zemlja okrogla. Zato se je namenil pluti na zahod, da bi tako prišel na Japonsko in Kitajsko ter v Indijo. Dolga leta je zaman skušal prepričati portugalskega kralja, naj podpre njegovo zamisel. Zato se je obrnil na španski dvor. Tu sta mu španska vladarja Ferdinand in Izabela dala na razpolago 120 mož in tri karavele (Santa Maria, Pinta in Ninja). 3. avgusta 1492 je odplul iz pristanišča Palosa proti zahodu. Po hudi in naporni ter nevarni vožnji je zjutraj 12. oktobra stopil na majhen otok Gvanahani v Antilih in ga poimenoval San Salvador. Bil je prepričan, da je prispel v Indijo. Na kasnejših potovanjih (1493, 1498 in 1502) je odkril otoka Portoriko in Jamajko ter obale Srednje in Južne Amerike. Kljub velikim zaslugam, ki

si jih je pridobil z odkritjem Amerike, kjer je Španija dobila številne kolonije, je zaradi obrekovanj zavistnih nasprotnikov moral celo v ječo. Umril je reven v španskem mestu Valladolid 20. maja 1506.

(mab)

Za naš jezik

Voznik ali vozač?

Mnogokrat iz same želje po spremembi ali iz estetskega čuta, ki je v nas, želimo uporabiti manj znano besedo ali besedno zvezo. Zelo hvalevredna reč, če se pri tem spoštuje mera! To pa se ne dogaja vedno.

Tako je zveza *slovesna reka*, ki sem jo nekje prebrala, neustrezna. Mnogo primernejša bi bila *veličastna, mogočna reka*. Druge sem naletela na *babje kvante*. Ker pomeni kvanta prostaško šalo ali prostaško govorjenje, v članku pa to ni bilo mišljeno, bi v njem moralo stati *babje čenče*. *Privid* je nekaj, kar se nam samo zdi, da vidimo, v resnici pa ne obstaja. Podobno je *prisluh* nekaj, kar se nam samo zdi, da slišimo. Zato ne govorimo o *policijskih prislutih*, ampak o *policijskem prisluškovanju*.

Besede v času spreminjajo svoj pomen navadno hitreje kot obliko. Tako je v Prešernovem času *pevec* pomenil *pesnika*, *podoba slika*, *drhal množico*. Te stare besede so se ohranile do danes, le njihov pomen je malo drugačen. Danes *pevec* poje sam ali v zboru, *podoba* je lahko marsikaj drugega kot slika in *drhal* pomeni divjo, nedisciplinirano množico. Tako je tudi z besedo *vozač*, ki sem jo nekje brala v pomenu *voznik*. Nekoč je obstajal samo vozač, ki je pomenil voznika. Ko ga je nova beseda voznik spodrinila, ni jezik odložil vozača med staro šaro, ampak ga je uporabil za nov pomen: pomeni človeka, ki se redno vozi z doma v službo (ital. *pendolare*).

Zgodba o uspehih

Rad bi postal superzvezda!
In... kako že to gre?

“Elvis ni mrtev. Živi.” V Memphisu, kjer se ponosno dviga njegov Graceland, se zbirajo številni

scenska postavitev, ki je Presleyju omogočila umik v zasebnost. Elvis je umrl leta 1977. Podobna usoda je že pred tem, leta 1962,

njegova dodana vrednost, njegova podoba je kontekstualizirala njegov glas in njegov talent. Slaven je postal zaradi svojih pevskih sposobnosti, ikona pa je postal zaradi ustrezne javne podobe, ki si jo je zgradil v pravem času. Svoje talente je bil sposoben z javnim nastopom primerno umestiti v družbeno dogajanje. In zato je postal ikona. Ob glasbenem je imel tudi družbeno sporočilo.

Kaj pa Marilyn Monroe? Tudi v tem primeru velja zelo podobna logika. Gre za dobro igralko, ki je posnela nekaj uspešnih filmov. Samo zaradi tega pa bi gotovo ne postala prva dama druge polovice dvajsetega stoletja. Tudi pri Marilyn moramo iskati globlje. Najprej: priznati ji moramo nezemeljsko karizmo. Drugič, tako kot Elvis Presley, se je pravilno umeščala v družbeni kontekst svojega časa. Pravzaprav je trende svojega časa prehitela.

Leta 1953 je bila popolnoma gola Marilyn Monroe glavna zvezda prve številke revije Playboy. Ameriška igralka je tako postala simbol začetka ene izmed najbolj branih revij na svetu. Ni kaj, zelo dobro umeščanje v čas in prostor. In še en zgovoren primer družbene naravnosti Marilyn Monroe: le kdo bi bil tako

pozorni. Ko je okvir sklenjen, je vsebina znotraj njega rutinska: odlični športnik, dober glasbenik, lepa igralka. Pomembna sprememljivka pri tem procesu je oseba, ki gradi in kleše okvir. Če si je zvezdnik, ki želi postati ikona, sposoben sam izdelati okvir, ima zelo dobre možnosti, da res postane prava vsestranska ikona. Če zvezdniku okvir gradijo drugi, pa je propad po

Osebnosti? Da, Madonna!

Kako nastanejo take osebnosti? Ne, to je napačno vprašanje. Gre namreč za graditev neobstoječih podob. Bistvenega pomena je pri teh podobah ujemanje s časom in prostorom, v katerih osebnost živi. Vsebinska je bolj ali manj nepomembna. Zgraditi je treba okvir (podobo) in biti na to čim bolj

Ikona danes: Valentino Rossi

Italijanski motociklist je v Italiji dejansko sam pripeljal nivo popularnosti razreda Moto GP na raven Formula 1. V državi Ferrarija je bil to dejansko nemogoč podvig. Potem ko je

prestopil k Yamaha, je njegov novi delodajalec naenkrat postal hud konkurent prevladujoče Hondi na prodajnem tržišču. Rossijeva podoba je podoba malega pobalina, Petra Pana, ki zmaga vedno in povsod. Zdi se kot najstnik, deluje pa kot najbolj prekaljen veteran. Na svojem področju je izreden šovman. S svojim karakterjem in inteligenco zlahka premošča zidove, ki se postavljajo ob vstopu v elitni klub vsestranskega zvezdnštva. Za podobo Petra Pana, ki je všeč javnosti, se skriva odrasel in premeten človek.

pozorni. Ko je okvir sklenjen, je vsebina znotraj njega rutinska: odlični športnik, dober glasbenik, lepa igralka. Pomembna sprememljivka pri tem procesu je oseba, ki gradi in kleše okvir. Če si je zvezdnik, ki želi postati ikona, sposoben sam izdelati okvir, ima zelo dobre možnosti, da res postane prava vsestranska ikona. Če zvezdniku okvir gradijo drugi, pa je propad po

genialen (in predrzen), da bi enemu izmed najpomembnejših ameriških predsednikov tako zapeljivo in senzualno zapel za roj-

(Ne)ikona danes: Britney Spears

Britney Spears je konec devetdesetih in v začetku novega tisočletja veljala za največjo pop zvezdo komercialne glasbe. Najstnica, ki je prodrla v svet zvezdnštva. Očitno pa se v tem svetu ni uspela obdržati. Potem ko je njena prva poroka trajala celih 12 ur (!!!), se je pred kakim letom ponovno omožila. Od takrat dalje je izgubila vsak stik z zvezdniškim svetom. Odvzet ji je bil tudi status ikone. Niso vsi kot Madonna, ki ji v zvezdništvu uspe spremeniti tudi materinstvo in zakon. V zadnjih časih se po medijih pojavlja samo v slikah, ki so jih posneli paparazzi in ki nam na pladnju ponujajo ugotovitve, kako se je Britney zredila. Nobene pesmi več, nobenega filma. Zdaj je samo še za domačimi stenami. Madonna pa pred njo prednjači za nekaj svetlobnih let.

Madonna je pravzaprav vedno prehitela svoj čas in kraj ter sama postavila mladim družbene parametre. Svojo podobo je večkrat spreminjala. Najprej je bila "material girl", se nato spustila na erotično področje z objavami slik na Playboyju (tako kot Marilyn Monroe) in Penthouseu. Izdala je fotografsko knjigo Sex, ki je dvignila veliko prahu zaradi slik z odkrito spolno vsebino. To se je dogajalo v drugi polovici osemdesetih in v začetku devetdesetih. Le nekaj let kasneje, ko si je uredila življenje in postala mamica, je naenkrat iz cilingra povlekla novo zamisel. Prejšnji življenjski slog je zamenjala za novega. Postala je urejena gospa, ki skrbi za svoje otroke. Še več, postala je pravljica in nena zadnje tudi verna Judinja, ki bere kabalo. Zanimivo, a ne? Vsak njen obrat je bil uspešen. Isto počenja tudi na gla-

Ikone danes: David Beckham

Čeprav ga imajo mnogi za tepčka, je Beckham v vseh teh letih postal ikona (tudi onkraj meja nogometa). Odlično je izkoristil svojo manekensko postavnost, še bolj pa glamurozni zakon z bivšo Posh Spice, Victoria Adams. Šlo je v tem primeru za simbiotično poroko, saj sta zakonca drug na drugega prenesla slavo, ki sta si jo že prej pridobila: on na nogometnih igriščih, ona pa pred mikrofonom. Njegova in njena slava sta se komplementarno združili in ojačili podobo obeh. David Beckham se je poleg tega pred nekaj leti preselil v Real Madrid, v ekipo galaktikov. V ekipo, ki je funkcionirala na enak način kot sam Beckham: na podobi. Iz vsega tega se je rodila ikona nogometnega modela in lepote. Uspeh je zagotovljen!

boj) pa spet v novodobne komercialne vode (sodelovanje z Britney Spears). Nazadnje je z albuma

Od mačoh do poženščenih moških

Osemdeseta so bila obdobje, ko je Rambo razsajal po ekranih celega sveta. Družbo sta mu je delala tudi barbar Conan in Terminator. Osemdeseta so bila čas mišičnjakov in bodibilderjev. Stallone in Schwarzenegger sta bila prvi zvezdi malih ekranov. Kaj pa danes? Protip takega moškega je popolnoma izginil. Današnja tipična moška sta David Beckham in Hugh Grant. Gre za predstavnika metroseksualnosti, nove skovanke, ki označuje tistega moškega, ki ni mišičnjak, ampak pozornost preusmerja na svojo zunanost. Je torej tisti moški, ki porablja svoj denar po butikih, trgovinah z oblačili in ličili. Od Stalloneja in Schwarzeneggerja do Beckhama in Granta, od uteži do lepote kirurga. Preobrazba pa taka!

enem ali dveh letih uspehov neizbežen. Producenti, ki so plačani, da drugim gradijo medijske osebnosti, namreč razmišljajo po konzumistični logiki rabim in odvzem. Primer zvezd-ikone, ki se je sposobna sama upravljati, je danes Madonna. Rezultati so očitni: že petindvajset let prednjači na lestvicah popularnosti med mladimi in (danes tudi) manj mladimi. Madonna je genialna, ker se vsakič primerno umešča v čas in prostor.

sbenem področju. Njen slog, ki ostaja vedno v pop vodah, se v odtinkih stalno spreminja. Madonnina pop glasba je bila najprej naravnana na moderni danec, hkrati se je pevka spuščala v

mom Confessions on a dance-floor obudila mit Johna Travolte in njegovega Saturday night fever, dance glasbe iz sedemdesetih ter skupin Bee Gees in Abba. Trendi so trendi. In umeščanje v

stari rock (predelava pesmi American Pie), folk glasbo (pesem Don't tell in istoimenski video-spot, v katerem nastopa kot kav-

čas in prostor zahteva njihovo spoštovanje. Madonna je pri tem pravi umetnik. In, seveda, ikona. Andrej Černič

oboževalci, ki še vedno kričijo Elvis, the Pelvis in the Memphis. In

doletela najbolj znano žensko figur v zgodovini množične lahke

(Ne)ikona danes: Pamela Anderson

Najslavnejša obalna stražarka v zgodovini malih ekranov. V osemdesetih in začetku devetdesetih je bila postavka zato, da se ženska figura spremeni v ikono, bujno oprsje. Pamela Anderson pomeni višek tega trenda. V "svojih najboljših letih" je bila Pam najbolj zaželena ženska figura na svetu. Dejstvo, da se je potem izrodila v neikono, so botrovali številni dejavniki: od neizbežnih naravnih (anagrafskih) do predvidljivih - sprememb v trendih javnosti (publike). Pamela Anderson se na to ni ustrezno pripravila, tako da se je po Baywatchu lesk njene zvezde močno ošibila. Da bi si opomogla, se je Pamela Anderson vrgla v narovarstvene vode: to ji ni prineslo tolikšnega uspeha kot oprsje. Na časopisnih vrsticah je pristala samo še zaradi modric, ki ji je zadal bivši mož. Statusa ikone pa od nikoder.

so seveda prepričani v to, da je bila smrt kralja rock'n rolla samo

primernim zasnovan in črnsko vokalno podlago. V rasistični povojni Ameriki, ki je rada poslušala glasbo, a ni imela rada temnopoltih ljudi, je postal Elvis prva zvezda. Glas pa, čeprav odlični, ni bil vse. Elvis je postal ikona tudi zaradi svoje podobe. Srajica, suknič (večkrat usnjen), visoki škornji s špičastim koncem. In seveda bujna frizura s čopom las na čelu. Vizualno je bil podoba beat generacije iz druge polovice petdesetih in v šestdesetih igrali upornike proti sistemu. Poleg tega je sam iznašel nekaj čisto novega: ritmično spremljanje pesmi z nenavadnim in za petdeseta in šestdeseta nekoliko predrznim mi-ganjem bokov. To je bila

Slovensko zdravniško društvo Trst - Gorica / Izlet na Koroško Zelena umirjenost dežele pod Karavankami spet očarala

Ko se je rožnik bohotal v bujnem razcvetu, se je lepo število članov Slovenskega zdravniškega društva, ki bo prihodnje leto slavilo 25-letnico obstoja in v katerega so vpisani slovenski zdravniki, zobozdravniki, živi- nozdravniki in lekarnarji iz Tržaške in Goriške, odpravilo na tradicionalni dvodnevni izlet na Koroško in na obisk k svojim stanovskim kolegom. Letos je dvodnevni oddih potekal v soboto, 17., in nedeljo, 18. junija, seveda pod vodstvom predsednika dr. Rafka Dolharja. Žal se prijetnega potepanja po koroški deželi ni mogla udeležiti tajnica društva, zgovorna in nasmejana dr. Elvira Kalc Feri, pač pa je bil s svojo dragoceno torbico prve pomoči spet na razpolago dr. Miran Dolhar. Kot je že v navadi, so se izletniki z avtobusom - tokrat z mladim, prikupnim slovenskim šoferjem, nečakom senatorja Dimitrija Volčiča - odpeljali cilju naproti izpred spomenika padlim na Dunajski cesti na Opčinah. Sončen dan je obetal lepo počutje in mnogo užitkov v naravi in ob ogledu znamenitosti, ki so bile na sporedu. Vožnja po avtocesti je šla kot po maslu in že je izletnike sprejela zelena, skrbno urejena koroška pokrajina. Vsakokrat se na marljivo obdelanih njivah, natančno pokošenih travnikih in bujnih gozdovih z listavci in iglavci oko spočije in umiri. V dolini Rož je bil prvi postanek v lični vasi Bilčovs - Ludmannsdorf - tabla s slovenskim napisom je bila do-

nega predsednika Krščanske kulturne zveze. Nadrobno je opisal zanimivi kraj in njegovo v davni- no segajočo zgodovino. Tu so bili naseljeni že Rimljani; bil je last

te, ki se je z vso silo znesla nad pokrajino. Debela plast toče, ki se je usula z neba, je kot ostrá kosa pokosila mlado koruzo na poljih in kot sneg prekrila gozdna tla ob

čigar freske v neobičajni tehniki, mešanici barve in skute, so udeleženci izleta občudovali v prezbitერიju omenjene cerkve. Freske predstavljajo človeške figure, na-

leznih predmetov. S tega lepega griča je v mrzlem poznem popoldnevu avtobus krenil v Tinje, kjer se na vzpetnici dviga stari in novi del slovenskega doma Sodalitas, ki ima tudi zunanji bazen. Letos je Dom praznoval častljivo 100-letnico ustanovitve. Njegov ravnatelj je Jožef Kopeinig. V idiličnem naravnem okolju

in v udobno opremljenih prostorih so utrujeni izletniki prenočili. Po zelo okusni in bogati večerji so koroški gostitelji z dr. Francem Wuttijem in Wolfgangom Zdovcem na čelu priredili izletnikom glasbeno presenečenje. Mladi sestri Vera in Anja Pruntsch sta na violončelo zaigrali ples in koračnico, tercet Kuchling - Sonja, Krista in Martin -, ki se je sestavil pred nedavnim, pa je občuten in z rahlo otožnostjo, kot znajo le Korošci, zapel nekaj koroških narodnih, ki jih je zapisal France Cigan.

Nekatere izletnike je naslednje jutro že pred sedmo uro zbudil zvon bližnje farne cerkve, ki je vabil k slovenski sv. maši. Cerkev stoji tik doma Sodalitas in je iz 16. stoletja; posvečena je sv. Valentinu in Mariji Vnebovzeti.

Košuto. Tam so pogumnejši vzeli pot pod noge in se povzpeli do kočice pod Košuto (1279 m). Tu srce kar zapoje na čistem zraku in ob bistrem izviru. Koča, ki nudi poživljajoče pijače in dobro postojitev ter tudi prenočišča, upravlja prijazna in postrežljiva slovenska družina Dovjak. Sprehod v bližini kočice in proti vrhu gore Košuta nudi krasen pogled na gore. Ob stezicah pazljivi sprehajalec opazi cvetoče gorsko cvetje, med katerim se iskri tudi rdeč rododendron.

Na poti proti domu se je zdravniška družba ustavila še v Selah, čudoviti gorski lepotic, najbolj slovenski vasi na Koroškem s 680 prebivalci. Tu je izredno živahno kulturno središče, saj imajo zelo aktivno Kulturno društvo Planina z dramsko skupino, ki je že večkrat bila gost na Goriškem; prav pred kratkim je nastopila v nizu Gledališče pod zvezdami v organizaciji PD Štandredž. Podžupan Nanti Olip je izletnike pospremil do vaškega pokopališča, ki se širi ob stari got-

Skupina izletnikov v še zelo slovenski vasi Sele

marsikaterih plemiških družin, v 16. stoletju tudi Goriških grofov. Leta 1860 pa je postal prva občina, ki je dobila poštni žig. Tamkajšnja, prvotno romanska, nato gotška, nazadnje pa barokizirana cerkev je posvečena sv. Mihaelu. Ima tipične baročne oltarje z zlatimi okraski in lepo ohranjeno prižnico, na kateri je na binškoštno nedeljo, 4. junija 1838, imel znamenito pridigo o spošto-

cesti, ki je izletnike peljala v Plešivec - Tanzenburg. Na griču kraljuje strog renesančen grad s čudovitim arkadnim dvoriščem. V njem je leta 1946 imela svojo paralelko celovška gimnazija. Dijaki, med temi sam dr. Zerzer - tudi pisec in dramatik Peter Handke se je nekaj let šolal tu -, so se pozimi v njem naužili kar precej mraza. Tudi voda pri jutranjem umivanju je bila ledeno mrzla. Kljub tej in še marsikateri drugi nevspečnosti so bili slovenski dijaki zelo aktivni, saj so ustanovili tudi svoje društvo in izdajali glasilo Kres. Ob gradu je cerkev, zgrajena ob koncu 19. stoletja, mnogo poznejše pa je z ostalo zgradbo popolnoma neuskajano moderno krilo nekdanjega samostana. Gojenca v tem zavodu sta bila tudi umetnika Gustav Januš in Valentin Oman,

slikane ena čez drugo. Na svežo barvo je umetnik pritisnil tanko tkanino, in ko se je posušila, jo je odstranil. Tako so nastale podobe, ki simbolizirajo današnjega razvrednotenega, zbezanega, v duši poškodovanega človeka. Dr. Zerzer se je na dolgo zaustavil ob opisovanju nekdanjega in sedanjega življenja v tem zavodu, ki v popoldanskih dneh ima v varstvu okrog 700 učencev.

Od tega mrkega poslopja so se izletniki kar radi poslovili in se peljali do Štalenske gore - Magdalensberga (1059). Tu se širi lep razgled po celem Gosposvetskem polju, a žal ga je tisti dan zastirala meglena koprena, ki se je dvigala z razmočenih tal. V gotski cerkvi, posvečeni sv. Heleni, je eden najlepših krilnih oltarjev na Koroškem. Rezbarske delavnice so na Koroškem zabeležile poseben razmah ob koncu 15. in v 16. stoletju. Ta cerkev je izhodišče za romanje na štiri gore, ki se začne opolnoči na petek Treh žebeljev, drugi petek po Veliki noči. Pot je dolga 50 km in se dvigne tudi do 2000 m nadmorske višine. Hoja traja 15 ur. Morda sega ta navada celo v davne keltske čase. Prav na Štalenski gori so namreč dobro vidni ostanki keltskega mesta. Tu so arheologi našli dosti keramičnih izdelkov in vsakovrstnih že-

V 19. stoletju je pogorela, zato so jo obnovili in namesto čebulastega zvonika ji zgradili šilastega. V njej je na steni pred prezbitერიjem freska iz 16. stoletja, ki predstavlja Jezusovo rojstvo. Pri tem je zanimiva edinstvena upodobitev sv. Jožefa, ki drži v rokah torbo, v kateri je gos, in košaro z jajci. Za Božič 2005 je avstrijska pošta izbrala prav to fresko za božično znamko.

V cerkvi so napisi nad glavnim oltarjem, na križevem potu, prižnici in prtilih v slovensčini, a vernikov pri slovenski maši je bila zgolj pečica. Kot marsikje drugje na Koroškem cerkev obdaja pokopališče, na katerem stoji tudi značilna okrogla kostnica. Do pokopališča z dveh strani vodijo stopnice, prekrivane z lopo, ki se vije tudi vzdolž pokopališča. Nedelja je bila vsa namenjena sprostitvi v pomirjujoči zelenini narave. Avtobus je dobro razpoloženo skupino popeljal pod goro

sv. Urhu. Na njej je plošča 13 žrtvam (narodnjakom iz Sel, Železne Kaple in Borovelj), ki so jih nacistične oblasti obglavile na Dunaju 29. aprila 1943. Pod cerkveno lopo so na dveh ploščah napisana imena umrlih v 1. svetovni vojni (6. novembra 1924) in drugi (6. novembra 1952). Na pokopališču, kjer so slovenski nagrobniki, je tudi spomenik žrtvam, ki so padli za svobodo v drugi svetovni vojni. Postavila ga je Zveza bivših partizanov Slovenske Koroške l. 1949. Nekoliko niže od stare cerkvice je bila leta 1960 zgrajena nova, prostorna cerkev, posvečena Mariji Pomočnici, ki ima na eni strani velika zastekljena okna s pogledom na pokopališče, tako so verniki in pokojni združeni v eno samo občestvo. Pod cerkvijo je dvorana, v kateri se zmeraj kaj dogaja. Okusno tlakovani trg, ki povezuje stari in novo cerkev ter vodijo stopnice, so načrtovali bratje Čerti. Komaj posejana trava bo olepšala vaško jedro, na katerem dviga svoje košate veje stara lipa, simbol slovenskih vasi. V Selah sta se koroška zdravnikaspriremelvalca prisrčno poslovila od tržaških kolegov in avtobus je zadovoljne popotnike srečno pripeljal domov.

Iva Koršič

Veliko arkadno dvorišče renesančnega gradu v Plešivcu

bro vidna! -, ki jo obliva Drava in v poletnem ter zimskem času ponuja primerno sproščujoče počitnice. Ker je bil ravno čas kosila, so izletniki zavili v slovensko gostilno Miklavž J. Ogrisa. Bilčovs je pobraten z Repentabrom in gospodar gostišča je spoznal zdravniško društvo po naključju, ko se je mudil v tej kraški vasi. Zelo prijazno osebje je izletnikom ponudilo slastno kosilo, pri katerem niso manjkali znani domači beluši iz Labotske doline, ki imajo svojevrsten okus. Sobotni popoldanski program je ponujal vpogled v nekdanj popolnoma dvojezični Možberk - Moosburg. Viri iz leta 1848 ga imenujejo celo slovenska fara. Tu so udeleženci izleta imeli za vodnika dr. Janka Zerzerja, dolgolet-

vanju slovenskega jezika, najdražje matere dote, sam A. Martin Slomšek. Prišel je namreč v Možberk na obisk, ker je tu od leta 1827 župnikoval njegov prijatelj Urban Jarnik, velik narodnjak, narodni buditelj in pisec, na katerega opozarja spominska plošča, ki jo je na steno v cerkvi v hvaležen spomin postavilo Narodopisno društvo Urban Jarnik leta 2000. Jarnikovo bogato življenjsko pot je orisal dr. Zerzer. Svetlo junijsko sonce so že pred prihodom v Možberk prekrili temni oblaki, veter, grmenje in bliski niso obetali nič dobrega, vendar avtobus in prehitel neviht-

Pogled na goro Košuto

Kratke

Raziskava Državnega statističnega inštituta Trst, mesto stoletnikov

Recept za dolgotrajno življenje sloni na zdravi in urejeni športni dejavnosti, na uravnoteženi prehrani in na življenjskem stilu, ki ni pod udarom raznoraznih pretiranosti. Tega se dobro zavedajo tržaški 'starčki', ki so po ocenah raziskave Državnega statističnega inštituta v dobrem zdravstvenem stanju. V tržaški pokrajini živi namreč največje število stoletnih starostnikov v sorazmerju z ostalim prebivalstvom (38,8 na vsakih 100 tisoč prebivalcev) in največji odstotek ljudi, ki ima več kot petinosemdeset let (3,6% prebivalstva).

Predstavnost najbolj priletnih Tržčanov pripada ženskem spolu: pri življenju so namreč tri gospe, ki so se rodile na pragu 20. stoletja.

Skupno število upokojencev, ki imajo več kot 85 let, je 7.956. Skrivnost za dosego tako zavirljive življenjske starosti ostaja neznana. Okolje gotovo pozitivno deluje na kvaliteto življenja: Tržaški zaliv in kraška planota blagodejno vplivata na zdravje posameznega prebivalca. Obenem je Trst majhno mesto, v katerem lahko vsak dobi svojo dimenzijo.

Skratka: čeprav mladi večkrat negativno ocenjujemo usvajajoči ritem tržaškega miljeja, bo menda ravno ta, ki bo korenito vplival na našo življenjsko dobo. K temu pa gre prišteti tudi kanček žlahtnega terana, rezino kraškega pršuta in svežino 'zalivskih' sardonov...

Slivno / Cerkev sv. Marije Magdalene

Slivno, vasica šempolajske fare, zaznamuje postavna podružnična cerkev sv. Marije Magdalene, ki jo obkroža božja njiva, v kateri počivajo ali vsaj želijo počivati, ko pride čas, Slivenci. Pred leti je bil tamkaj pokopan znani narodnjak dr. Dorče Sardoč, nedavno pa, to je v začetku decembra 2005, donedavni šempolajski župnik g. France Švara.

Godpodu Švari gre zasluga, da je v zadnjem obdobju svojega življenja, ko se ga še ni resno lotila bolezen, slivensko cerkev temeljito in okusno prenovil, med drugim dal restavrirati freske, ki jih je pred dobrimi 60 leti poslikal slovenski slikar L. Perko. Cerkev nedvomno zasluži ogled.

Letošnje prazniško bogoslužje v čast slivenski zavetnici sv. Mariji Magdaleni, v nedeljo, 23. julija, je vodil dr. Jožko Markuža, šempolajski župnijski upravitelj, sicer zgoniški župnik in devinski dekan.

Posebej prisotna je bila hvaležna misel na nedavno preminulega g. Švaro, a tudi na vse, ki so mu stali ob strani zlasti ob bolezni, med njimi posebej pa gospa Marica Terčon. Gospod nadškof je v pismu,

ki ji ga je naslovil, ga je g. Markuža med bogoslužjem prebral, še v glavnem napisal, da spolnjuje željo pok. g. Švare, ko ji izroča kot simbolično darilo srebrno kolajno 250-letnice goriške nadškofije. Nadalje pravi, da je ta gesta nekako priznanje, ki ji ga dolgujemo za veliko let, ki jih je

razdala za duhovnike, ki so službovali v župniji, zlasti pa za skrb in rahločutno pozornost, ki jo je izkazala, ko je stala ob strani g. Švari. Gospod nadškof trdi, da je za to bil g. Švara zelo hvaležen, saj brez njene pomoči bi sploh ne mogel v zadnjih časih opravljati svoje službe v Šempolaju in v Slivnem. To priznanje se ji daje na praznik vaše zavetnice, da bi župnijska skupnost za to vedela in se z njo veselila.

Seveda škof ji lahko daje le skromno priznanje, Gospod pa ji bo naklonil veliko več.

ZDRAVSTVO Poziv krvodajalske službe

Poletna suša krvi

V poletnih mesecih se veliko govori o suši, ki ogroža že skromne obdelovalne površine tržaškega Krasa. Pomanjkanje vode pomeni kmetu odsotnost najosnovnejšega elementa, ki mu omogoča razvijanje njegove dejavnosti in tako tudi življenja. Kot je za poljedelca in kmeta pomemben Co₂, je za zdravnike in bolničarje in gotovo tudi za bolnike pomembna druga tekočina, to ni nič drugega

kot kri. Tako kot se lahko kmet pritožuje nad dejstvom, da je na podeželju pomanjkanje vode resen problem, bolničarji

zaskrbljeno opozarjajo, da doživljajo v Trstu v tem poletnem času hud trenutek zaradi pomanjkanja rdeče tekočine. že v zadnjih junijskih dneh so iz Tržaškega transfuzijskega servisa dejali, da s težavo oskrbijo mestne bolnišnice s krvjo. Ta položaj ni razviden le v Trstu, saj je zalivsko mesto odvisno od ostalih deželnih transfuzijskih centrov, ki – kot je pred nedavnim dejal ravnatelj oddelka transfuzijske medicine tržaške bolnišniške službe Vincenzo de Angelis – se tudi ob enem nahajajo v

skripcih. Čeprav se je zalogaj krvnih vreč v zadnjih letih v

Trstu povečal, je porasla ob enem potreba po krvnih

transfuzijah. Povpraševanja je torej več od dejanske razpoložljivosti. To je prišlo še bolj do izraza julija in avgusta. Treba je zato spodbuditi čim večje število ljudi – tudi tiste, ki še nikdar niso bili krvodajalci –, naj stopijo do pristojnih ambulant, da bi darovali kanček svoje dragocene tekočine. K temu so v prvi vrsti pozvani mladi in ljudje, ki so se komaj vrnili spočiti in s svežim kisikom napolnjenimi pljuči. Tako bodo lahko pomagali številnim bolnikom, ki brez krvi niso v stanju prenesti določenih terapij ali operacij.

IG

DRAGA 2006 Park Finžgarjevega doma

Manjšinska kultura in narodova duša

Od petka, 1. septembra, do nedelje, 3. septembra, bodo v parku Finžgarjevega doma potekali tradicionalni študijski dnevi. Kot ponavadi je tudi letos program res pester. Tega nam je predstavil Sergij Pahor, predsednik Društva slovenskih izobražencev, ki Drago prireja že več kot štiri desetletja.

“Letošnja Draga je 41. po vrsti. Kot ponavadi je posvečena preteklosti, sedanjosti in prihodnosti. Razmišljamo namreč v duhu gesla, ki smo ga izbrali za naš bilten, v katerem se spominjamo tudi pokojne sodelavke Nadje Maganje: gre za misel Antona Trstenjaka. Čeprav so mi bile te njegove besede še neznane, smo se na Dragi njegove misli vedno držali: poznati preteklost, študirati sodobnost in gledati v prihodnost, zato da ustvarimo boljši jutrišnji dan za manjšino in za slovenski narod.”

Manjšinski problematiki je posvečeno predavanje, ki bo v petek, 2. septembra. “Prof. Miran Košuta bo imel predavanje z naslovom 60 let kulture v manjšinskem prostoru. Gre za srečanje, ki je bilo predvideno že lani, vendar je bil predavatelj zadržan drugod. Vprašanje je namreč še vedno aktualno. Po vojni smo obnovili našo prosvetno kulturo, dobili smo nove institucije,

“Če hočemo veljati za poštene Slovence, moramo biti predvsem pravični do preteklosti in dovolj modri v sedanjosti, da ohranimo jasen pogled v prihodnost.”

Anton Trstenjak

Janek Musek in prof. Jože Ramovš. Menim, da je tako predavanje nadvse potrebno. Obrnili smo se zato na skupino slovenskih izvedencev, ki delujejo tudi na terenu v raznih terapevtskih skupinah. Povabili smo jih zato, da bi v skupnem razmišljanju poskusili ustvariti našo podobo. Upam, da bomo v tem uspeli:

Draga namreč ne ponuja rešitev, a zgolj vprašanja.”

V tem duhu bo potekalo tudi nedeljsko dopoldne, 3. septembra, ko bosta predavanje imela zakonca dr. Katerina Kompan Erzar in dr. Tomaž

Sergij Pahor, predsednik Društva slovenskih izobražencev

Erzar. “Oba sta psihologa. Poskusila sta ustvariti sliko sodobnega slovenskega vernika: vprašala se bosta, kako je ta prešel od tradicionalne oblike vernika pred vojno do povoj-

nega ideološkega enoumja in kako se je med tem časom ohranil in se razvil. Vprašala se bosta, ali je slovenski vernik postal bolj zrel ali je ostal vezan na tradicijo. Ni namreč rečeno, da smo vsi Slovenci prevzeli zaključke Drugega vatikanskega koncila z velikim navdušenjem ali s prepričanjem ali s suverenostjo. Šlo bo tako za kritično presojo, ob enem tudi za pogled, kam naj bi se razvijala slovenska tradicionalna vernost.”

Zadnje predavanje bo tudi letos posvečeno bolj splošnim vprašanjem, ki presegajo manjšinske meje. “V nedeljo bo tako ob 16. uri spregovoril profesor na ljubljanski univerzi prof. Marko Stabej, ki bo skušal podati veliko sliko slo-

venskega naroda, ki se seli v Evropo. To je namreč že stalnica zadnjih Drag, saj smo ta vprašanja skušali razviti na podlagi raznih vidikov. Prof. Stabej je jezikoslovec po poklicu in oster opazovalec slovenskega javnega življenja, obenem dobro pozna manjšinski prostor – študiral je namreč na devinski mednarodni šoli. Njegov bo gotovo nov, svež doprinos k spoznavanju te široke stvarnosti. Vprašanje je osredotočeno na jezik, pa tudi na kulturo, se pravi na celotno antropolo-

gijo slovenskega naroda.” Ali bo govor tudi o spravi? Tema je v teh tednih nadvse aktualna.

“O spravi smo na Dragi že govorili, ko je šlo o argumentih, ki so zadevali medvojne in povojne dogodke. Dali smo celo pobudo za konkretne korake v tej smeri. Menim vendar, da

je sprava med narodi kajpada zapletena zadeva, saj jemlje v pretres tudi diplomatska in pravna vprašanja. Spravna dejanja morajo biti tudi formalne narave. Vprašanje ni tako dozorelo, da bi skupno sedli k mizi in se ga zlahka lotili. Pri mizi s pogodbo lahko uredimo neko ozemeljsko vprašanje, lahko se pogovarjamo o mednarodnih odnosih: sprava pa mora biti višek nekega zblíževanja, sodelovanja. Menim, da je govor o spravi ravno v Trstu, s sedanjo občinsko upravo, nesmiseln. Tudi na vse državni ravni ne verjamem, da bodo Italijani dovolj iskreni, kljub temu da so se v zadnjih časih pomnožili prispevki v knjižni in esejistični obliki, ki govorijo o odgovornosti za to, kar so italijanski vojniki počeli v Afriki pred in med fašizmom. Italija se mora tako najprej zavedati svojih odgovornosti, nekaterih svojih krivd. Govoriti o spravi bo obenem pomenilo tudi imeti za norca manjšino. S težavo sprejem tudi dejstvo, da se pri teh pravih spravih pogajajo trije predsedniki. Spravo je treba delati med dvema partnerjema.”

Igor Gregori

Bil je starosta tržaških organistov in zborovodij

Umrli je Drago Petaros

Zborovska kultura na Tržaškem in naša širša javnost žalujeta, saj smo izgubili starostu tukajšnjih organistov in zborovodij. V nedeljo, 6. avgusta, je namreč umrl Drago Petaros, od leta 1930 do konca lanskega leta organist v Borštu in sploh eden vodilnih zborovskih organizatorjev v Bregu, zlasti v Borštu in Ricmanjih, pa tudi v Dolini. Na zadnji dan letošnjega

leta bi dopolnil 93. leto starosti. Kljub častitljivi starosti je bil do pred nekaj mesecev čil in zdrav ter je skrbno in redno spremljal obrede v borštanski cerkvi. Zaradi padca in zloma v pozni jeseni se je njegovo zdravstveno stanje postopoma slabšalo. Sredi decembra, ko smo se z njim zadnjič pogovarjali, je bil še poln upov in načrtov, saj se je počutil že bolje in je upal, da bo po novem letu lahko spet počasi šel na kor in ponovno sedel k dragim orglam. Lepo ga je bilo poslušati, ko je na sveti večer po našem radiu pripovedoval o svojem življenju in delovanju ter o tem, kaj sta mu pomenila slovenska pesem, cerkvena ali posvetna. Iz njegovih besed je bilo zaslutiti temeljito znanje in predvsem globoko in dolgotrajno ljubezen, ki je znala vedno znova najti pot iz najrazličnejših težav in stisk. Pripovedoval je, kako je konec dvajsetih let peš hodil v Trst k znanemu glasbenemu pedagogu in skladatelju Stanetu Maliču, ki mu je razkrival skrivnosti glasbene umetnosti in kako je le dobro le-

to po tem začel vaditi z borštanskim cerkvenim zborom za mašo in obrede ob Vseh svetih. S tem delom je nato nadaljeval skoraj do današnjih dni in dolga leta, dokler je bilo to pač mogoče, dosledno ob svetih vadil tudi posvetne pesmi, kajti "vse izvira iz ljubezni ene". Z orglami in zbori se ni ukvarjal le v Borštu. V letih 1936-1945 je bil organist v Ricmanjih. Vodil pa je tudi posvetne zbere, zlasti v Dolini in samih Ricmanjih, najdlje se je posvečal domačemu mešanemu zboru PD Slovenec, s katerim je veliko nastopal na društvenih prireditvah v domači vasi in okoliških krajih, a tudi na revijah kot sta zborovska revija Zveze cerkvenih pevskih zborov in Primorska poje. Ob ustanovitvi Zveze cerkvenih pevskih zborov leta 1963 je bil kar nekaj let med tesnimi sodelavci vodstva in je s svojimi bogatimi izkušnjami veliko prispeval k rasti in razvoju organizacije.

Drago Petaros je bil tudi prejemnik raznih pomembnih priznanj. Ob 60-letnici orgljanja in vodenja cerkvenega petja je leta 1990 iz Vatikana prejel častni naslov Viteza papeškega reda sv. Silvestra, leta 1998 je ZCPZ nagradila organiste in zborovodje, ki so se najdlje posvečali slovenski glasbi na Tržaškem, med temi je bil tudi pokojni, leta 1999 pa mu je posebno priznanje za življenjsko delo dodelil Javni Sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti. Žalostno je torej v nedeljo odjeknila vest o smrti organista in zborovodje Draga Petarosa, a vsakdo je ob tem tudi pomislil, da je bilo njegovo življenje kljub mnogim težkim trenutkom dolgo, polno in bogato, saj ga je posvečal stvarjem, ki jih je ljubil: slovenski pesmi, slovenski zemlji, slovenskim ljudem. Ob smrti očeta in notota z družino Petaros in dragoceno sodelavko Maro sočustvujeta tudi uredništvo in uprava Novega glasa.

MT

V 93. letu starosti je mirno zaspal v Gospodu naš ljubljani

DRAGO PETAROS

Žalostno vest sporočajo sin Glauko z ženo Božo, vnuki Tomaž z ženo Matejko, Mara, Aleš in Nada, pravnukinji Neža in Vida ter ostalo sorodstvo.

Od njega se bomo poslovili v četrtek, 10. avgusta, ob 12.10 iz mrtvašnice v Ul. Costalunga v borštansko cerkev.

Boršt, 8. avgusta 2006

ZVEZA CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV IZ TRSTA
žaluje ob smrti DRAGA PETAROSA,
uglednega organista in zborovodje,
ki je vse življenje posvetil slovenski
cerkveni in posvetni zborovski pesmi ter
skrbel za njeno rast na Tržaškem.
Sorodnikom izrekamo globoko sožalje.

Duhovne vaje za žene in dekleta Gospod nas vabi

V Domu blagrov (Le Beatitudini) nad Trstom visita na stenah jedilnice dve veliki lepi sliki. Ena predstavlja Jezusovo zadnjo večerjo, druga kaže Jezusa, ko govori množici. Pod to drugo sliko smo se lani fotografirali ob slovesu duhovnih vaj, ko sta prišla na obisk tržaški škof msgr. Evgen Ravignani in škof vikar za slovenske vernike msgr. Franc Vončina. Seveda je na fotografiji tudi lanski (in letošnji) voditelj p. dr. Leopold Grčar. Prav njega obseva posebna svetloba. Toda moje oko je uprto bolj na podobo na steni. Jezus

nagovarja zbrano množico ljudi. Zdi se mi, kot da

govori tudi nam. Vabi nas, vabi mene, vabi tebe... "Pridite! Pridite vsi, ki ste obteženi - s skrbmi za danes

in še bolj za negotov jutri. Pridite, pustite za tri dni

zunaj svet z vsemi težavami in hudobijo. Pridite, tu boste našle mir, ki ga svet ne more dati. Pridite, odpočijte se vsaj za trenutek v Moji bližini." Še mnogo drugega nam gospod želi povedati. Želi nas obogatiti s svojo milostjo. Zato je poslal med nas p. Leopolda. Pridite torej po zalogo božje pomoči za prihodnje dni. Pa še kako znanko povabite! Bog z vami! Pojasnila in prijave: Norma Jež, tel. 040299409; Nada Martelanc, tel. 04043194.

Prejeli smo Čas za spravo ni zrel

Uvodoma moram priznati, da programa poučevanja zgodovine v R Sloveniji ne poznam, lahko pa rečem, da je program v italijanskih šolah nekam tanek, dobro pa poznam razmere v Nemčiji, kjer sem bil sam deležen šolanja in v devetih letih gimnazije obdeloval nacionalizem, tretji reich in drugo svetovno vojno kar trikrat. Poleg tega lahko pričam o tridesetih letih nemške državne televizije, kjer vsakih nekaj tednov pride na ekran kakšen dokumentarček ali serija dokumentarcev o drugi svetovni vojni in kar je z njo žalostnega povezanega. Dobro se spominim, to je samo en primer, oddaje "Report" novinarja dr. Klaus Bednarza, kateri sem leta sledil vsak torek med 21. in 21.45

na prvi državni mreži, ki je bila povsem posvečena osebam, ki so pod nacionalsocializmom delovali na ključnih ali izpostavljenih položajih in nato v osvobojeni, samostojni, demokratični Nemčiji delovali na istih položajih (naštetem tri primere, ki so mi ostali v spominu): policist, o katerem so kazali film, kako muči neko Judinjo; sodnika Volksgerrichtshofa, ki je izvršil sodbe po rasnih zakonih in pozneje bil naprej sodnik; profesor, ki je bil soudeležen pri sestavi teh rasnih zakonov, ki je po osvoboditvi še počeval na univerzi politične vede. Pisno sem takrat prosil za besedilo oddaje, ki mi je služilo za referat v šoli, in sem ga po 10 dneh tudi dobil. S tem nočem prikazati, kaj je kljub

Nürnberškim procesom in procesom, ki jih je svobodna Nemčija sama izpeljala proti nacističnim zločincem, gnilega ostalo v Nemčiji, a hočem poudariti dejstvo, da se to v Nemčiji preučuje in tudi objavlja. S tem želim pojasniti, da se je v Nemčiji, poleg tega, kar je prišlo na dan ob Nürnberških procesih, v teku nekaj let ustvarila trajna zavest v nemškem narodu o tem, kar se je grozovitega dogajalo s strani takratne Nemčije. Nihče si ni sanjal, da bi povojnim generacijam nahrtil direktno odgovornost za dogodke, jasno pa je vsem Nemcem (razen običajnih nekaterih nepopravljivih), da nosijo zgodovinsko in moralno odgovornost za to, da se o tem obdobju odkrito govori, naprej raziskuje in nič olepša, in še danes pridejo na dan novosti in podrobnosti. Menda to v Italiji popolnoma manjka. Italijanski narod ne čuti zavesti o fašistični preteklosti in

zato močno dvomim, da bi italijanski narod sploh razumel, za kaj pri tem dejanju gre. Ali jih ne bi sploh zanimalo, saj se odvijata

Foto PR

skrajni periferiji republike (s tem seveda nočem zapostaviti mesto Gorico), ali se bodo, kot so nekateri evzulske organizacije že napo-

vedale, obrnili proti, ker "ne razumemo, komu naj bi se opravičili", kot je objavil Piccolo. Po tem, kar berem v časopisih, se mi zdi čas za spravo nezrel tudi zaradi tega, ker se ne more iti na pot sprave z zahtevami. Bivši predsednik Scalfaro leta 1997 menda ni izrazil zahteve v zvezi s spravo, ko je v parlamentu v Adis Abebi priznal gorje, ki ga je Italija povzročila v Etiopiji in Eritreji. Slovenski predstavniki se sicer omejujejo na načelne izjave, "naj si vsak prevzame svoje odgovornosti" (in bi lahko npr. zahtevali, in ne samo upali, izvajanje zaščitnega zakona), italijanska stran pa si daje duška pri naštevanju neresenih vprašanj in kaj točno pričakuje. Tudi polaganje vencev na to ali ono obeležje ni še sprava, saj sprava pomeni, da priznaš, obžaluješ, prosiš odpuščanje za dejanje in da potem ne boš delal naprej narobe: župan Dipiazza sicer prihaja na Bazoviško gmajno in saj sem tega

tudi vesel, a ko se obrneš nanj pisno v slovenskem jeziku, enostavno ne dobiš odgovora. Jasno mora biti vsem, da ne gre samo za štiri junake, ampak za celoten odnos, ki ga je država imela in trenutno ima do nas. Država mi je izdala davčno številko za sinova, seveda brez šumevecev. Ko sem v svojem prvem posegu v rajonskem svetu zahteval svoje pravice kot Slovenec, je to izzvalo polemiko. Ko se je šlo za izvolitev Slovenca Igorja Švaba za podpredsednika občinskega sveta, je to izzvalo polemiko. Med posegom slovenskega deželnega svetnika dr. Mirka Špacapana v slovenski niti iz politične večine, kateri pripada, nihče ni poslušal, ker si ni nataknil slušalk za prevod. Ali bo po "performansu na goriškem trgu Transalpine", kot je rekel gospod Boris M. Gombač, to vse preteklost? To ne more biti podlaga za iskreno spravo.

Igor P. Merku'

Darovi

Za slovensko karitas: N.N. 50,00; N.N. 10,00 evrov.

Ob smrti Marije Čufar so sosedje zbrali 95,00 evrov za otroški zbor Slomšek in 95,00 evrov za popravilo strehe Slomškovega doma.

Ob spominu na pokojne daruje Leticija 50,00 evrov za cerkev v Bazovici.

Obvestilo

Duhovne vaje za žene in dekleta bodo v Domu blagrov (Le Beatitudini) nad Trstom od ponedeljka, 21., do srede, 23. avgusta. Vodil jih bo znani p. dr. Leopold Grčar z Brezj. Informacije in prijave: tel. št. 040 209409 (Jež) in 040 43194 (Martelanc).

ZVEZA CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV

vabi na

tradicionalno srečanje pritrkovalcev

POJO, POJO ZVONOV!

v torek, 15. avgusta, ob 19.30

na Repentabru ob velikošmarnih dnevih

Praznik Marijinega Vnebovzetja Velikošmarni dnevi na Repentabru

Praznik Marijinega Vnebovzetja je postal v zadnjih 30 letih ponovno kot nekoč osrednji verski praznik za celotno Tržaško in Kras. Praznovanje traja kar nekaj dni.

Sam praznik Marijinega Vnebovzetja je posvečen predvsem molitvi in dvema osrednjima romarskima shodoma. Ostali dnevi pa so obogateni tudi s pestrim kulturnim programom.

Praznovanje se bo začelo v nedeljo, 13. avgusta, z odprtjem kioskov ob 18. uri. Ob 20.30 bo osrednji del večera z odprtjem antološke razstave umetnice Anice Pahor. Odprtje bo obogateno s kulturnim programom, pri katerem bo pel združeni MePZ Repentabor. Umetnico bo predstavila prof. Magda Jevnikar.

Na predvečer samega praznika, 14. avgusta, je poskrbljeno, v sodelovanju z občinsko upravo, za vse, ki uživajo v profesionalni glasbi. V sklopu mednarodnega glasbenega festivala Med zvoki krajev bo nastopil duo Pepicelli - violončelo in klavir ter klarinetist Fabio Furia s skladbami Schumann, Martuccijs, Brahmsa in Piazzolle. Začetek ob 21. uri. Prva sveta maša pa bo po stari navadi že v nedeljo, 13. avgusta, ob 8. uri.

Ob 10. uri bo glavni romarski shod s slovesno sveto mašo. Le-ta bo pod lipami na dvorišču pred cerkvijo. Vodil jo bo tržaški škof msgr. Evgen Ravignani.

Popoldanski romarski shod bo ob 17. uri s sveto mašo zunaj pod lipami, nato se bo slavje nadaljevalo s petjem Marijinih litanij v cerkvi. Ob 19.30 bo 45-minutni koncert tržaških pritrkovalcev.

Ta dan je tudi priložnost za sveto spoved pred romarskima shodoma in med njima.

Na praznik župnijskega zavetnika sv. Roka bo 16. avgusta sveta maša ob 10. uri, Popoldanska sveta maša pa ob 19.30.

Ob 20.30 bo kot že vrsto let imela nabrežinska godba celovečerni koncert.

Vse štiri dni bodo odprti kioski s kraškimi dobrotami, prav tako tudi prostori antološke razstave umetnice Anice Pahor.

In memoriam

Slovo od vremskega župnika Milana Prelca

Nepregledna množica ljudi se je v navzočnosti svojcev in mnogih duhovnikov v ponedeljek 31.7.2006, poslovila od dolgotnega vremskega župnika, g. Milana Prelca. Gospodar življenja ga je po veliko preizkušnjah in trpljenju, ki je zaznamovalo zadnje desetletje njegovega zemeljskega življenja, k sebi poklical 29.7.2006. Rodil se je 21.03.1930 v Podgradu pri Divači, vasi v župniji Rodik. V duhovnika je bil posvečen 29. junija 1959 v Ljubljani. Po posvečenju je bil imenovan za kaplana v Postojni in tam deloval v letih od 1959 do 1961. Duhovniška pot ga je iz Postojne vodila za župnika v Klanec pri Kozini, in sicer v letih od 1961 do 1963; leta 1963 se je selil v Istro in prevzel skrb za župniji Sočerga, Kubed in Movraž. Leta 1966 je prevzel skrb za župniji Vreme in Vatovlje in bil njun skrbni pastir do leta 1997, ko se je službi župnika odpovedal zaradi bolezni in se upokojil. Vendar je tudi po upokojitvi ostal v Vremah in kolikor mu je zdravje dopuščalo, pomagal v pastoralni vse do leta 1999, ko je odšel v Portorož. Pogrebno sveto mašo je v portoroški cerkvi daroval g. škof

no delo ter skupnosti Srečanje, kjer je bil njihov duhovni vodja. Sožalje in hvaležen spomin so izrazili tudi predstavniki duhovnikov in vernikov iz Marjinega dela v hrvaški Istri. Pogrebni obred v Marjini romarski cerkvi v Vremah je vodil

msgr. Metod Pirih ob somaševanju velikega števila duhovnikov in ob spremljavi pevcev Cerkevnege zbor Portorož. Posebej so se mu zahvalili predstavniki župnije Portorož in župnij Sočerga, Movraž ter Kubed. Pozdravili so ga tudi njegovi prijatelji iz Gibanja Mariji-

dekan Rafael Leskovec, ob navzočnosti mnogih duhovnikov in nepregledni množici ljudi. Tržaške duhovnike je zastopal msgr. Marij Gerdol, ravnatelj Pastoralnega središča v Trstu. V imenu rojstne župnije Rodik, kjer je 5. julija 1959 daroval novo mašo, se je pokojnika spominjala Breda Rojc. K študijem ga je uvedel takratni rodiški župnik g. Josip Vidav. Imre Jerebic se je spominjal pokojnikovega vnetega dela v skupnosti Srečanje, domačinka Breda Raspet pa je orisala nadaljšo življenjsko obdobje 31 let, ko je g. Prelc vodil župniji Vreme in Vatovlje. Nekaj misli iz oporoke je prebral g. Paljk. V letu 1991 je med drugim pomagal teritorialni obrambi v vojni za samostojno Slovenijo. Zadnja leta je živel v Portorožu, kjer je kljub težki bolezni pomagal na župniji in v skupnosti Srečanje.

Pokojniku se je poklonila tudi častna straža vojnih veteranov za osamosvojitve Slovenije s praporom, med pogrebim obredom so mu zapeli Cerkevni pevski zbor Rodik, ob grobu pa vremski pevci in pevci Cerkevnege zbor Portorož.

Jana Barba

Koroška stvarnost

Servus, srečno, ciao!

Table, table in še enkrat table! Vsakič, ko je govor o Koroški, pomislimo samo na dvojezične table! Sicer pa se v Celovcu vendarle nekaj premika. V številnih trgovinah v samem mestnem središču najdemo že trojezične predpražnike, ki mimoidočega nagovarjajo z naslovom radijske oddaje – to je Servus, srečno, ciao -, ki naj bi Korošcem približali jezik sosedov, pred trgovino pa naj bi priklicali kakega mimoidočega Tržacana ali Ljubljancana.

Slovenščina in italijanščina postajata na Koroškem vse bolj zanimivi tudi zaradi ekonomskih in poslovnih stikov na tem prostoru. Nekateri koncerni – od švedskega H&M do nemškega Hoferja – pa pojmujejo avstrijski trg že kot del slovenskega in obratno: v omenjenih trgovinah lahko že danes najdemo dvojezične etikete z opisom blaga ter tudi

v Celovcu lahko preberemo, koliko stanejo kavbojke v trgovini v Sloveniji, in to seveda (še vedno) v slovenskih tolarjih.

Kaj 100 ali

200

krajevnih napisov: v vsaki trgovini je

na tisoče dvojezičnih napisov! A nihče se ne razburja zaradi tega, saj so tako Slovenci kot Italijani nadvse dobrodošli turisti, gosti, kratka potrošniki. Pozimi lahko preberemo v

slovenskem časopisu celo reklame, kjer se pojavlja napis Koroška (in ne Kärnten!), prav tako pa smo lahko letos poleti opazili med sponzorji italijanske nogometne reprezentance deželno Carinzia. Kaj so si pri tem mislili južni

Tirolci, ki sicer kot Südtirol podpirajo milanski Inter, nam ni znano...

V teh dneh so v Beljaku praznovali beljaško žegnanje, ki ga v Italiji poznajo kot

"festa della birra" (za

tiste, ki so kdaj

bili v Beljaku

v tem času,

je jasno,

zakaj ga

Italijani

imenujejo

tako...).

Letos pa so

kot med šle

tudi

slovenske

"kremšnite".

"Polka punce" so

očarale prisotne kot

svoj čas Slavko

Avsenik... Samo

slovenska ziljska noša ni

bila predstavljena kot del slovenskega izročila Koroške in je bila bolj ali manj

generično predstavljena kot noša iz Zilje. Da v Zilji živijo Slovenci, pa bo v zavesti

mladih Slovencev iz matice morda v tem času prispeval največ Vlado Kreslin, ki je skupaj s koroškim rock bandom Bališ posnel zelo

prikupno verzijo pesmi Rož, Podjuna, Zila. V času, ko tudi pri nas

začenjamo razmišljati, ali smo še skupnost ali ne, pa z veseljem ugotavljam, da trojezičnih predpražnikov v Trstu še ni, kar pomeni, da imamo še čas, da pometemo pred lastnim pragom in da ne skrivamo svojega slovenstva pod trojezično preprogo za

turiste.

Peter Rustja

Od slikarske kolonije, prek kupca do otrok v stiski

Izpoved in prebujanje dobrote

Lanskoletna XI. mednarodna likovna kolonija Umetniki za karitas je bila zelo rodovitna in prav tako tudi prodaja umetniških slik. V začetku julija so razstavo teh odprli v bovškem hotelu Kanin, potem pa je odpotovala v Kranjsko Goro, avgusta pa je na Sinjem vrhu. Odprtje razstave Umetniki za karitas je bilo 3. julija v bovškem hotelu Kanin, ki jo hotel gosti že deveto leto, za kar se je zahvalila vodstvu hotela. Glede na udeležbo slikarjev in kiparjev iz različnih držav je to ob enem mednarodna likovna kolonija. Po besedah Jožice Ličen, tajnice škofijske karitas Koper, se je na Sinjem vrhu trinajstim udeležencem, za en dan, pridružil kar 74 umetniških ustvarjalcev. Vsi skupaj so potem darovali kar 141 likovnih del. Od teh je bilo prodanih že 85. Da si je v tem času razstave ogledalo mnogo ljudi, pričča veliko kupljenih slik. Iz tega hotela so šle slike po vsej Evropi. Od povsod se širi dobrota, kar je nedvomno namen karitas. Prvi in glavni namen likovne kolonije in potem potujočih razstav pa je med ljudi prinašati lepo in dobro. Lepo je tisto, kar ustvarjajo čuteča srca umetnikov, dobro pa je to, da se ta dela vidijo v nekem domu, v nekem poslovnem prostoru in tam pričajo o tem, zaradi česar so bila ustvarjena. Tudi ta dela so že prepotovala kar lepo število galerij. Prepotujejo celo Slovenijo in iz Bovca se potem selijo v Kranjsko Goro. Naslednja kolonija je že avgusta, tako da slike krožijo. To ni le

enkratna stvar, ampak traja že enajst let in letos bo na Sinjem vrhu dvanajsta, posvečena določeni stiski, za katero pri karitas presodijo, da v tistem trenutku najbolj kliče po pomoči. Ta enajsta je bila posvečena otrokom. Do njih čutijo sodelavci karitas še posebno pozornost. Zato so tudi izbrali geslo: "...in kdor sprejme enega takega otroka v mojem imenu, mene sprejme". Verjemite, da je veliko ljudi, predvsem pa umetnikov, začutilo vsebino tega povabila. Če pa se vrnem malo nazaj, lahko rečem, da se je v vseh kolonijah zvrstilo 465 avtorjev. Nastalo je sicer 800 likovnih del. Od teh pa je prodanih že več kot 600. Opozarjali so na potrebe družin, zasvojenih, ostarelih, bolnih, na trpinčene matere in otroke, brezdomce. V letu 1998 je bila kolonija posvečena prav ljudem na tem področju, ki jih je prizadel potres.

Sem spada tudi Dom karitas v Soči, ta je pozdravil udeležence letošnjega tabora, ki so se pridružili tisti večer. Tudi v ta dom so prinesli nekaj teh del. Ni pa bil samo ta na-

men. S potujočimi razstavami po Sloveniji so opozarjali tudi na stiske, ki so jih doživljali ljudje v tem delu države. Potres ni bil le tisti dan, ampak marsikdo še danes nima konča-

Otrokom vsako leto pomagajo s šolskimi potrebščinami. Čez 220 otrok je vključenih v projekt Posvojitve na razdaljo. Dobršen del prihaja prav z Bovškega. So še druge oblike pomoči, ki se ne dajo vedno v denarju: sveto vanje staršem, šolanje staršev, kvalitetno preživljanje prostega časa. Skratka, preventivna dejavnost. Na tem področju se karitas angažira kar precej. Za sama

sičesa ne znamo in zato je veliko vsebine našega dela prav v tem, da povabimo tiste, ki to znajo po strokovni plati in to hočejo v svojem srcu, kajti vse, od rezultatov do oblikovanja slik tega kataloga in do likovne kritike na vsaki razstavi je rezultat dobrih ljudi, pripravljenih prostovoljno in v duhu karitas, tudi brezplačno. Ni potrebno niti posebnih stroškov. Ljudje se radi odzovejo,

Anamarija Stibilj Šajn, ki je strokovna spremljevalka kolonije in je spregovorila o svojem pogledu na razstavo in to kolonijo, v kateri 14 ustvarjalcev, vsak na svoj način, in čez 70 umetnikov, ki so se jim pridružili za en dan, so sooblikovali lanskoletno kolonijo vsak svojim kamenčkom v mozaik celote. Vsa izmed njih je naredil svoj korak v dobroti. Zaželela

je tudi tem slikam, ki so bile tisti večer na prodajni razstavi, da bi naredile tisti zadnji korak, da bi dospelo do cilja, do kupca. Obiskovalcem je zaželela, da bi jih nagovorile s svojo izpovedjo, da bi jim sporočile resnico, s katero je hotel spregovoriti ustvarjalec, naj prišepnejo tudi dejstvo, da so nastale zato, da bodo nekoga osrečile, nekemu pomagale.

Pri škofijski karitas so prepričani, da bo prišlo njih geslo "in kdor sprejme enega takega otroka v mojem imenu, mene sprejme", obiskovalcem do srca in zavesti. Že to je velik dar prav vsem. Izkupek teh prodanih del je namreč namenjen pomoči potrebnim otrokom.

Če greste na svež zrak v Zgornje Posočje, vam želim, da bi naredili kaj svežega za svojo dušo. Povabite s seboj Jezusa - sprejmite to povabilo dobrote, ki izhaja iz njegove oporoke, in si oglejte razstavo in počutite se med zbranimi v Njegovem imenu. Naj bo z vami na tej poti med julijske vršace in pri vrnitvi domov.

Miran Mihelič

negi doma še iz prejšnjega potresa, kaj šele iz sedanjega. Zato, tudi s pomočjo teh razstav lahko opozarjajo ljudi, da ne pozabijo na to, kar je naša dolžnost.

likovna dela so potrebni slikarji, umetniki in samo zaradi članov karitas ne bi nastala. Sodelavci karitas smo samo ljudje, ki želimo narediti dobro, vendar mar-

radi pridejo in pomagajo. Mi pa se trudimo, da vsak izmed njih ve, kje je njegovo delo ali je bilo že prodano itd. Ena od sodelavk kolonije je tudi

Šest let od ustanovitve Nove Slovenije, stranke, ki jo vodi Andrej Bajuk

Na lokalnih volitvah (22. oktobra) tudi preizkus vladne koalicije

Mesec avgust je tudi v Sloveniji predvsem čas počitka in dopustov, katerih glavno obeležje je množično odhajanje ljudi v tujino, največ na hrvaško obalo. Vendar v domači politiki potekajo nekateri pomembni dogodki, ki kažejo demokratični značaj države, vendar pa hkrati tudi na zapletene odnose in spore med strankami; tistimi, ki sodelujejo v vladi oz. pri upravljanju Slovenije, in tistimi v opoziciji. Vladna koalicija uspešno deluje. Na to kažejo izjave premiera Janeza Janše, da vlada izpolnjuje svoj program in napovedi, pa tudi javnomnenjske raziskave. Po eni izmed njih, ki jo je objavil osrednji časnik Delo, je bila vlada v mesecu juliju ocenjena najboljše v zadnjem letu. Med strankami še naprej vodi Slovenska demokratska stranka (Janeza Janše), ki bi v primeru volitev sedaj prejela 24,6 odstotka glasov, sledita pa ji LDS s 16% in stranka Socialnih demokratov, ki bi dobila 14,1 odstotka glasov.

Bližnja jesen bo za Slovenijo zelo pomembna. Vlada bo sprejela sveženj davčnih zakonov, ki naj bi zmanjšali davke in druge davčne obveznosti davkoplačevalcev, pa tudi poenostavili celoten davčni sistem. O spremembah v javnosti že dalj časa ugibajo, pri čemer narašča tudi prepričanje, da bodo kmalu uvedli tudi dajatve

(davke) za posest stanovanj, hiš in drugih nepremičnin. Napovedan je tudi sprejem zakona o uvedbi evra, evropske denarne enote oz. valute v Sloveniji. Predsednik parlamenta France Cukjati je medtem s posebnim aktom določil, da bodo lokalne volitve v Sloveniji v nedeljo, 22. oktobra. Izvolili bodo 210 županov enakega števila občin, in skupaj okoli 3400 občinskih svetnic in svetnikov. Zakon določa, da bo treba v lokalne organe obvezno izvoliti petino žensk, le-te pa naj bi nasploh bolj sodelovale pri upravljanju oz. vodenju slovenskih občin. Volilna pravila se bodo sicer pričela šele 21. avgusta, toda vse stranke se mrzlično pripravljajo na soočenje kandidatov, zlasti tistih za župane. V Ljubljani je najbolj dejaven Zoran Janković, nekdanji predsednik uprave veletrgovskega podjetja Mercator. Nekateri javnomnenjske ankete mu napovedujejo celo zmago v boju za župansko mesto v Ljubljani. Koprski župan Boris Popovič, ki je pred štirimi leti s svojo listo Koper je naš zmagal v Kopru, je za nove volitve zbral somišljenike, ki naj bi zmagali tudi v sosednji izolski in piranski občini. Volitve v lokalne organe oblasti imajo v formalnem pogledu omejen pomen. Toda stranke poudarjajo veliko politično važnost omenjenega političnega do-

godka. Vladne stranke pričakujejo, da bodo prejele dovolj glasov za potrditev obstoječe koalicije, ki jo vodi Janez Janša. V opoziciji pa si z notranjimi spori in nesoglasji oslabiljena LDS želi, da bi prejela dovolj glasov, ki bi omogočili njeno ponovno uveljavitev. Izidi lokalnih volitev bodo med strankami vladne koalicije zelo pomembni zlasti za Novo Slovenijo, krščansko in ljudsko stranko, ki je sicer 4. avgusta proslavila šesto obletnico ustanovitve. Če bo prejela več kot 8,31% glasov, kot napovedujejo v stranki, bi ta rezultat utrdil sedanje vodstvo Nove Slovenije, krščanske in ljudske stranke, na čelu z dr. Andrejem Bajukom. Če bi bil volilni rezultat slabši, bi to lahko spodbudilo obstoječe nasprotje in spore v stranki in ogrozilo tudi položaj predsednika (in uspešnega finančnega ministra) dr. Andreja Bajuka, sicer lojalnega sodelavca predsednika vlade Janeza Janše. Največja kritika Bajuka sta že dalj časa Lojze Peterle, evropski poslanec in soustanovitelj stranke Nove Slovenije, in župan občine Dolenjske Toplice Franci Vovk. V Sloveniji se je javnost oddahnila, zlasti pa so zadovoljni bolniki, ker se je po skoraj treh letih zamud, obotavljanja sebičnih zaobsebnih interesov, ministrstvo za zdravje končno odločilo za nakup

osemnajst operacijskih miz z vso opremo, za Onkološki inštitut v Ljubljani in za nekatere območne splošne bolnišnice.

Podražitve kot možna posledica vzdušja pred uvedbo evra

V Sloveniji so v preteklih dneh podražili nekatere storitve, kar naj bi bilo posledica vzdušja in napovedi, da bo prišlo do splošnih podražitev pred uvedbo evra, evropske denarne enote oz. skupne valute, 1. januarja leta 2007. Družba Telekom Slovenije bo 1. septembra za okoli 10% povečala cene naročin za fiksno javno telefonsko omrežje in cene minute klika v javnem telefonskem omrežju. Električna energija pa je od 1. avgusta dražja za 1,9 odstotka. Račun povprečnega gospodinjstva odjemalca, ki je prej plačeval 7.900 tolarjev mesečno, se bo povečal za 160 tolarjev.

Boje se, da bodo po uvedbi evra narasle tudi cene stanovanj. Nakup stanovanja v Ljubljani je že sedaj dražji kot, denimo, na Dunaju, v Bruslju, Berlinu ali v Istanbulu. Podražitvam pri nakupu stanovanj sledijo tudi najemnine. V prilogi časnikov Delo in Slovenske novice, Nakup, so celo zapisali, "da je vprašanje, kdo v Sloveniji si bo sčasoma sploh lahko privoščil nakup ali najem stanovanja."

Marijan Drobež

Kriza v slovenski tekstilni industriji se postopno umirja

Oblikujejo se zdrava jedra tekstilne industrije

V Sloveniji sta izredno povečana konkurenca na domačem in tujih trgih ter širjenje tako imenovane globalizacije, ko skoraj vsi svet postaja seznan med seboj povezanih in soodvisnih delov, najbolj prizadela tekstilno in oblačilno industrijo. Ta je poslovala po nekdanjih modelih in na nove zahteve trga, ki so postale očitne zlasti po sprejemu Slovenije v EU, ni bila v ničemer pripravljena.

Spričo "tekstilnega pekla", kot razmere na področju tekstilne in oblačilne industrije označujejo sindikati, so v Sloveniji v preteklih dveh letih zaprli 26 gospodarskih družb omenjene panoge, v njih pa je bilo ukinitve njih 6 tisoč delovnih mest. Zdej

je v slovenski tekstilni in oblačilni industriji še nekaj nad 24 tisoč zaposlenih. V sindikatu tekstilne in oblačilne industrije menijo, da se kriza postopno

umirja, toda podjetja bodo še ukinjali, zaradi česar bo v tekstilni in oblačilni industriji po

premostitvi težav ostalo le še kakih 10 tisoč zaposlenih.

V Sloveniji podjetja, ki so odpravila največji del krize, poskušajo na razne načine ohraniti proizvodnjo, zaposlenost in tržišče. Tako imenovana zdrava jedra podjetij so se že oblikovala. Rešitve zanje je povečanje dodane vrednosti, krepitev razvojnih oddelkov in blagovnih znamk ter povezovanje. To tudi pomeni, da so s svojo proizvodnjo zmeraj na razpolago zahtevam in trgu, ne glede na dan ali uro. Da bi povežali industrijo in znanost ter dosegli na znanju temelječo trajno konkurenčno-

st slovenske tekstilne industrije, je dvaindvajset podjetij in raziskovalno-razvojnih ustanov ustanovilo tekstilno tehnološko platformo. Da je mogoče biti uspešen, dokazuje Predilnica Litija. Ta se uvršča med vodilne evropske predilnice, saj kar 98 odstotkov prihodkov doseže na tujih trgih. Letos pričakujejo deset odstotkov večjo prodajo, dobiček, ki je lani znašal 138 milijonov tolarjev, pa bodo povečali za tretjino. "Naš cilj je postati vodilna evropska predilnica", pravijo v Litiji. Težave v tekstilni, oblačilni in tudi obutveni industriji so v veliki meri tudi posledica uvoza raznih izdelkov iz Kitajske in drugih držav. Slovenija je na primer lansko leto iz Kitajske uvozila skoraj tri milijone kilogramov tekstilnega blaga in oblačil, iz Turčije pa 2,6 milijona kilogramov. Poleg tega je Slovenija iz Kitajske v letu 2005 uvozila 2,4 milijona parov obutve, iz Vietnama pa 104 tisoč parov.

M.

Po zakonu, ki ga pripravlja minister za javno upravo Gregor Virant

Slabši položaj in manj pravic funkcionarjev po koncu mandata

Minister za javno upravo Gregor Virant je v skladu s težnjo vlade za znižanje proračunskih izdatkov oz. za varčevanje pripravil predlog zakona o pravicah funkcionarjev. Z njim bi zmanjšali prejemke in druge materialne pravice oz. položaj bivših ministrov, poslancev in drugih funkcionarjev, predvsem kar zadeva njihovo pravico, da še leto dni po prenehanju mandata (funkcije) prejema plačo. Navajamo, da so plače sedemindesetih bivših poslancev, triindvajsetih ministrov in državnih sekretarjev, potem ko so po parla-

mentarnih volitvah v letu 2004 izgubili funkcije, v letu 2005 znašale skoraj 600 milijonov tolarjev.

Po novem bi funkcionarji, ki jim preneha mandat, lahko na stroške države samo pol leta iskali novo službo, plače bi jim znižali za 20 odstotkov. Prizadebi bi morali vsak mesec pisno poročati o tem, da res iščejo novo službo v skladu z zakonom o zavarovanju zaradi nezaposlenosti. Položaj in pravice funkcionarjev v Sloveniji so sedaj urejeni z zakonom iz leta 1990, ki pa je zastarel in neustrezen. Sčasoma so se namreč posamezne skupine funkcionarjev,

poslanci, ministri ali pa ustavnih sodniki, izločale iz sistema plač, zato so nastali ločeni sistemi plač v posameznih sistemih države. Namen zakona, ki ga je pripravil minister za javno upravo in se o njem zdaj posvetuje s političnimi strankami, zastopanimi v državnem zboru, je enotno urediti položaj in pravice nosilcev javnih funkcij, podobno, kot so uredili plače javnih uslužbencev v zakonu o sistemu plač v javnem sektorju. Minister poudarja, "da predlog zakona pravic poslancev, ministrov in drugih visokih državnih funkcionarjev v Sloveniji njihovih pravic ne ukinja,

predlagamo pa skrajšanje in znižanje, predvsem pa ukrepe za preprečevanje zlorab." Namera za spremembo položaja bivših ministrov, poslancev in drugih funkcionarjev, predvsem kar zadeva njihove pravice po prenehanju mandata, je vzbudila pridržke, odpore in nasprotovanja, tako ni jasno, kdaj bo zakon sprejet oz. če bo v sedanjih oblikah sploh lahko sprejet. V opozicijskih strankah menijo, da gre v veliki meri za propagandno dejanje vlade pred lokalnimi volitvami jeseni. Vlada se je odzvala tudi na poslansko vprašanje Alenke Jeraj o tem, ali se namerava izvršilna oblast lotiti tudi urejanja statusa in pravic bivšega predsednika države. Vlada je ocenila, da obstaja precej razlogov, da se tudi bivši predsedniki države vključijo v enoten zakon o funkcionarjih.

M.

Kratke

Delovanje informacijskega središča Triglavskega narodnega parka

V dolini Trente se v tem poletju, ki je značilno po hudi vročini, mudi veliko število obiskovalcev in turistov, ki po večini čez prelaz Vršič prihajajo iz vse Slovenije in tudi iz tujine. Zaradi tega pričakujejo, da bo običajno število gostov v informacijskem

središču Triglavskega narodnega parka, v Trenti, ki jih je od 17 do 20 tisoč letno, v tej sezoni preseženo.

Sicer mineva deset let od odprtja omenjenega informacijskega središča. V Trenti so ga ustanovili predvsem zaradi tega, ker je v tistem času nastajal program razvoja doline Trente, ki je ena najlepših, morda celo najlepša alpska dolina v Sloveniji. Načrte za preoblikovanje osrednjega objekta nekdanjega italijanskega vojaškega kompleksa je izdelal arhitekt Fedja Klavora.

V domu Trenta, kot se informacijsko središče imenuje, so predstavljene naravne znamenitosti edinega slovenskega naravnega parka, v njem pa je dobila mesto tudi krajevna (edinstvena) etnološka zbirka. V zgradbi imajo prostore tudi Turistično društvo, razne krajevne dejavnosti, ambulanta in sobe za nekaj ležišči za obiskovalce Trente.

V informacijskem središču je na voljo tudi vodnik, ki goste lahko popelje po 20 kilometrov dolgi soški poti.

V Solkanu nova zgradba Goriškega muzeja

Mirka Križnič, ki v mestni občini Nova Gorica skrbi za stike z javnostmi, je javna občila, med njimi tudi uredništvo Novega glasa, obvestila o nadaljnjem razvoju in usmeritvah Goriškega muzeja. Sporočila je, "da se bodo iz gradu Kromberk, kjer je sedaj sedež zbirke Goriškega muzeja, v naslednji fazi izselile muzejske pisarne, zato bo grad namenjen le še razstavnim in kulturnim dejavnostim. V okviru grajskega kompleksa se bodo odvijale razstava, pedagoška, promocijska, kulturna, koncertna in gledališka dejavnost. Vsebinska prenova gradu Kromberk je tesno povezana s selitvijo muzejske uprave v Solkan. Tudi na tem intenzivno delujejo. V mesecu septembru bo zaključen javni natečaj za urbanistično in arhitekturno ureditev kompleksa vile Bartolomei v Solkanu. V letu 2006 pa se bo predvidoma pričela gradnja nove muzejske stavbe v Solkanu.

Ob gradu Kromberk pa bo potrebno urediti še pešpoti v grajskem parku ter pešpot in kolesarsko stezo do Nove Gorice. Obstajajo zamisli, da bi v okviru grajskega parka v Kromberku uredili obredni prostor za civilne poroke na prostem."

Vedno večja uporaba ustekleničene vode

V Sloveniji je vsako leto večje povpraševanje po brezalkoholnih pijačah, tudi po vodi v steklenicah. Dobro gre v promet zlasti tako imenovana aromatizirana voda. Lani je prodaja raznih vod domačih proizvajalcev dosegla nad 153 milijonov litrov, kar je bilo za 2,3 odstotka več kot leto prej. Matjaž Pegam, predsednik sekcije slovenskih proizvajalcev pijač, poudarja, "da je vedno večja poraba ustekleničene vode posledica spremembe naših potrošniških navad, saj v Sloveniji vedno več ljudi namesto vode iz pipe pije ustekleničeno vodo." Po njegovem mnenju se bo poraba brezalkoholnih pijač tudi v prihodnjih letih povečevala. Na domačem trgu je sicer na voljo veliko število raznih brezalkoholnih pijač, tudi aromatiziranih vod. Na področju domačih, torej slovenskih brezalkoholnih pijač, sta še vedno najbolj cenjena "paradna konja" Donat Mg, ki med naravnimi mineralnimi vodami na svetu nima konkurence, ter tradicionalna in prepoznava Cocketa. Ta pijača se dobro prodaja tudi v Srbiji in na Hrvaškem, s trženjem Cocketa pa so začeli tudi v Avstriji. Letos je slovenski proizvajalec poslal na trg Cocketo z okusom rdeče pomaranče, nov okus Jupija ter tri nove okuse negaziranega napitka Deita. Spričo obdobja hude vročine naj bi se prodaja nealkoholnih pijač letos v Sloveniji povečala za okoli 15 odstotkov. V živilski industriji Fructal so novosti iz izbire brezalkoholnih pijač poslali na tržišča že spomladi. Ponujajo nove sadne pijače z bogatimi in potrošnikom všečnimi okusi, ki so na voljo, zatrjujejo, po primernih cenah. Med domačimi potrošniki je še vedno zelo priljubljena mineralna voda z mehurčki, to je radenska voda.

Srečanje treh Slovenij na Svetih Višarjah

"Mejnik, ki narodov ne ločuje, temveč jih združuje"

Tradicionalno Srečanje treh Slovenij, ki ga prireja Zveza evropskih izseljenških duhovnikov in Rafaelova družba, je letos doživelo svojo osemnajsto izvedbo, v nedeljo, 6. avgusta, pa je na Svete Višarje pribavilo več sto Slovencev iz mati-

spomladi je bil sprejet zakon o odnosih s Slovenci zunaj meja matice, ozračje je torej nadvse pozitivno, da celoten slovenski narod osvoji skupno pot, je med drugim v pozdravnem nagovoru poudaril vodja Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu Zorko

gočih razmerah, kar je lahko matiči le v zgled.

Slavnostno predavanje je imel univerzitetni profesor in akademik dr. Kajetan Gantar, svoj poseg pa je osredotočil na življenje in delo duhovnika, kulturnega delavca in narodnega buditelja

Foto DP

ce, zamejstva in zdomstva. Nekateri so se že zjutraj zbrali pri Žabnicah, da bi po poti ob Kraljevih postajah molili Križev pot, večina pa se jih je zbrala ob pol enajstih na prostoru za cerkvijo, kjer je potekal kulturni del programa. Danes gre za vizijo skupnega razvoja, Slovenija je uspešna država,

Pelikan. Obenem pa je podčrtal, da Ljubljana pričakuje z odprtimi rokami vsak predlog v tej smeri, Urad pa se bo v vseh smereh trudil, da bo pomagal krepiti stike s Slovenijo. Pelikan se je še zahvalil zamejcem in zdomcem za nesebično ohranjanje slovenstva v mnogokrat nemo-

vlogi, ki se ji danes izrisuje v Evropi kot povezovalka med severom in jugom, med vzhodom in zahodom Stare celine. Znamenita je njegova pridiga leta 1933 na Svetih Višarjah, ko je romarski kraj, ki leži na stičišču treh velikih evropskih kultur, primerjal z vlogo svobodne Slovenije:

"Mejnik, ki narodov ne ločuje, temveč jih združuje!" Gantar je poglobljeno prikazal tudi Ehrlichovo življenjsko pot, ki ga je vodila od sodelovanja na pariški mirovni konferenci do popolne podpore Jugoslaviji ob koroškem plebiscitu, pa do lojalnosti stari Jugoslaviji, čeprav je poznal vse njene napake, v sebi pa je vedno gojil misel o samostojni Sloveniji. Leta 1941

Foto DP

je dokončno zapustil jugoslovenstvo in se z izdajanjem glasila Slovenija in Evropa zavzel za suverenost naroda.

Javno in odločno je nastopal proti fašističnim okupatorjem, v času, ko so se mnogi skrivali po gozdovih, je dejal Gantar. Ehrlich je padel pod revolucionarnimi streli v Ljubljani leta 1942, ves povojni čas so ga blatili, njegova ideja pa je zmaga, medtem ko je ideja njegovih krvnikov na smetišču zgodovine, je še poudaril Gantar. Akademik pa se je tudi zavzel za demografski preporod slovenskega naroda, ki danes številčno hira. Za zgled je pokazal na

izseljence, ki so v težkih razmerah po svetu ohranjali slovenstvo, danes pa so z zgledom in tudi z vračanjem v domovino aktivni člen izhoda iz moralne in demografske krize.

Opoldne je bila v svetovišarski cerkvi slovesna sveta maša, ki jo je daroval murskosoboški škof Marjan Turnšek, ki se je v nagovoru med drugim zaustavil ob propadanju vrednot v današnji družbi. Človek misli, da je samemu sebi zadosten, kar pa pelje le v propad. Demografska kriza slovenskega naroda je tudi posledica tovrstnih zmot. Družina mora ostati osnovna celica družbe, je podčrtal Turnšek, krščanstvo pa mora biti kohezijska sila naroda, ki ga bo edina ohranila kot takega.

Romanje treh Slovenij je zaključil krajsi kulturni program s kantato združenih zborov, priložnostni pozdrav pa je izrekel tudi poslanec Nove Slovenije v Državnem zboru Anton Kokalj.

MR

Foto DP

Marijanišče na Opčinah

Dva tedna počitniškega vrveža

Že dvajseto leto prireja Marijanišče pod vodstvom g. Bedenčiča in s pomočjo voditeljev počitniške tedne pod imenom oratorij. To so dnevi polni pestrosti in vsebine. Poleg zabave in iger je tu skrb še za duševno in duhovno rast.

Prvi teden v openskem Marijanišču je bil namenjen otrokom iz osnovne šole, drugi teden mladim iz nižje srednje šole.

Tema letošnjega oratorija je bila zgodba o Frančišku Ksaveriju. Vse, kar veš dobrega povej naprej. Po zbiranju in petju je sledila zgodba. Po trenutku zbranosti so osnovnošolci po skupinah skupaj s svojimi voditelji v pogovoru poglobili vrednoto dneva. Jutranje delavnice so nadaljevale začetno vrednoto. Vrstile so se tako vrednote prijateljstva, obljube, solidarnosti, vztrajnosti in vere. Ker so nekateri otroci prihajali že ob osmi uri, se je kosilo njim

in seveda nič manj drugim zelo prileglo. Zato ni bilo treba čakati, da bi se mladi spontano zna-

petju, da bi zopet zaključili s trenutkom zbranosti. Takšen program je bil na Opčinah v Ma-

li zahvaliti kuharicam. Popoldne je bilo namenjeno skupinskim igram na dvorišču in zadnje pol ure plesom in

rijanišču. Vendar zgodba in pogovor sta bila vedno v programu, tudi v dneh, ko smo bili izven lepega in zavarovanega Ma-

rijanišča. Brez požrtvovalnih animatorjev bi bilo delo nemogoče. Manuela, Darma, Julija, Ariana, Patrik, obe Neži, Veronika, Klemen, Adriana so skupaj z mladimi spleтали prijateljske vezi in jim tako pomagali oblikovati dan ob razmišljanju, delu, petju, zabavi, plesu in izletih.

Nato smo se napolili v gore in na morje. Napoved vremena za naslednji dan je bila dobra. Zato smo z avtobusom odšli do Belopeških jezer in se od tam napolili v Ponce h koči Zacchi. En dan je vedno posvečen celodnevni hoji. Napor in skupni cilj se na poseben način oblikuje mladega človeka. Kako se prileže kosilo iz torbe in čisto navadna voda, kadar si lačen in žejen. Ostali pa bodo tudi nepozabni vtisi in lepota, ki jo nudijo le gore, gozdovi,

travniki in potoki in ne nazadnje v našem primeru čudoviti belopeški jezeri. Naslednji dan je bil posvečen morju. Kdo ne bi užival in se poi-graval z morskimi valovi? Ta dan je bil res vroč. Voda in senca sta bili najboljše prijateljici. V prijetni senci smo našli tudi čas za temo dneva, pogovor in še za igro. Tudi ta dan je minil prehitro.

V ostalih dveh dneh smo dopolnjevali začetno delo. Ob slovesu so otroci nagradili svoje starše s prijetnim programom, v katerem sta prišli do izraza vsa razigranost in spontanost v

petju in družabnih plesih. Nikomur se ni mudilo nikamor: potrebno je bilo pogledati še film, videti se v njem in se ob tem tudi sladko nasmejati.

Ko so mladi odraščali in so prehajali v nižjo srednjo šolo, se je pokazala potreba, da bi zanje imeli poseben teden. Tako je bilo tudi letos. Z nižješolci je potreben drugačen pristop. Mora jih nekaj pritegniti, sicer so raje doma ali pa gredo kar sami s prijatelji k morju. Tako je že nekaj let osrednji del tedna dvodnevni pohod v gore. Letos smo se odpravili v Karavanke. Lansko leto smo šli na Storžič in na Begunjsko, leto prej pa smo bili na triglavskih jezerih in na Višarjah - seveda peš - . Prespali smo v koči na Golici. Tja smo prispeli pozno popoldne v veliki vročini. Lep večer nam je omogočil igranje in po-

te še. Le od kod so se vzeli? O ko bi bile take vse skupine, pa ne le mladi, tudi starejši." In seveda smo ponosno odgovarjali: "S Tržaškega".

Prihodnje jutro smo zgodaj vstali. Odpravili smo se proti vrhu. Čudovito jutro. Pa vendar, ko smo tako malo posedali in se nato še povezali v zbranosti, se je v trenutku stemnilo, potegnili je veter in začelo deževati. Za vse mlade je bila to enkratna izkušnja. Ko so se spuščali proti koči, se niso jezili, ker so morali vzeti s seboj nekaj toplega in jopo proti dežju. Na poti v dolino se je vreme zopet izboljšalo in ponovno je posijalo sonce. Tako smo lahko dopolnili naš načrt. Skok v Blejsko jezero. V trenutku je bil pozabljen ves napor. In ko je lakota le pritisnila in so se naši želodci začeli pritoževati, smo se odpravili k

NOVI
GLAS

GLAVNI UREDNIK Andrej Bratuž - ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednik dr. Damjan Paulin
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.it
Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.it
Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.it
www.noviglas.it

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Viale della Navigazione Interna, 40 - 35129 Padova PD, tel. 049 8073263 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 45 evrov, Slovenija 48 evrov, inozemstvo 85 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

OGLAŠEVANJE: Oglaševalska agencija Tmedia, Korzo Verdi 51 - Gorica, ul. Montecchi 6 - Trst. Brezplačna tel. št. 800 129452, iz Slovenije in tujine 0039 0481 32879. E-mail advertising@tmedia.it

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Zdrženja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tedinov v Italiji FISC

Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu

To številko smo poslali v tisk v torek, 8. avgusta, ob 14. uri.

VIDA VALENCIČ

KO SE DOTAKNEŠ OSEBE

Moški z viakalom v roki

Končno! Končno v reklamnem spotu za novi Viakal Plus moški! Moški z detergentom v roki, namreč. In ta detergent mu ne bo služil za pranje jeklenega konjička, pač pa za čiščenje kuhinjskih in stranišnih ploščic! Razen redkih izjem se moški iz prejšnjih generacij ni skoraj nikoli ukvarjal z nečim, kar bi bilo več od zapiranja zobne tube ali spravljanja krožnikov v kuhinjsko omaro. Tako je pač bilo, vzgoja (kar pomeni v prvi vrsti mamam...) je predvidevala patriarhalno družbo, moški je bil že dovolj aktiven zdoma, ni mu bilo treba še pomagati doma. Za žensko je bilo najpomembnejše, da je znala dobro kuhati in obvladati korake pri valčku (preden so prišli otroci, seveda). Potem pa se je družba v pičlih nekaj desetletjih zelo naglo in zelo korenito spremenila. Rezultat tega je visoka izobrazba in posledično tudi visoko število delovnih ur izven doma, ki ga ženske opravljamo. Kljub temu pa ostaja Italija na zadnjih mestih v Evropi po količini gospodinjstev, ki jih delimo z moškimi.

Spominjam se anekdote izpred petnajstih let v Walesu: v hiši, kjer sem živela v najemu, smo si sostanovalci razdelili hišna opravila po dnevih. Enkrat si moral ti posesati preprogo, drugič je drugi. Moja – italijanska – forma mentis pa enakopravne delitve gospodinjstev opravil med moškimi in ženskami očitno ni bila vajena, tako da sem skoraj avtomatično, ko sem videla enega od sostanovalcev s solcem v roki, izustila: "Pusti, saj bom jaz opravila". Kar je bilo seveda (in na srečo!) sprejeto z rahlim izrazom ogorčenosti na obrazu... Od takrat dalje sem v teh letih vedno srečevala mlade in manj mlade moške, ki so zelo dosti in vsakodnevno kuhali, čistili, spravljalni (in celo!) likali. Resnici na ljubo veliko temeljiteje od mene. Zame torej moški z detergentom v roki ni sploh nobena novost, prej stalnica, dobro pa se zavedam, da je sporočilo, ki ga dajejo mediji s tako sliko v našem revolucionarno. Reklama je nedvomno

oboje: bodisi ogledalo družbe kot stimulans (poleg raznih potrošniških »potreb« seveda...) drugačnih družbenih modelov. Generaciji mojih nonotov bi se moški za štedilnikom zdel nekaj manj kot bogokleten, generaciji mojih staršev čislana izjema, v današnjem času (v Italiji) je moški, ki kuha, postavljen na piedestal kakega imenitnega šarmerja. Še nekaj let in bo končno to, kar je v bolj severnih državah: figura, ki si s partnerico povsem enakopravno deli vsa hišna opravila, vključno s pripravo kaše za dojenčka in čiščenja školjke.

Čeprav nisem nikoli delila feminističnih idej, me je pred meseci presenetil občutek feministične zagnanosti, ko sem srečala vrstnico, ki je nisem videla več let. Poročila se je z mednarodno uveljavljenim in vplivnim menedžerjem, sama pa je zadovoljna gospodinja in mati dveh otrok. Saj ne, da bi v tem bilo kaj slabega. A nisem si mogla kaj, da bi ne v tistem trenutku, ko sem odgovarjala, da "ne, nisem še poročena in nimam še otrok" in "ne, nimam stalne zaposlitve", pomislila, kako sta že dva vsak po svoje zelo uveljavljena moška, ki jih poznam, izbrala to, kar ženske današnjega časa v glavnem nismo: ženske, ki zavestno in zelo zadovoljno izberejo življenje gospodinjice. Spominjam se, da sem takrat celo pomislila, zakaj smo se ženske sploh borile zato, da bi se lahko zaposlile in postale tako predvsem ekonomsko samostojne?! "Ja, kaj si si pa predstavljala, Vida?" me je prepričala prijateljica "Taki menedžerji seveda nočejo ob koncu dneva utrujene ženske, ki bi tudi sama spregovorila o svojem poklicu".

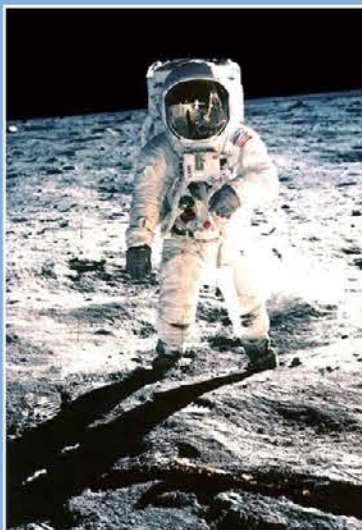
Razmišljanje ob srečanju z vrstnico pa me je vendarle privedlo do koristnega spoznanja, da si nihče (ne moški ne ženska) ob koncu napornega dne ne želi stresnih pogovorov o službi. Kar pa bom vedno zagovarjala, je izmenjava mnenj o vsebini poklica. Navsezadnje je vsakotedensko vprašanje na predvečer sestavljanja tega zapisa vedno: "O čem boš tokrat pisala?"

ČLOVEK JE PRISTAL NA LUNI? DA, DA, NEDVOMNO...

Popek sveta

Popek sveta, nevrtaščina točka za razumevanje našega planeta. Bližnji vzhod. Jovanottijev žargon. Lahko si ga sposodimo za ponazoritev geopolitičnega stanja po padcu berlinskega zidu, ko je obveljala ena sama supervesela.

Glavni sovražnik se je sesul sam vase. Striček Sam je prenapihnen edini ostal na prestolu. "Matuška Rasija" je podlegla hudi osteoporozi, ki je prizadela njeno nosilno strukturo - partijo, in blaznosti, posledici radikalnih sprememb v osemdesetih. Striček Sam je ostal sam. Redundantno in bulimično. Vsesal se je v vsako poro geopolitičnega resničnostnega Risika. Na svetovni strateški šahovnici je ljubozni striček Sam začel igrati hkrati vloga kralja, kraljice, tekačev, konjev in stolpov. Pozabil pa je na male nepomembne kmetiče. In ti kmetiči se danes puntajo. Velikega sovražnika ni več, ampak, saj veste, živimo v postmoderni družbi. In postmoderna ni taka kot pravljičje: ne predvideva izstopajoče pozitivne in izstopajoče negativne figure. Medtem ko so sicer junaki zahodne civilizacije še vedno dobro prepoznavni (imenujemo jih lahko ZDA, Nato, EU, OZN), so sovražniki po tipično postmoderne logiki raz-

središčeni. Nimajo pravega centra, nimajo prave skupne identifikacijske točke. Teroristi: delujejo po posebni logiki, ki je v

škipce spravila oblast bruhačega strička Sama. Delujejo približno tako kot čarodej David Copperfield: "Abrakadabra, zdaj sem, zdaj me ni." Enkrat tukaj, drugič tam. Razdeljeni so v celice, ki delujejo dokaj avtonomno. Odlična federalna ureditev: Bossi jim je zelo nevoščljiv, da jim je federalizacija uspela. Zato verjetno v Italiji noče muslimanov.

Sui generis primer je seveda v tem kontekstu Izrael. Po drugi svetovni vojni so Izraelci končno dočakali svetopisemsko prečkanje Jordana. Izrael v muslimanskem svetu velja za podružnico velikega satana, ZDA. Izrael pa je dejansko obkrožen z muslimanskim svetom. V radikalizaciji in ekstremizaciji okoliščin, posledici postmodernega huntingtonovskega spopada civilizacij, postaja Izrael tarča vseh ekstremističnih skupin, pa naj se imenujejo Hamas ali Hezbolah. Tudi Izrael seveda ni pri tem popolnoma nedolžen. Kaplja čez rob za začetek druge intifade je bilo Šaronovo izzivalno sprehajanje na ravnini Jeruzalemske mošeje Al Aksa. Agresivno politiko, ki je zaznamovala prvi del Šaronove vladavine, nadaljuje tudi Olmert v odnosu do Libanona. Zajec pa tiči vedno v istem grmu, za Američane in za Izraelce: sovražnik ni samo Libanon ali gibanje Hezbolah, kot tudi ne samo Hamas. Izraelski sovražniki so neštete mikrocelice verskih fundamentalistov, ki delujejo avtonomno. Verski fundamentalizem je po definiciji iracionalen. In razsredičen. Ne moremo se torej nadenj spraviti z iracionalno logiko orožja. Iracionalnost, proti kateri se bojujemo z iracionalnostjo, rodi samo še novo potencirano iracionalnost. V Spielbergovem filmu Münich, ki prikazuje, kako je Mosad lovil teroriste, ki so leta 1972 ubili izraelske atlete na Olimpijadi, mi je bilo zelo všeč, kako je proti koncu filma razmišljal glavni junak, vodja ekipe Mosada: "Za vsakega od njih, ki ga ubijemo, se pojavi pet ali šest novih, ki so še bolj fundamentalni." To se danes dogaja v popku sveta.

Andrej Černic

Odmevi, ki jih ni bilo

Pričakovala sem, da bo skoraj bi rekla, množičen odhod v pokoj šestih uslužbencev Radia Trst A ob koncu junija vzbudil velik odmev v medijih, da se bodo ti razpisali o delu, ki so ga odhajajoči uslužbenci opravljali, o vrzelih, ki jih bo njihov odhod sprožil, o splošnih problemih, ki so v ustanovi RAI in se dotikajo tudi slovenske postaje, o perspektivah slovenskih sporedov... No, vsega tega ni bilo. Radijski častniki so dogodku posvetili novico v radijskih in televizijskih novicah, v Primorskem dnevniku je bil kratek brezosebni zapis s sliko italijanskih in slovenskih novih upokojencev, a drugega nikjer nič. Mislim, da je prav, če v Novem glasu, čeprav pozno, posvetimo nekaj besed temu dogodku in teh šest uslužbencev najprej z nekaj besedami predstavimo. Zinka Fe-

renc je bila tajnica slovenske časnikarske redakcije. Do nedavnega so bile tajnice pri poročilih anonimne. Šele v zadnjem času so namreč uvedli navado, da poleg časnikarjev navedejo tudi ime tajnice in tako je ime Zinke Ferenc, Štajerke, ki se je poročila v Trst, postalo poslušalcem domače. V tem pogledu je bilo še bolj anonimno delo vodje tajništva slovenskega programskega oddelka Desanke Skerk Tretjak, kljub temu da so se vse administrativne niti celotnega programskega oddelka stekale na njeno mizo. Večkrat slišimo na primer za kakšno šolo, da deluje dobro, ne zato, ker ima dobrega ravnatelja ali profesorja, ampak ker dobro funkcionira tajništvo. Podobno je verjetno tudi na radiu: dober vodja tajništva, kot je bila ga. Desanka Skerk, olajša delo ravnateljstvu, urednikom

in sodelavcem.

Oddelek za resno oz. klasično glasbo si je težko predstavljati brez glasbene urednice Nadje Kralj, ki je prej skupaj z Jankom Banom, v zadnjih letih pa sama s svojim znanjem in dolgoletno izkušnjo usmerjala in nadzorovala ta resor. Predvsem je njena pozornost veljala tukajšnji glasbeni ustvarjalnosti, ki jo je skrbno spremljala. Njena je bila zamisel in izpeljava glasbenega sporeda na proslavi 60-letnice Radia Trst A, v zadnjem času je tudi pomagala zboru Fantov izpod Grmade pri zbiranju radijskih arhivskih posnetkov za izdajo njihove zgoščenke.

Za otroške in mladinske oddaje (Mladinski oder, Otroški kotiček ob torkih in petkih) je skrbel Danilo Pertot. Posrečilo se mu je tudi spet obuditi k življenju Radio za šole, katerega organizacija je brez dvoma zelo zahtevna. Posvečal se je tudi pripravi televizijskih "Kotičkov" za otroke. Vsem bo ostal v spominu njegov lanski

dokumentarni film o msgr. Jakobu Ukmarju. Dober poznavalec gledališča in dramatike, režiser Sergij Verč, je svojo strokovnost in sposobnost uporabil tako pri svojem delu urednika dramskih sporedov kot pri realizaciji nekaterih sporedov. Kot notranji režiser je namreč posnel precej dramske produkcije, humorističnih oddaj z raznimi interpreti, pa "Odprtih knjig" in dramskih nadaljevanj.

In končno se je poslovala od Radia Trst A, ki mu je posvetila vso svojo poklicno pot, dr. Nataša Sosič. Kot je zapisala v nekem intervjuju (gl. NG 15.1.2004) se je zaposlila na radiu že l. 1969. Kot tajnica in programistka-režiserka je spoznala delo v vseh programskih resorjih, predvsem pa se je dolga leta posvečala dramatik in pripravljanju drugih kulturno umetniških oddaj. Po odhodu Igorja Tute jeseni 2003 je postala odgovorna za slovenski programski radijski in televizijski oddelek. V tej funkciji je sledila in, kolikor

Peš po Korziki (15)
Med morjem in gorami

9. Konec celodnevne zastoj tuširanja

Prebuditi se v hotelski sobi je bilo nekaj posebnega. Precej drugače od tega, da te v skupni spalnici zbudijo neznanci s sosednjih pogradov, s katerimi te velikokrat družijo le to, da ste se na počitnice podali ob istem času. Šele ko sem spoznal, da čunje, ki sva jih razobesila po sobi, niso nič bolj suhe kot prejšnji večer, me je povleklo nazaj na trda realna tla. Jana je vstala z leve noge. Slabe volje je bila že takoj, ko je odprla oči in me zagledala, in to upravičeno, saj sem edini večer, ko sva imela na razpolago udobno zakonsko posteljo, zaspal kot klada, takoj ko sem se ulegel. Niti dober zajtrk, niti dejstvo, da naju zunaj čaka sončen dan, nič je ni spravilo v

kot je odvihrala naprej, ne more hoditi dalj časa brez počitka. Po slabe pol ure hoje sem jo zagledal na enem od ovinkov. Sedela je ob poti in bila, po pričakovanju, uničena. Sledilo je pet minut vseplošnega ognja, ki je našel z obeh strani. Potem ko sva si izrekla vse, sva se veliko lažje pobotala in nadaljevala s hojo vse do fantastične razgledne točke, kjer sva se ustavila za debele pol ure. Kljub premirju sva se držala vsak zase. Komunikacija je bila zreducirana na najnujnejše.

Morda sem postal prav zaradi tega pozoren na vranji par, ki je v zraku izvajal nenavadne vrtočev. Zdelo se mi je, da gre za zaljubljenca, pa čeprav nimam pojma, kakšne ljubezenske igre se grejo vrane. Lahko da je šlo za kaj pov-

Herman, Helga in njuna premočena oprema

dobro voljo. Bila je kot tempirana bomba in samo vprašanje časa je bilo, kdaj bo eksplodirala. Ker naju je čakal zahteven vzpon od morja do višine 900 metrov, potem pa še spust nazaj do morja, sem pričakoval, da jo bo razneslo med vzponom, kar se je tudi zgodilo. Dokler se je pot nežno dvigovala in se steza vijugala skozi zaraščeno hosto, je še slo, pa čeprav je med prečkanjem enega od številnih potokov na poti, ki so zaradi obilnega deževja v minulih dneh prerušili bregove, izgubila ravnotežje in z eno nogo čofnila v vodo. Ko pa je bilo treba zagristi v kolena, ji je začelo "dvigovati pokrov". Hodil sem spredaj. Brez besed in počasi, da bi ji bilo lažje, kar pa ji je šlo očitno na živce, saj je naenkrat ustrelila en par krepkih in se kot strela pognala mimo mene. Kmalu sem jo izgubil izpred oči. Tempo sem le za malenkost pospešil, saj sem vedel, da jo bom slej ko prej ujel, in da tako hitro,

sem drugega. Njuna navzočnost me je pritegnila tudi zato, ker so naju spoštovanje zbujajoče črne ptice obletavale in preletavale že prva dva dni na poti, tako da sem se začel spraševati o tem, kakšno je sporočilo njihovega pogostega pojavljanja. Tudi vse ostale dni sva jih večkrat opazovala. Večinoma je šlo za par, ki je v zraku zganjal ene in iste vrtočevje, tako da sva začela hočeš nočeš razmišljati tudi o tem, da naju morda ves čas spremlja ista dvojica, zadovoljena za najino varnost na poti. Kljub tej, pozitivno naravnani razlagi ptičje prisotnosti, sva se z Jano večkrat pošalila, da ptici čakata na to, da obnemoreva. Ko sta naju preletavali v nizkih preletih in pri tem spuščali značilne rezke kra-kra-je, sva jima nekajkrat tudi glasno povedala, da ne bo s tem nič, pa vseeno vse do Cargeseja nisva izgubila stika z njima.

/ dalje
Nace Novak

je le mogla, skrbela za vsebinsko in jezikovno podobo programov. S svojim lepim nastopom je dajala izbran ton ustanovi, ki jo je predstavljala, kot npr. na proslavi 60-letnice Radia, 4. decembra 2005.

Seveda je to le nekaj besed zunanjega opazovalca dela šestih uslužbencev, ki so pred kratkim zapustili ustanovo in bi vsak od njih zaslužil dosti večji poudarek. V oko bode dejstvo, da je po odhodu Sergija Verča, Daniela Pertota in Nataše Sosič najbolj ogroženo nadaljnje profesionalno vodenje dramskih sporedov, ki so bili od ustanovitve postaje razpoznavni znak te postaje. Upajmo, da se to ne bo poznalo na produkciji dramske in umetniške besede.

Prejšnji teden sem v medijih brala, da je bil deželni svetovalec Mirko Špacapan na obisku pri ravnatelju deželnega sedeža RAI Robertu Colliniju. Iz poročila za tisk je razvidno, da se je njun pogovor vrtil okoli vidljivosti slovenskih programov televizije tretje mreže v Be-

nečiji, pa tudi na Tržaškem in Gorškem. V NG piše: "Glede slednjih (i.e. nevidljivosti slovenskih televizijskih sporedov na nekaterih področjih gorške in tržaške pokrajine) je Collini izjavil, da ni še videl nobene protestne note prebivalstva gorške ali tržaške pokrajine..." Če je to res, pomeni, da se vsi premalo angažiramo in da premalno jasno in glasno izražamo svoje zahteve, pa naj gre za vidljivost televizije ne samo v Benečiji, ampak tudi bliže; ali za nadomestitev uslužbencev, ki so se upokojili, (saj je bilo rečeno, da bodo nadomestili samo tri, ostalo je "stvar pogajanj") ali tudi za večjo avtonomijo slovenskih sporedov, sicer ne bi Nataša Sosič odšla v pokoj kot "odgovorna za slovenske kulturno umetniške sporede", ampak kot "ravnateljica" teh sporedov... (čeprav v komunikaciji ni bilo o tem niti besedice, upam, da je tekla beseda med Špacapanom in Collinijem tudi o tem!).

Eho

Potopis

Potovanje v Armenijo

Bogati Armenci iz Kalifornije obnavljajo cerkve in samostane, odkar je Armenija samostojna; 70 let posledic sovjetskega režima ni mogoče izbrisati, čeprav je bila armenska Cerkev priznana neka samostojnost. Zanimivo je bilo potovanje do jezera Sevan in še naprej do samostana Hairivank. Jezero leži na 1900 m nadmorske višine, danes obsega 420 kvadratnih kilometrov površine, v preteklosti je bilo mnogo večje, še dvakrat toliko, toda zaradi velike hidroelektrarne in namakanja v nižini je zgubilo svojo vodno površino. Tu so našli številne arheološke ostanke, tudi lesene predmete, ki jih sedaj razstavljajo v muzeju Erebusi. Pokrajina je lepa, odeta je bila v raznobarni travniške cvetice. Peljali smo se po poti, ki jo je preko prelaza na višini 2100 m nadmorske višine dal zgraditi ruski car Nikolaj I., da je povezal Erevan preko Gruzije z Rusijo. Onkraj prelaza se je pokazala povsem drugačna pokrajina, gozdovi, večinoma listnati, reka Agastev, ob kateri so tudi termalni vreli, nekoč

turistična vaba za ruske in sovjetske turiste, danes pa bolj pozabljeno turistično središče. Skozi gozdove smo prišli do samostana Haghartsin iz 11.-13. stoletja. Srečali smo se tudi s šolskimi otroki, ki so končali pouk in so bili verjetno na šolskem izletu. Pripeljali so se na dveh vozilih, ki jih ne moremo niti imenovati avtobuse zaradi njihove

cerkev-samostan, kot jo imenujeta sv. Karapeta in sv. Arakelotsa. Bila je sobota in imeli smo večerno sv. mašo v katoliški cerkvi v Erevanu. Sicer novo cerkev nameravajo šele zgraditi, ker dosedanja je bolj zasebna hiša. Nedeljo smo posvetili obisku nekdanje prestolnice Armenije od 184. do 340. leta po Kr. in še vedno

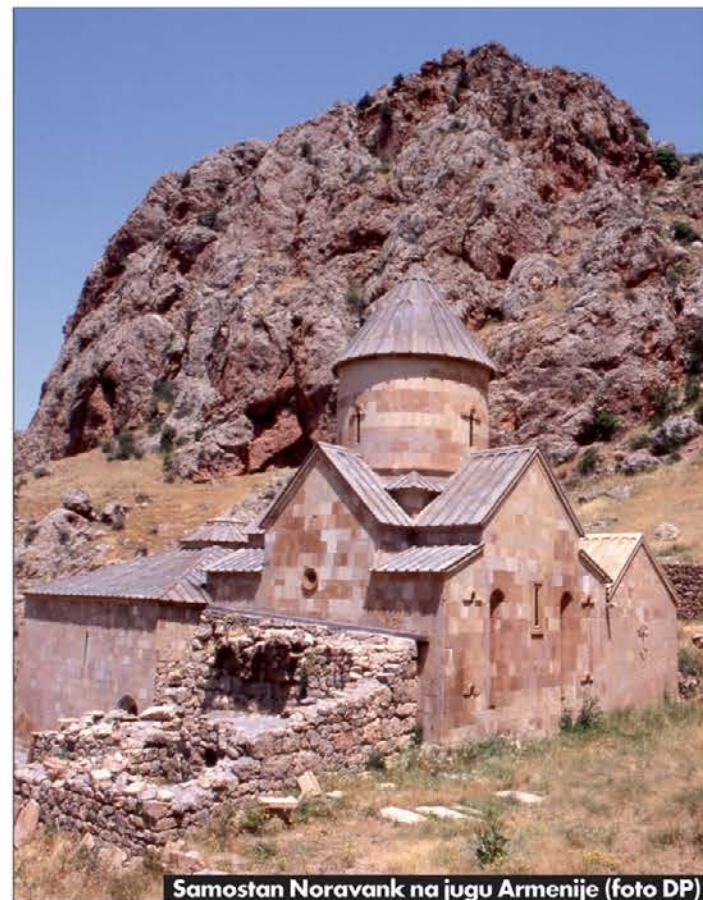
Vhod v glavni sedež apostolske armenske cerkve - Ečmijazin - (foto DP)

zunanje podobe. Po kosilu, ki je bilo spet tipično armensko, smo se na poti v Erevan ustavili v Noradusu, kjer smo videli nagrobne križe, vklesane v rdečkast kamen, imenovane katčkar, obiskali smo tudi

duhovnega središča Ečmijadzin. Leži okrog 20 km zahodno od Erevana, na ravnini, ki jo namakajo in zato pridelujejo sadje in zelenjavo, ki ju prodajajo ob cesti. Nasajeni so tudi vinogradi in marelice.

Leta 2001 so pred vhodom v samostanski kompleks zgradili veliki oltar in spomenik, ko je bil tam papež Janez Pavel II. Tu je sveti oče opravil mašno daritev. Stolna cerkev je posvečena sv. Gregorju Razsvetlitelju. Po izročilu naj bi tu bil krščen spreobrnjeni kralj Tiridat. Sedaj je poleg semenišča in bogoslovne šole tudi sedež vrhovnega predstojnika in poglavarja armenske apostolske cerkve katolikosa. V cerkvi je bilo nedeljsko bogoslužje, pri katerem je lepo prepeval cerkveni zbor, medtem ko so ljudje prihajali

in odhajali iz cerkve. Cerkev-bazilika, če jo lahko tako imenujem zaradi mogočne konstrukcije, je zgrajena v rdečkastem kamnu v obliki grškega križa z glavno kupolo na sredi svetišča in s privzdignjenim oltarjem. Cerkev so večkrat dograjevali in izpopolnjevali. Po kosilu smo se tudi zaradi hude vročine vrnili v Jerevan in obiskali tržnico, kjer so prodajali številne spominke, ikone, preproge, porcelan in številne predmete. Marsikaj smo tudi kupili. Pred večerjo smo doživeli še čudovit koncert narodnih armenskih pesmi s folklornimi plesi. Predstava je bila še posebej za turiste. Ta koncert nam je podarila armenska potovalna agencija zaradi izgube in težav prvega dne, kot tudi vodo v avtobusu. Lepo vreme nam je svetovalo, da smo naslednji dan obiskali mogočno trdnjavo in samostan Khor-Virap, s katerega je lep pogled na goro Ararat, ki ni v Armeniji, toda Armenci jo imajo za svojo, ker jim je tudi v zgodovini pripadala do turške zasedbe. V tej trdnjavi, namreč v vodnjaku, ki se lahko vidi in obiše, je bil zaprt mladenič Gregor zaradi krščanske vere. Ko se je kralj Tiridat spreobrnil, so zgradili cerkev in jo pozneje posvetili sv. Gregorju Razsvetlitelju. Prav prijetno je bilo doživeti, ko smo se napotili k goram Aragats, ki so najvišje v Armeniji, dva vrhova dosežata skoro 5000 m nadmorske višine. Na poti

Samostan Noravank na jugu Armenije (foto DP)

nam še posebej v čast v italijanščini "Va il pensiero ..." in "Sole mio ...". Pot čez planoto, kjer ni bilo dreves, po "alpskih poteh", nas je vodila do trdnjave na višini 2000 m, kjer je sedaj le razvalina trdnjave in samostan oz. cerkev Sv. Odršenika. Dan je bil prekrasen, nebo čisto ter svež in zdrav zrak. Na poti smo obiskali vas Sanahin, kjer se je rodil izumitelj letala Mig Nikolaj

Turki, ko so v letih 1915 do 1917 pobili okrog 1.500.000 Armencev. Spominsko obeležje v neposredni bližini glavnega mesta smo obiskali dan pred odhodom. Armenija je začela po letu 1991 novo obdobje svoje zgodovine. Še naprej bo morala budno skrbeti za svojo kulturo, jezik in državo, ker ji sosedje niso preveč naklonjeni. Odlet je bil določen ob 4.45 zjutraj. Začeli so nas buditi

Spomenik genocida 1915-1917

Mikojan, njemu na čast so zgradili muzej in pred njim prototip letala Mig, njegov brat Anastaz je bil v prezidiju Sovjetske zveze. Naša vodnica je še naštevala, koliko svetovno znanih ljudi, pesnikov, slikarjev, izumiteljev, glasbenikov je izšlo iz Armenije. Armenija je skrivnostna dežela, ki je

že ob treh, nekateri tisto noč skoro niso spali. Spraševali smo se, ali bomo res pristali na ronškem letališču. Tokrat, hvala Bogu, je bilo vse po načrtu. Okrog 10.30 smo srečni in zadovoljni pristali na domačem letališču, kjer so nas že pričakali sorodniki ali prijatelji. Potovalni agenciji IOT gre vsa zahvala

Janez Pavel II. in katikos Armenije Karekin II. med papeževim obiskom leta 2001

v samostan sv. Sion smo doživeli koncert cerkvene glasbe. Izbran oktet iz Ečmijadzina je zapel v zelo akustični cerkvi nekaj armenskih ljudskih pesmi ter

veliko pretrpela v svoji zgodovini, različna zasvojevanja, preganjanja in 70 let sovjetskega režima. Pred tem je doživela še genocid, ki so ga povzročili

za vse prizadevanje in skrb ob našem potovanju. Srečno prihodnjic skupaj z NOVIM GLASOM!

/ konec
JM

Tukaj

so zares
nebesa bližja!

NOVA ŽIČNICA V ŽABNICAH (CAMPOROSSO)
Ob državni cesti št.13

Vsak dan od 17. junija do 10. septembra
Sobote in nedelje 16./17., 23./24. septembra
in 30. septembra / 1. oktobra

Urnik:
Delavniki 9.00 - 17.15 • Prazniki 8.30 - 18.15

ROMARSKO SVETIŠČE SVETE VIŠARJE
Urnik Svetih Maš:
Delavniki 10.00 - 11.00 - 12.00
Nedelje in prazniki 9.15 - 10.00 - 11.00
12.00 - 15.00

Sveti Višarje.
Odkrijte čarobni svet, kjer se narava in duh stapljata v čudovito doživetje. Spoznajte, kako enostavno je priti semkaj, dovolj je stopiti v kabino žičnice.

PROMOTUR
Organizatori in gostitelji

Monte Lusari
Organizatori in gostitelji

FRIULI VENEZIA GIULIA
Ospiti di gente unica

ZA INFORMACIJE POKLIČITE: TEL. 0428 653915 - FAX 0428 63085